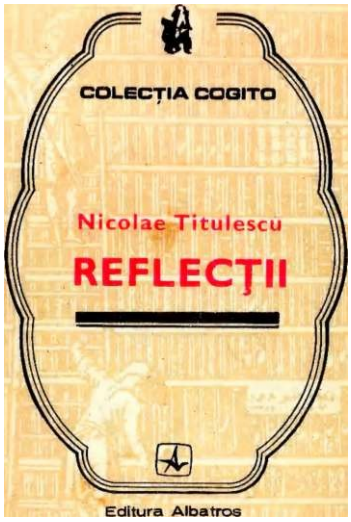
COLECȚIA COGITO
Nicolae Titulescu
REFLECȚII
Editura Albatros

Cuvînt înainte: GEORGE MACOVESCU
Antologie, prefaţă, Indici şi traducere:
VIORICA UNGUREANU

Colecţia Cogit

o

„Cea mai mare victorie este victoria asupra noastră înşine fără de care cu greu putem păşi înainte.*

NICOLAE TITULESC

UCUVÎNT ÎNAINTE

*Ideea autoarei acestei antologii, Viorica Ungureanu, de a citi opera lui Nicolae Titulescu dintr-un alt punct de **ve**dere decît cel obişnuit este cît se poate de bine venită, pentru că reliefează, în toată splendoarea şi măreţia ei, o componentă a personalităţii celui ce a fost unul dintre cei mai mari diplomaţi ai secolului nostru. Cartea aceasta ni-l prezintă, în scurte fragmente, închegate, însă, într-un tot, pe gînditorul Titulescu, aş putea spune pe filozoful Titulescu. Cît a fost în viaţă, omul politic l-a estompat pe cugetător. Cei ce îl ascultau sau îl citeau erau atenţi, în primul rînd, la modul lui de a aborda problemele politice, la argumentele prin care îşi susţinea tezele, la strălucirea frazelor şi mai puţin la ideile filozofice şi morale cu care îşi puncta cuvîntările, intervenţiile, rapoartele diplomatice şi care, în fond, formau osatura modului de a acţiona al strălucitului diplomat.*

L-am auzit odată pe un om politic

francez, care l-a cu-
noscut bine pe
Nicolae Titulescu în
vremea Genevei,
spunînd că forţa
extraordinară a
ministrului de
escterne român
consta în
capacitatea lui de a
convinge pe
partenerul său de
discu

ţie sau negociere. Aşa se prezenta Titulescu, o energie intelectuală creatoare, în permanentă acţiune, în faţa căreia era greu de rezistat. Este adevărat că acest temperament latin, care dădea impresia că improviza totul, îşi pregătea cu minuţiozitate de savant orice activitate diplomatică, nelăsînd nimic la voia întîmplării. Este adevărat că îşi studia bine adversarul înainte de a-şi stabili tactica şi strategia. Este adevărat că era posesorul unei inteligenţe native care a stîrnit atîtea ddmiraţii şi atîtea invidii. Dar tot atît de adevărat este că Nicolae Titulescu stăpînea o cultură superioară pe care şi-o formase în anii de studii şi o întreţinea continuu. Cunoştea filozofie, morală, artă, literatură, ştiinţă şi cei din jurul lui erau mereu solicitaţi să-i semnaleze ce este nou în toate domeniile. Pentru diplomatul român, politica — în care s-a exersat cel mai mult şi în care şi-a pus în evidenţă excepţionalele capacităţi — nu reprezenta un simplu exerciţiu de abilităţi pentru deţinerea puterii, ci un vast domeniu unde este nevoie să se construiască sisteme de gîndire şi acţiune în vederea dezvoltării societăţii, sisteme bazate pe morală şi pe justiţie. Maximele extrase din opera lui Titulescu şi prezentate în mod sistematizat în acest volum ilustrează pe deplin concepţia lui filozofică şi morală cu privire la societate, stat, justiţie, politică, relaţii dintre oameni şi relaţii dintre popoare. Dincolo de cuvinte, fraze şi argumente strălucitoare, încărcate cu o mare forţă de convingere, interlocutorii ministrului de externe român găseau concepţii solide, de neînvins, adevăruri de necontestat,

concluzii logice de neînlăturat, toate izvorîte din poziţia filozofică şi morală a omului politic Nicolae Titulescu.

A trecut mai bine de o jumătate de veac de cînă diplomatul român se afla în centrul diplomaţiei europene şi mondiale. De atunci, faţa lumii s-a schimbat. Omenirea a străbătut grozăviile celui de al doilea război mondial, eşichierul relaţiilor internaţionale s-a modificat, s-au prăbuşit vechi alianţe şi s-au format altele, raportul de forţe este altul şi m continuă mişcare. La o cercetare superficială, s-ar părea că tot ce a gîndit Titulescu despre legăturile dintre state, dintre popoare, despre posibilitatea organizării păcii şi despre înlăturarea războiului ca mijloc de reglementare a divergenţelor nu şi-a găsit corespondent în evoluţia evenimentelor, în si- tuaţia internaţională. Adversarii lui au vorbit despre utopicul Titulescu.

O analiză temeinică şi obiectivă demonstrează tocmai contrariul. „Utopicul" Titulescu s-a dovedit a fi un clar şi realist prevăzător al viitorului, pentru că „utopia" tilules- ciană — construirea păcii durabile, sprijinită pe principiile dreptului internaţional — a devenit o necesitate absolută pentru întreaga omenire, aflată la sfîrşitul acestui secol în faţa tragicei alternative : dispariţia civilizaţiei, a omului sau pătrunderea într-o eră a unei extraordinare dezvoltări a individului şi a societăţii. Modelele de organizare a păcii în Europa şi în lumea întreagă imaginate de diplomatul român sînt în liniile lor generale valabile şi astăzi. Principiile enunţate de el şi pentru a căror aplicare a militat pînă la sfîrşit,

fără ezitare, fără abatere, constituie forţe directoare şi în zilele noastre. Aplicarea dreptului şi a moralei în viaţa intere naţională este din ce în ce mai trebuincioasă într-o perioadă în care povestea vulturului şi a vrabiei (nam ego sum magnus, tu es parvus) — *(te mănînc pentru că eu sînt mare, tu eşti mică) refuză să dispară, în care totul este justificat dacă este înfăşurat în poleita haină a „politicului", în care dreptul forţei izbeşte necontenit în forţa dreptului. Nicolae Titulescu credea în forţa spiritului, în omul civilizat, conştient de misiunea lui în istorie.*

Viorica Ungureanu a citit tot ce a rămas scris de la Titulescu şi nu i-a fost uşor, pentru că textele titulesciene sînt răspîndite în diferite arhive, nu au fost toate tipărite şi — aş risca să spun — mai rămîne ca unele să fie descoperite. A citit cu atenţie şi stăruinţă în dorinţa de înţelegere a omului şi operei sale. A citit şi a selecţionat cu pricepere acele cugetări, acele fulgerări de gîndire profundă, acele maxime care îl caracterizează pe autor, care aduc — prin forţa lucrurilor — o *înţelegere mai complexă a activităţii lui Titulescu şi îmbogăţesc patrimoniul nostru spiritual. Este un merit al autoarei acestei antologii că îl pune pe cititorul contemporan în faţa unui asemenea tezaur.*

GEORGE MACOVEßCÜN. TITULESCU — UN FILOZOF AL DREPTULUI ŞI AL DIPLOMAŢIEI ■

Adevărată piatră unghiulară a diplomaţiei româneşti,.şi europene interbelice, Nicolae Titulescu, ilustrul diplomat şi ministru de externe român, asemeni unui amiral al păcii, a navigat pe valurile vieţii politice internaţionale, mînuind ca nimeni altul pînă la sine pîrghiile complicate ale realităţilor politice.

De la tribtina conştiinţei sale, el a luptat pentru atingerea ţelului suprem : să contribuie la îndreptarea omenirii, obosită de atîtea neînţelegeri, spre Steaua Păcii a cărei lumină binefăcătoare să cuprindă pentru totdeauna întreaga Terra.

Nicolae Titulescu a fost un mare diplomat, un mare patriot. Chintesenţă a unor acumulări spirituale străvechi — avea dinamismul luptătorului, înrudindu-se, de altfel, cu familia revoluţionarului N. Bălcescu, sensibilitatea şi romantismul artistului, moştenite de la familia Theodor Aman — el se distinge ea o personalitate complexă. Inteligenţa pătrunzătoare şi spiritul vizionar îi permiteau să prevadă evoluţia fenomenelor ; stăruinţa se îmbina cu hotărîrea şi intransigenţa, umorul cu reflexivitatea, romantismul cu realismul; era deci firesc ca acest cumul de calităţi să-i permită a se afirma ca eminent jurist şi om politic, filozof, profesor, orator, avocat şi ziarist, ministru de externe şi parlamentar de înaltă clasă.

Întreaga sa operă — care cuprinde discursuri, declaraţii ţi cuvîntări rostite în diverse ocazii, interviuri acordate ziarelor şi revistelor din România şi de peste hotare, conferinţe, cursuri, precum şi interesantul său jurnal personal — se remarcă printr-un bogat conţinut de

idei şi o elegantă formă literară. Nu lipseşte nici eseul şi nici aforismul — ambele dovedind o inteligenţă ieşite din comun şi o extraordinară putere de abstractizare, gîndire rapidă şi profund simţ etic.

De o deosebită valoare ştiinţifică sînt cursurile de drept scrise în timpul activităţii sale ca profesor la Iaşi şi Bucureşti. Fin psiholog, el caută să atragă tînărul auditoriu atît prin trezirea curiozităţii ştiinţifice, cît şi prin cultivarea sentimentului datoriei şi al dragostei faţă de muncă.

Prin ideile şi tezele sale, ştiinţa dreptului capătă o direcţie novatoare. Nici un moment Titulescu nu uita că : „Sub abstracţiunea legilor se mişcă oameni şi, a-i sacrifica unui exces de logică, înseamnă a zice : «Omul este făcut pentru lege, iar nu legea pentru om», ceea ce e o absurditate

Juristul român subliniază necesitatea pentru fiecare om de arşi judeca comportarea prin propria conştiinţă, căci „dincolo de limitele stricte ale legii se găsesc preceptele categorice oZe conştiinţei". Trezirea propriei conştiinţe, iată garanţia corectitudinii şi a disciplinei.Militînd teoretic şi practic pentru om, el militează pentru crearea unui climat de pace care să-i permită împlinirea.

Întreaga sa activitate este pătrunsă de un cald patriotism şi de idei democratice, el continuînd tradiţia de pace a acestui neam care de mii de ani luptă pentru „o Românie a dreptăţii şi a luminii

*Pe arena relaţiilor internaţionale N. Titulescu a căutat să promoveze „o diplomaţie dinamică, capabilă să ducă la identificarea unor soluţii reciproc avantajoase şi acceptabile [...], stimulînd astfel conlucrarea bilaterală şi multilaterală dintre state, facilitînd apropierea şi înţelegerea dintre ele".**

În felul acesta el a susţinut permanent crearea unui climat al înţelegerii, al destinderii şi al păcii, în care omul, popoarele, într-im efort unit, conform unor principii universal valabile, să se integreze armonios în fluxul ascendent al progresului. Pentru el, valorile umane devin universale numai în măsura în care sînt intens naţionale.

Importanţa pentru un bun diplomat de a fi un patriot devotat este subliniată de Titulescu într-o scrisoare de răspwns trimisă din Londra, în 1925, lui

* Constantin I. Turcu, Ioan Voieu, *Nicolae Titulescu în universul diplomaţiei păcii,* Cuvînt înainte de Jacques Freymond, Director de onoare al Institutului Universitar de înalte Studii Internationale din Geneva, Editura politică, Bucureşti, 1984, p. 34.

II

Garabet Ibrăileanu, care-l întrebase despre modalităţile de a ajunge un bun diplomat:

„Pregătiţi-vă cît puteţi mai bine în toate chestiunile de tractate, istorie diplomatică, istorie internaţională şi, mai ales, *(s.n.) istorie naţională. Să ştiţi că niciodată nu puteţi reprezenta mai bine o ţară, decît dacă ştii să vorbeşti documentat de ea, şi să apari străinilor ca un rod al colţului unde te-ai născut".*

Contactul său cu viaţa politică internaţională a avut loc încă din tinereţe, cînd a participat ca delegat al României la Conferinţa Păcii de la Paris, la 20 aprilie 1920. Deşi a călătorit mult şi, datorită activităţii sale, a trăit numeroşi ani din viaţă în străinătate, niciodată nu a uitat ţara sa şi problemele vitale ale patriei, convins fiind că „nimic nu poate preţui mai mult ca glia părintească". Cu conştiinţa că este „un soldat al ţării în tranşeele păcii şi care n-a cunoscut încă demobilizarea", el sublinia încă de la 3 mai 1915, în cadrul unui discurs ţinut în oraşul Ploieşti, importanţa integrităţii ţării :

„România nu poate fi întreagă fără Arde&l. Ardealul e leagănul care i-a ocrotit copilăria, e şcoala care i-a făurit neamul, e farmecul care i-a susţinut viaţa... Ardealul nu e numai inima României politice ; priviţi harta : Ardealul e inima României geografice !"

Patriotismul său profund s-a concretizat şi în lupta consecventă pentru ăesăvîrşirea şi consolidarea statului naţional unitar român. Astfel, în cadrul Consiliului Naţional al Unităţii Române, înfiinţat la Paris, la 6 septembrie 1918, el a desfăşurat o activitate susţinută alături de alte personalităţi politice ca : Take Ionescu, Traian Vuia, Vasile Lucaciu.

După consfinţirea pe plan internaţional a unirii Transilvaniei cu România, prin, semnarea tratatului de pace de la Trianon din 4 iunie 1920, N. Titulescu exclama la 10 iunie 1921 : după ce am făcut România mare, noi nu putem să nu facem jertfele necesare pentru a o păstra şi a o dezvolta. Şi să se ştie pretutindeni, şi înăuntru şi înafară, că sîntem, hotărîţi să ne facem pe de-a-ntregul datoria".

Şi această datorie, N. Titulescu o vedea printre altele într-o reformă fiscală pe care a pregătit-o ca ministru de finanţe „una dintre cele mai radicale şi mai moderne reforme, financiare cunoscute pînă atunci în istoria fiscalităţii româneşti", prin care a căutat să creeze un sistem unitar şi echitabil de impozite".Dar străduinţa sa se îndreaptă nu numai spre găsirea unor soluţii eficiente pentru redresarea ţării pe plan intern, ci şi spre descoperirea unor metode cît mai adecvate pentru înălţarea României pe plan extern. începînd cu data de 16 octombrie 1921, cînd îşi începe activitatea diplomatică, ca trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar al României la Londra, şi pînă la sfîrşitul vieţii sale, N. Titulescu şi-a consacrat toate eforturile construirii unui viitor paşnic şi prosper pentru omenire, viitor în care dreptul forţei să fie substituit, aşa cum este şi logic, de forţa de neclintit a dreptului. Luptînd pentru pacea indivizibilă, el luptă pentru eliminarea agresiunii şi a războiului şi înlocuirea lor cu respectul principiilor dreptului internaţional, al respectului independenţei şi

* Ion, M. Oprea, *Gînăirea diplomatică a lui N. Titulescu.* în „Revista de istorie", Tom. 35, nr. 3, martie 1982, p. 436.

suveranităţii naţionale, egalitatea în drepturi a tuturor statelor, respectul integrităţii teritoriale şi relaţii de bună vecinătate, soluţionarea paşnică a oricăror diferende dintre state şi cooperarea în toate domeniile între parteneri egali.

Dorind pacea cu toate ţările — „Nu există vreo naţiune cu care noi să nu dorim să stabilim raporturi amicale" — el a căutat, printr-o amplă reţea de alianţe regionale şi interregionale, să împletească „sîrma ghimpată a păciia „păcii pe care o resimţi şi de care nu mai vorbeşti".

Astfel el încerca să creeze acea securitate colectivă în care să nu mai fie posibil revizionismul şi războiul, căci aşa cum spunea într-o conferinţă ţinută în Reichstag, la Berlin, la 6 mai 1929, conferinţă intitulată sugestiv „Dinamica păcii", „războiul nu este niciodată, dar într-adevăr niciodată soluţia unui conflict". Soluţionarea diferendelor se poate realiza numai prin bună credinţă şi respect reciproc, astfel încît interesele popoarelor să se armonizeze pe deplin.

Convins că a fi patriot nu presupune a manifesta doar bună-credinţă, ci şi spirit combativ şi revoluţionar, N. Titu- lescu a luptat consecvent pentru idealurile înaintate ale patriei. Ca recunoaştere a convingerilor şi a prestigiului diplomatic a fost ales în Consiliul Societăţii Naţiunilor şi apoi preşedinte al Ligii Naţiunilor în două legislaturi: 1930 şi 1931.

Alegerea sa în conducerea acestui înalt forum internaţional a însemnat recunoaşterea la nivel mondial a justeţii politicii României. Aceasta era „dovada" — spunea Titulescu în discursul ţinut la alegerea sa ca preşedinte al celei de-a XI-lea sesiuni a Adunării Societăţii Naţiunilor,

în septembrie 1930 — „că eforturile permanente ale țării mele, de a organiza, prin pace și muncă, o viață conformă cu marile principii ale Ligii Națiunilor, n-au trecut neobservate de dumneavoastră

Cu forța sa combativă, el se ridica împotriva războiului distrugător de civilizație și cultură, împotriva încercărilor de revizuire a tratatelor, căci „nu de revizuirea tratatelor are nevoie omenirea, ci de revizuirea propriilor ei judecăți".

Încrezător în viitorul luminos al omenirii, cînd, conform convingerii sale, lupta nu se va mai da pentru distrugerea semenului, ci numai pentru progres, el militează pentru cooperarea intelectuală, economică și politică a popoarelor, deoarece numai cooperarea în pace și securitate va putea duce la acea „spiritualizare a frontierelor" și „perceperea universalității speței umane".

Crearea Micii Înțelegeri și a Înțelegerii Balcanice au însemnat un pas important pe drumul spre pace, aceste organizații avînd scop defensiv și de consolidare a prieteniei și păcii. Pentru sine ca diplomat, ca om politic aceste înțelegeri aveau menirea să conducă la „constituirea marii patrii a familiei umane care ne va fi cu atît mai scumpă, cu cît va reprezenta suma afecțiunilor pe care fiecare din noi o poartă pentru patria sa". Așadar el se considera și acționa ca un adevărat luptător pentru patrie și umanitate. A gîndi la interesele naționale prin prizma celor mondiale, iată secretul valorii universale a diplomației lui Nicolae Titulescu.

Așa cum se remarcă și din alcătuirea cărții (așezarea cugetărilor în ordine tematică și cronologică), de-a lungul întregii sale vieți, N. Titulescu a avut o

concepţie unitară şi o linie de conduită neoscilantă, care relevă un caracter integru, ferm, consecvent cu sine însuşi, deschis spre lumină, înţelepciune, umanitate,

Cu perseverenţă, corectitudine şi abilitate, el a deschis o nouă eră în diplomaţie, o eră a „diplomaţiei bilaterale şi multilaterale", o eră a diplomaţiei fundamentată etic.

Componentă de seamă a personalităţii sale, latura filozofică îl transformă pe Titulescu într-un creator de sophie care străbate în toate paginile operei sale imprimîndu-i un caracter magistral.

Călăuză neobosită a politicii externe a României interbelice, Nicolae Titulescu a fost exponentul aspiraţiilor poporului român şi ale umanităţii în general, al aspiraţiilor care dau grandoare condiţiei umane peste timp, devenind în felul acesta un mesager, nu numai al timpului său, al prezentului, dar şi al viitorului, căci viitorul, dacă nu va fi al păcii, atunci el nu va mai fi al nimănui.

VIORICA UNGUREAN

UNOTA ASUPRA EDIŢIEI

Cititorii colecţiei îşi dau seama, desigur, că o antologie de acest fel implică o lectură pe cît posibil exhaustivă a scrierilor autorului din care ne propunem să alegem acele texte cu valoare de reflecţie, precum şi a scrierilor care se referă la personalitatea şi opera cercetată. Şi noi, în realizarea acestei ediţii am parcurs, sperăm cu atenţia cuvenită, atît volumele conţinînd scrierile lui Titulescu — menţionate la bibliografie —, cît şi lucrările unor autori care s-au ocupat, din felurite unghiuri, de marele diplomat. Spre a avea cunoştinţă şi de gîndurile exprimate uneori în texte care încă nu au fost cuprinse în volume, ori spre a confrunta unele puncte de vedere datînd din perioade diferite, am cercetat prin bunăvoinţa Direcţiei Generale a Arhivelor Statului şi dosarele N. Titulescu aflate în Arhivă. Avem astfel satisfacţia (parţială încă) de a fi consultat relativ toate sursele posibile existente în ţară. Probabil că peste ani vom intra şi în posesia altor documente revelatoare ce ar putea fi găsite prin arhivele unor state în care şi-a desfăşurat activitatea Titulescu ca diplomat. Deocamdată putem aprecia că ediţiile publicate şi documentele cercetate în arhive conferă o imagine destul de cuprinzătoare asupra activităţii ■ şi concepţiei sale.

În mod firesc, se cuvine să menţionăm, că o asemenea antologie înseamnă nu doar o selecţie de texte, ci şi o ordonare tematică, care implică prin natura ei evident şi obiectivitate, dar şi subiectivitate. Am încercat însă pe cît posibil să urmăm firul gmdirii, concepţiei
politice, sociale, morale aşa cum rezultă în liniile sale majore, iar în măsura în care am găsit textele apte să exprime limpede aceste opinii, atitudini, convingeri le-am reţinut. în acest sens am şi preferat gruparea textelor în cîteva mari capitole tematice : Drept, Diplomaţie, Politică externă.

Desigur însă că un mare om politic, gînditor, fin observator al evenimentelor, al lumii, al vieţii a avut prilejul să se refere adesea nu doar la politică, nu doar la diplomaţie, drept, relaţii, ori la problemele păcii şi războiului, ci şi la aspecte din alte domenii. Spre a cuprinde şi asemenea reflecţii, care nu puteau fi înscrise în capitolele ce corespund direcţiilor principale ale activităţii sale, am creat un capitol distinct intitulat Mozaic.

În interiorul fiecărei subdiviziuni tematice reflecţiile au fosf ordonate cronologic în raport de datele la care au fost eimise ori con-

semnate în publicaţii sau volume, intenţionînd astfel să ilustrăm o evoluţie în timp şi o constanţă a convingerilor sale.

Pentru ca citarea surselor care însoţesc reflecţiile să nu ocupe prea mult spaţiu, în multe cazuri am recurs la prescurtări. De pildă, în cazul titlurilor foarte lungi ale unor discursuri am preferat să menţionăm data şi locul unde au fost rostite, titlurile reduse la esenţial «au menţinerea numărului de ordine din cuprinsul ediţiilor citate.

Textele extrase din dosarele de arhivă au trimitere la dosarul şi fila respectivă.

În situaţia în care, pe lîngă menţiunile strict necesare (data, titlul discursului, ediţia citată) am adăugat alte elemente cum ar fi precizarea : Hoover Institution Arehives, spre a sugera astfel cititorilor unde se află sursa originală, am prescurtat H.I.A. După acest criteriu am procedat şi în alte cazuri similare.

Rezumînd, aşadar, elementele care reprezintă trimiterile la sursă, exemplificăm în cazul cugetărilor 1—5, cu următoarele precizări : — în paranteză, imediat după fiecare text este menţionată pagina la care se găseşte reflecţia în volumul respectiv ;— după grupul de texte 1—5 apare menţiunea : 27 martie 1905 „Curierul judiciar". Rezultă că Titulescu a rostit acel discurs în martie 1905, evenimentul fiind consemnat în „Curierul judiciar" din 27 martie. Dedesubt, cu cursive, este menţionat volumul *Discursuri* în care a apărut discursul respectiv şi din care s-a citat.

Cug. 23 are indicaţă în ordine pagina (14) numărul de identificare a discursului sau a articolului (49) din cuprinsul volumului după care s-a citat, localitatea (Berlin) data (6 mai 1929) şi titlul capitolului „Dinamica păcii" şi al volumului din care am citat.

De ce nu am indicat doar volumul şi titlul articolului sau interviului ? Cu intenţia de a sugera (preeizînd data la care a fost rostit discursul sau la care a fost consemnat în presa vremii) afirmarea în timp, evoluţia ideilor şi, de ce nu, de a evoca în acest fel prezenţa ca personalitate în epocă a lui Titulescu.

Atunci cînd două sau mai multe reflecţii consecutive aveau c« «ursă aceleaşi elemente (dată, titlu, volum) le-am indicat doar la ultima din acea suită.

V.U.

1882 4/16 martie — Craiova. Se naşte Nicolae Titulescu, fiul lui Ion Titulescu, magistrat, preşedintele Curţii de Apel din localitate, şi al Mariei Titulescu, descendentă din familia revoluţionarului democrat Nicolae Bălcescu şi nepoată a marelui pictor român Theodor Aman.

1888—1892 — N. Titulescu îşi petrece copilăria şi adolescenţa în oraşul natal. Urmează cursurile şcolii primare la Institutul elveţian „Jules Javet" din Craiova.

1893—1900 — Urmează studiile liceale la Colegiul „Carol I" din acelaşi oraş. Dotat cu o inteligenţă deosebită şi o tenacitate rar întîlnită, face studii strălucite care îi vor aduce premiul de onoare la examenul de bacalaureat susţinut în anul 1900.

1900 octombrie — Împreună cu mama sa pleacă la Paris, ca bursier al oraşului Craiova. Se înscrie la Facultatea de Drept şi de Studii Politice. Rezultatele excepţionale pe care le obţine îl situează mereu primul, fapt ce determină pe profesorii săi să-l considere „unul din cele mai strălucite elemente ale Universităţii" *. Are ca profesori reputaţi savanţi şi jurişti, printre care : Berthelemy, Marcel Planiol, Charles Lyon-Caen.

---

* Ioan Anton, în *N. Titulescu — Liga Naţiunilor şi Europa* — simpozion, Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice, Bucureşti, 1982, p. 20.

1903 — Obţine' licenţa în drept, fiind clasat întâiul pe facultate. Participă la un concurs de drept civil şi de drept comercial al tuturor facultăţilor de drept din Franţa. Obţine premiul întîi „Ernest Beaumont" şi titlul de laureat.

1904—1905 — Sub directa îndrumare a profesorului Charles Lyon-Caen, pregăteşte teza de doctorat intitulată „Essai sur une theorie generale des droits eventuels". Obţine cea mai înaltă distincţie — „magna cum laude".

Deşi după terminarea studiilor i se propune să rămînă profesor la Facultatea de Drept din Paris, el se întoarce în ţară unde se dedică carierii universitare. Este numit profesor suplinitor la catedra de drept

civil a Facultăţii de Drept de la Universitatea din Iaşi, condusă de profesorul Dimitrie Alexan- drescu. în acelaşi timp se înscrie şi în baroul avocaţilor din Bucureşti.

1907 — Fondează ziarul „Ţăranul", în paginile căruia publică articole despre situaţia ţăranului român, vădind o atiiudine favorabilă rezolvării problemelor ţărăneşti.

În acelaşi an, în luna mai, se căsătoreşte cu Eeaterina Burcă, fiica unui proprietar vecin cu familia Tituleseu, din comuna Titulesti.

1908 — Aderă la Partidul Conservator Democrat condus de Take Ionescu, de care avea să-l lege o profundă prietenie. Va părăsi această formaţiune politică în 1921. „Partidul meu — spunea N. Tituleseu — se numeşte România."

1909 — Este numit profesor titular la catedra de drept civil de la Facultatea de Drept a Universităţii din Bucureşti, unde va funcţiona pînă în 1931.

1912 — Participă la fondarea ziarului craiovean „Jiul". Se mută într-o frumoasă vilă pe Şoseaua Kiseleff la nr. 47, unde va locui pînă în 1937.

10 august — Se' semnează tratatul de pace de la Bucureşti. S *noiembrie* — Candidează în alegerile parlamentare pe listele Partidului Conservator Democrat şi intră pentru prima oară în parlamentul ţării, ea deputat al districtului I Romanaţi. Acum, cînd împlinise abia treizeci de ani, Nicolae Titulescu trecea drept unul din cei mai renumiţi profesori universitari ai ţării.

1913 20 decembrie — Primul său mare discurs public în faţa Camerei Deputaţilor, intitulat „Poziţia României faţa de evenimentele din Balcani", este o revelaţie. 1Î14 — Este reales deputat de Romanaţi.

20 aprilie — Pronunţă în Camera Deputaţilor un important discurs despre necesitatea unei reforme agrare. *1 august* — Declanşarea primului război mondiaL. *3 august* — România anunţă neutralitatea.

1915 *3 mai* — În oraşul Ploieşti, rosteşe discursul intitulat „Inima României", unde susţine unirea Transilvaniei cu România s „România nu poate fi întreagă fără Ardeal... Ardealul e inima României geografice ! Din culmile ei izvorăsc apele care au sălădat românismul în istorie !"

1916 *11 decembrie* — Se constituie, la Iaşi, Cabinetul Uniunii Naţio nale, condus de 1.1. C. Brătianu şi Talse Ionescu. *24 decembrie* — N. Tituleseu primeşte portofoliul Ministerului . de Finanţe.

1S17 10 iunie — Este ministru de finanţe pînă în ianuarie 1918. *191S 6 septembrie* — Se înfiinţează, la Paris, Consiliul Naţional Român. N. Titulescu devine membru, alături de personalităţi politice ca : Traian Vuia, Take Ionescu, Constantin Miile. împreună cu prietenii săi, el va lupta pentru cauza unităţii naţionale şi statale a României. \

octombrie — Este numit oficial în funcţia de prim-delegat 1» Conferinţa Păcii de la Paris.

1919—1920 — Lucrările „Congresului păcii", acel ,-tribunal al -popoarelor" j cum era supranumit. De la tribuna acestui congres, Titulescu a apărat, cu inteligenţa sa scăpărătoare, „cauza romanească", relevîndu-se cel mai destoinic diplomat al vremii". *1920* — Este numit pentru a doua oară ministru al finanţelor. împreună cu J. Cantacuzino, pleacă la Paris în calitate de delegat la Conferinţa de pace.

Se semnează Tratatul de pace'de la Trianon între Puterile Aliate şi Asociate, pe de o parte, şi Ungaria, pe de altă parte, prin care se consfinţeşte la nivel internaţional unirea cu România a Transilvaniei, Banatului, Crişanei şi Maramureşului.

1920 *16 iulie* — Este conducătorul delegaţiei României la Conferinţa de la Spa, unde susţine interesele Rcmâniei. Prin Acordul privind reparaţiile datorate de Germania puterilor învingătoare în primul război mondial. României i se atribuie un procent care nu corespundea nici material şi nici moral eforturilor din timpul războiului.

27 august — Alături de Thoma Ionescu şi Dimitrie Negulescu. Titulescu este numit delegat al României la Societatea Naţiunilor.

Apare Cursul său de „Drept civil, Persoane", pentru anul I licenţă. Conţinutul didactico-ştiinţific îl arată pe N, Titulescu un fin psiholog.

1921 *3 martie* — Se semnează la Bucureşti Convenţia de alianţă defensivă româno-polonă.

23 aprilie — Se semnează la Bucureşti Convenţia de alianţă defensivă româno-cehoslovacă.

7 *iunie* — Se semnează la Bucureşti Convenţia de alianţă defensivă româno-iugoslavă.

Apare partea a doua a cursului său de „Drept civil, Privilegii şi ipoteci", editat de Ioan Em. Sidor.

16 iunie — în discursul ţinut în cadrul dezbaterilor Adunării Deputaţilor propune reforma fiscală a „contribuţiunilor directe". *16 decembrie* — Este numit trimis extraordinar şi . ministru plenipotenţiar al României la Londra, post pe care-l va deţine pînă la 6 iulie 1927. Cu această dată începe activitatea diplomatică oficială a lui Nicolae Titulescu. *1922 iulie* — La Lyceum Club din Londra ţine © conferinţă în care-şi exprimă admiraţia pentru Anglia, „pentru exemplul pe care-l da României în înfăptuirea operei de pace". *27 septembrie* — Conferinţa de la Paris. Din Londra, informează pe ministrul de externe I. G. Duca, despre convorbirea avută cu lordul Curzon şi alte oficialităţi britanice în legătură cu apărarea de către Marea Britanie a intereselor României la Conferinţa de la Paris.
30 octombrie — MussolinL devine conducătorul guvernului italian.
noiembrie — Conferinţa de la Lausanne privind soluţionarea conflictului greco-turc. *Î923 20 aprilie* — A 24-a sesiune a Consiliului Societăţii Naţiunilor, în raportul prezentat în faţa Consiliului, N. Titulescu subliniază caracterul obiectiv al reformelor agrare din România, în care optanţii unguri şi proprietarii români au fost trataţi pe picior de egalitate.
mai — Face o călătorie la Londra, apoi la Bruxelles.
3 august — Pentru a face mai bine cunoscută ţara noastră în Occident, propune crearea unor cursuri despre România în marile centre universitare din Anglia : Londra, Oxford, Cam- bridge.
30 *septembrie* — Recomandă lui I, G. Duca, ministrul de externe, numirea lui George Oprescu în Comisia de Cooperare Intelectuală a Societăţii Naţiunilor.
26 octombrie — Solicită aprobarea pentru a se ţine În Anglia cursuri de istorie a României. ***1924 1 mprilie*** — Este numit delegat permanent al României la Societatea Naţiunilor.
mai — Conferinţa anuală a. Societăţii Internaţionale de Filologie, Ştiinţe şi Arte plastice la care participă şi N. Titulescu. ***15 iulie*** — Intervine pe lîngă Edouard Herriot pentru sprijinirea „egalităţii de regim" între statele mari şi mici, în cadrul Conferinţei de la Londra.
ÎS iulie — În cadrul Conferinţei Internaţionale de la Londra, unde N. Titulescu participă ca delegat, se dezbate Raportu] Comisiei de experţi asupra situaţiei „reparaţiilor de război" şi planul de execuţie al acestora

(Planul Dawes). 28 ***iulie*** — A treia Şedinţă plenară a Conferinţei pentru reparaţii de la Londra.
25 septembrie — Geneva. Cea de-a 5-a Sesiune a Adunării Societăţii Naţiunilor, Comisia a III-a. Aici expune punctul de vedere al României în problema reglementării paşnice a diferendelor internaţionale.
2 octombrie — Acordurile de la Geneva asupra reglementării paşnice a diferendelor internaţionale.
g octombrie — Informează pe .ministrul afacerilor străine, I. Gh. Duca despre manifestările ce urmau să aibă loc la King's Col- lege din Londra, respectiv despre expunerile cu privire la relaţiile internaţionale ale României cu Orientul Apropiat şi despre cursul de limba şi literatura română. *IS25 13—14 ianuarie — Paris :* Conferinţa miniştrilor de finanţe. În cadrul conferinţei prezintă, împreună cu Viintilă Brătianu, un memoriu referitor la „reglementarea reparaţiilor de război şi creanţele speciale ale României[1].

5 *septembrie* — *Geneva* — Cea de-a 5-a Sesiune a Consiliului Societăţii Naţiunilor

.*19 septembrie* — Semnează aderarea României la Declaraţia pentru reglementarea paşnică a diferendelor internaţionala. *5—16 octombrie* — Se desfăşoară Conferinţa de la Loearno. *decembrie* — începe o lungă călătorie (care va dura şi în Ianuarie 1926) în Statele Unite ale Americli şi Canada, unde negociază şi semnează un acord privind atnînarea datoriilor de război ale României.

1926 *martie* — Averescu îi oferă portofoliul Ministerului de Externe, d"ar N. Titulescu refuză.

18 martie — Primeşte acordul pentru a face parte din conducerea Academiei Diplomatice Internaţionale de la Paris. *S septembrie* — Germania intră în Societatea Naţiunilor. *17 septembrie* — Întrevederea de la Thoiry (Briand-Strese- mann).

3 *decembrie* — Ca delegat al României în Comitetul Consiliului Societăţii Naţiunilor, face unele declaraţii în legătură cu ajutorarea financiară a oricărui stat căzut victimă a agresiunii, precum şi asupra măsurilor de prevenire a războiului. *S decembrie* — Este reprezentant al României la cea de-a 43-» sesiune a Consiliului Societăţii Naţiunilor.

9 *decembrie* — în cadrul Consiliului Societăţii Naţiunilor intervine în problema competenţei Comisiei Europene a Dunării.

10 *decembrie* — Susţine punctul de vedere românesc asupra hotărîrii Curţii de la Haga în chestiunea Dunării.

1927 *8 ianuarie* — Este ales vicepreşedinte al Academiei Diplomatic« Internaţionale de la Paris.

7 martie — >în cadrul celei de-a 44-a sesiuni a Consiliului Societăţii Naţiunilor, rosteşte un discurs în care expune poziţia guvernului român în problema Tribunalului Arbitrai româno- ungar.

14 martie — Este delegatul României în Comitetul pentru dezarmare al Societăţii Naţiunilor.

TABEL CRONOLOGIC*

15 martie — Susţine necesitatea luării unor măsuri concrete de dezarmare.

4 mai — Geneva :'Conferinţa Economică Mondială. *13—15 mai* — loachimov : Conferiri Micii înţelegeri.

4 *iunie*— Prinţul Barbu Ştirbei oferă lui N. Titulescu portofoliul Ministerului de Externe ; acesta refuză. Soţia lui Titulescu suportă la Paris o grea intervenţie chirurgicală.

6 *iunie* — Cea de-a 47-a sesiune a Consiliului Societăţii Naţiunilor.

5 *iulie* — Este numit Ministru al Afacerilor Străine al cabinetului I. I. C. Brătianu.

7 *iulie* — Comunică tuturor legaţiilor că a luat în primire postul de ministru al afacerilor străine : „Nu voi pregeta cu nimic pentru ca relaţiile noastre cu străinătatea să fie cît mai. bune şi cît mai conforme cu interesle ţării".
13 iulie — Face declaraţii presei române şi străine în legătură cu politica externă a României care. doreşte pacea şi colaborarea cu toate ţările.
15 iulie — Propune un decret de organizare a administraţiei centrale a Ministerului Afacerilor Străine.
Kkvni

IX

17 septembrie —- La cea de-a 47 sesiune a Consiliului Societăţii Naţiunilor, rosteşte un nou discurs despre optanţii unguri şi competenţa Consiliului Societăţii Naţiunilor, a Tribunalului Arbitrai mixt şi a Curţii de Justiţie de la Haga. *28 septembrie* — Participînd la cea ide-a 47-a sesiune a Consiliului Societăţii Naţiunilor de la Geneva, munceşte cîte paispre-zece ore pe zi şi se extenuează ; suferă de anemie ; slăbindu-i rezistenţa organismului, se îmbolnăveşte şi. face pneumonie. *1 octombrie* — Este ales membru în Senatul Universităţii din Bucureşti.*31 decembrie* — Modificarea juridică a Competenţei Comisiei europene a Dunării şi unificarea regimului Dunării. *192S 25—31 ianuarie* — Face o vizită oficială la Roma, unde se întîl- neşte cu Mussolini şi Grandi.
În ianuarie, februarie, convalescent fiind, face un turneu la Roma şi Paris. *februarie* — La Paris, are întrevederi cu Raymond Poincară, Aristide Briand şi Philippe Berthelot, cu care discută posibilităţile de intensificare a relaţiilor economice româno-franceze şi perspectivele de realizare a pactului Briand-Kellogg. *4 martie* — Comunicatul miniştrilor afacerilor străine ai Statelor Micii înţelegeri întruniţi la Conferinţa de la Geneva : Beneş, Marincovic, Titulescu.
7 *martie* — Intervine în dezbaterile celei de-a 49-a sesiuni a Consiliului Societăţii Naţiunilor în afacerea Saint-Gothard. *10 martie* — Acum ii încetează misiunea de delegat permanent pe lîngă Societatea Naţiunilor şi de reprezentant permanent al României în Consiliul Societăţii Naţiunilor. *12 martie* — Geneva : Semnează Pactul de neagresiune şi ar-bitraj dintre România şi Grecia.
în decursul lunii martie şi aprilie, bolnav fiind, trebuie să stea 50 de zile în pat, la Geneva.
16 iunie — Avînd în vedere faptul că nici cele douăzeci de zile petrecute la San Remo nu au fost suficiente pentru restabilirea sa, medicii îi recomandă să suspende provizoriu orice activitate. Va demisiona un an snai tîrziu, pentru a duce o viaţă şi mai activă încă.
20—22 iunie — Bucureşti : Conferinţa Micii înţelegeri. Aici se hotărăşte aderarea celor trei ţari la pactul Briand-Kellogg. *29 iulie* — Solicită să se transmită la Foreign Office dorinţa sa de a lua din nou în primire postul de ministru al României la Londra.
XXX
30 *iulie* — Părăsind Ministerul Afacerilor Străine, N. Titulescu mulţumeşte tuturor colaboratorilor pentru concursul dat în timpul ministeriatului său.

31 *iulie* — Este numit în funcţia de trimis extraordinar şi de ministru plenipotenţiar al României la Londra.
27 august — Paris : Pactul Briand-Kellogg — adevărat apogeu al Securităţii Colective. 15 state vor adera la acest pact ; în total 57 de state îl vor semna.
26 septembrie — Adunarea Societăţii Naţiunilor votează inter- ricerea oricărui război de agresiune şi recurgerea la arbitraj ta cazul unui conflict între naţiuni.
•c*tombrie* — N. Titulescu demisionează din funcţia de ministru plenipotenţiar.
2 *noiembrie* — Căderea cabinetului Brătianu.
9 ***noiembrie —*** Iuliu Maniu, şeful guvernului, îi oferă portofoliul externelor, dar Titulescu refuză din motive de boală.
10 *noiembrie* — Este numit trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar la Londra.
20 *noiembrie* — Este numit reprezentant permanent al României în Consiliul Societăţii Naţiunilor şi delegat permanent la Societatea Naţiunilor.
21 *noiembrie* — Londra : Prezintă scrisorile de acreditare în calitate de trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar al României în Marea Britanie.
29 *noiembrie* — Face o vizită lui Winston Churchill. *1929 5 Unuarie* — În Iugoslavia vine la conducere regele Alexandru. **7** *martie* — Participă la cea de-a 54-a sesiune a Consiliului Societăţii Naţiunilor. În discursul său comunică subvenţiile anuale acordate de guvernul român Institutului pentru Drept Privat de la Roma, Institutului Internaţional de Cooperare Intelectuală din Paris şi Institutului Internaţional al Cinematografiei educative. În acelaşi timp aratã cã România este conştientã de rolul pe care sînt chemate sã-l joace, în opera d» apropiere intelectuală a popoarelor, aceste institute. *15 martie* — La Academia Diplomatică din Paris susţine comunicarea „Societatea Naţiunilor şi minorităţile". *6 mai — Berlin:* Ţine în Reichstag conferinţa intitulată „Dinamica păcii".
21 mai — Cu ocazia alegerii sale la cea de-a 54-a Conferinţă anuală de la Londra ca preşedinte al Societăţii internaţionale de filologie, ştiinţe şi arte frumoase, rosteşte un discurs Intitulat „Politica şi pacea".
13 iunie — Cea de-a 55-a sesiune a Consiliului Societăţii Naţiunilor. Cu ocazia încheierii unui acord între Peru şi Chile, face o declaraţie de simpatie pentru ţările Amerlcii Latine. *6—31 august* — Este reprezentant al României la Conferinţa internaţională de la Haga, Participă la dezbaterea noului plan de reparaţii de război.
4 septembrie — Geneva : Briand se pronunţă pentru Uniunea Europeană.

24 octombrie — Declanşarea crizei economice mondiale. *1930 13 martie* — Este numit preşedinte al delegaţiei române la Conferinţa pentru codificarea dreptului internaţional. *13 mai* — Este numit membru afl Comisiei de cooperare Intelectuală internaţională de la Geneva. *31 mai* — Este ales membru de onoare al Academiei române. *iunie-iulie* — Solicită votul guvernului venezuelean în favoarea lui Dimitrie Negulescu, candidatul român la alegerile pentru ocuparea unui loc de judecător la Curtea Permanentă de Justiţie Internaţională de la Haga.

Este ales pentru cinci ani membru al Comisiei de Cooperare Intelectuală (împreună cu Painlevă, Mărie Curie şi Albert Ein- stein) ; în această comisie va fi reales pentru încă cinci ani în 1935.*1 septembrie — Roma :* Comunicare ia Academia Diplomatică. „Codificarea dreptului internaţional".

10 septembrie— Este,ales preşedinte al celei de-a Xl-a Adună,i a Societăţii Naţiunilor. Alegerea sa în acest înalt for internaţional, cu 46 de voturi din 50 exprimate, în condiţiile eînd majoritatea absolută pe care o cerea regulamentul era de 26 de voturi, a constituit un eveniment puţin obişnuit în istoria Ligii Naţiunilor. În discursul ţinut la deschideiea acestei adunări, N. Titulescu spunea : „Daţi-mi voie să văd în gestul spontan al numeroaselor delegaţii care au adus numele meu la pre- şedenţie, dovada că eforturile constante ale ţării mele, de a organiza în pace şi muncă o viaţă corespunzătoare marilor principii ale Societăţii Naţiunilor, n-au trecut neobservate de dumneavoastră". .

1930 *16' septembrie* — Propune construirea unei case internaţionale a presei pentru jurnaliştii acreditaţi pe lîngă Societatea Na-,, ţiunilor.

4 octombrie — în calitate de preşedinte, rosteşte cuvîntul de închidere la cea de-a Xl-a sesiuni a Adunării Societăţii Naţiunilor.

16 *octombrie* — Este numit membru al Curţii permanente de arbitraj de la Haga.

29—30 octombrie — Se întîlneşte cu Mussolini, Grandi, Pius al Xl-lea, cardinalul Pacelli.

19 noiembrie — Ţine, la Cambridge, conferinţa intitulată „Progresul ideii de pace".

1931 — La sfîrşitul anului 1930 şi începutul anului 1931 îşi petrece concediul la Saint-Moritz, unde se întîlneşte cu Tardieu, repre- zentantul Franţei.

17 *ianuarie* — La Geneva, susţine participarea Turciei şi a U.R.S.S. la lucrările Comisiei de studii a Societăţii Naţiunilor pentru Uniunea Europeană.

26 februarie — Prezintă lui Eric Drummond, secretar general al Societăţii Naţiunilor, un manifest în favoarea păcii, semnat de profesorii Facultăţii de Medicină din Bucureşti. *2 aprilie* — La Londra, poartă convorbiri privitoare la proiectul Uniunii vamale între Austria şi Germania cu diverse personalităţi politice, printre care : A. Tardieu, Paul Boncour, Philippe Berthelot, A. Henderson, A.. Chamberlain.

19 *aprilie* — Se formează guvernul N. Iorga.

20 *mai* — N. Titulescu informează, de la Geneva, despre crearea Creditului Agricol Internaţional.

iunie— N. Iorga, rectorul Universităţii din Bucureşti, îl însărcinează să reprezinte această instituţie la celebrarea celui de-al patrulea centenar al „Colegiului Franţei". *31 iulie* — Acordul tripartit italo-austro-ungar.
septembrie — Este ales pentru a doua oară preşedinte al celei de-a XII-a Sesiuni ordinare a Adunării Societăţii Naţiunilor, fapt unic în istoria Ligii. După închiderea lucrărilor celei de-a XII-a sesiuni, merge în diverse capitale occidentale unde propune un armistiţiu pe timp de un an în fabricarea armamentelor, începînd cu data de 1 noiembrie 1931. *1932 -2 februarie — Geneva:* Conferinţa mondială a dezarmării, care reprezintă pentru opinia publică o mare speranţă. Fiind conducătorul delegaţiei române la această Conferinţă, propune o serie de soluţii destinate să garanteze pacea şi bunele relaţii între state.
27 februarie : Constantin Antóniádé, trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar al Legaţiei române pe lîngă Societatea Naţiunilor, aduce la cunoştinţa secretarului general al Societăţii Naţiunilor, Sir Eric Drumond, că Nicolae Titulescu va conduce delegaţia română la Adunarea Extraordinară a Societăţii Naţiunilor convocată pentru data de 3 martie 1932. 7 *martie* — Rosteşte un discurs în cadrul Adunării extraordi-g — Reflecţiinare a Societăţii Naţiunilor în problema conflictului chino-japonez.
13 apvilm — Geneva.; Pace o declaraţie la Conferinţa pentru reducerea şi limitarea armamentelor. 10 *mai,* — Căderea cabinetului Tardieu. *13—15 mtA* — Conferinţa. Micii. înţelegeri, *31 mai* — Căderea cabinetului. Iorga. *1 iunie* — E&te numit preşedinte al delegaţiei, române la Conferinţa pentru reparaţiile de război de la Lausanne. *29 iunie* — Face o intervenţie: în. cadrul lucrărilor Conferinţei dezarmării, de la Lausaime* în. favoarea limitării, armamentelor. *17 august* — Este. numit reprezentant al guvernului român în comitetul creat, de Conferinţa, de la Lausanne pentru studieren măsurilor necesare refacerii economice a ţărilor din Europa centrală şi Orientală.
20 octombrie — Este din nou ministru' de. externe (pînă la 29 august 1936) în cabinetul Vaida-Voievod. El va exercita această funcţie: fără întremapere sub cinci preşedinţi ai consiliului : Vaida-Voievod,. Maniu, Duca, Angeiescu, Tătărescu. Eforturile sale se vor îndrepta în trei direcţii : continuarea lucrărilor de la Geneva privind dezarmarea, apropierea de Uniunea Sovietică, consolidarea Micii înţelegeri şi crearea înţelegerii Balcanice.
20 *octombrie* — Primind: portofoliul externelor, condiţionează acceptarea de păstrarea permanentă în funcţie, dincolo de; fluctuaţiile guvernamentale.

22 octombrie —Rosteşte un discurs la deschiderea celei de-a III-a Conferinţe Balcanice de la Bucureşti, în care va sublinia faptul că „pacea, înseamnă, înainte de toate o. stare de spirit alcătuită din încredere, din înţelegere reciprocă, din nădejde în ziua de mîine".
noiembrie — Preşedintele Consiliului: francez, Edouard Herriot, şi ministrul apărării, Paui-Boncour, prezintă un proiect de dezarmare. În aceeaşi lună are loc încheierea pactului franco-sovietic de neagresiune.
28 *noiembrie* — "Ţine în faţa Camerei Deputaţilor un discurs în care pledează pentru relaţii de bună vecinătate eu U.R.S.S. — Duce o campanie susţinută pentru securitate colectivă |f consolidarea legăturilor între ţările 'Micii Înţelegeri. *1933 6 februarie* — Geneva :: Delegatul sovietic M. Xdtvmov se pronunţă pentru o definiţie a agresiunii şi a agresorului cu car« Nicolae Titulescu este în întregime de acord. El va fi primul care va susţine această propunere cu adevărat realistă a Conferinţei dezarmării.
*16 februarie — Geneva*Crearea Consiliului Permanent al Micii înţelegeri. Semnează împreună cu -reprezentanţii Cehoslovaciei şi ai Iugoslaviei, Ed. .Reneş şi B. Jevtie, Pactul de organizare al Micii înţelegeri.
martie — Rosteşte în parlamentul român un remarcabil discurs cu privire ia însemnătatea Pactului de organizare a Micii înţelegeri şi al relaţiitar României cu alte state. *martie-ttfffiUe* — Fasee eforturi la Londra şi Paris pentru a $• evita Pactul celor patru (Italia, Franţa, Anglia, Genmania), propus de Mussolini la 10 martie.

25 *mai* — Susţine în Consiliul Societăţii Naţiunilor texta! pro pus de delegaţia sovietica pentru definirea agresiunii. 30 *mat — Vraga :* Consiliul Permanent

al Micii înţelegeri. Potrivit declaraţiei corasilmlm, statele Micii' înţelegeri îşi dau adeziunea la principiile - de egalitate în drepturi ce trebuie realizate pe «tape şi în cadrul securităţii pentru teate nafiunSe; 7 *iunie* — La Roma se semnează Pactul eeî&r patn^ care tffi» tuşi eu va îi ;pus în aplicare

.3-—4 *iulie* — Semnarea, la Londra, a Convenţiei asupra definirii agresiunii de către : U.R.S.S., Mica înţelegere şi Turcia. în ajun, Polonia, Estonia, Letonia, Iranul şi Afganistanul o acceptaseră de asemenea. Prin semnarea acestei convenţii, se statuau pentru prima dată în istoria relaţiilor internaţionale norme legale de convieţuire paşnică şi de atitudine internaţională. Datorită contribuţiei, importante pe care N. Titulescu a avut-o în redactarea textului acestei convenţii, ea este cunoscută în literatura juridică de specialitate sub denumirea de „Convenţia Litvinov-Titulescu", sau „Formula Titulescu-Litvinov". 27 *septembrie* — Primeşte depline puteri pentru a proceda la schimbul instrumentelor de ratificare a convenţiilor pentru definirea agresorului. 10 *octombrie — Rio de Janeiro* : Mica înţelegere şi Turcia, re-prezentate de N. Titulescu, ministrul de externe român, şi de Tevfik Riistu-Bey, ministrul de externe al Turciei, semnează Tratatul de amiciţie şi neagresiune, de arbitraj şi de „cotlci- liaţiune". *15 octombrie* — Rosteşte la Ankara un toast la banchetul dat în cinstea sa la Ministerul de Externe al Turciei. 17 *octombrie* — Semnează la Ankara Tratatul de prietenie şi neagresiune, arbitraj şi conciliere între România şi Turcia. *SI octombrie — Atena:* Primeşte titlul de „Doctor honoris causa" al Universităţii de aici. 11 *decembrie* — Se întâlneşte cu Beneş, *27 decembrie — Saint-Moritz :* Relatează în ţară convorbirea avută aici cu N. Politis, trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar al Greciei la Paris, asupra preliminariilor încheierii Pactului Balcanic între România, Iugoslavia, Grecia şi Turcia. *1834 t februarie* — Primeşte depline puteri de a negocia şi semna Pactul înţelegerii Balcanice. *4 februarie — Belgrad:* Conferinţa statelor balcanice, în ca-drul căreia s-a definitivat şi parafat actul de constituire al înţelegerii Balcanice. 9 *februarie — Atena :* Acest pact al înţelegerii Balcanice, care a format baza juridică şi politică a asocierii statelor din Balcani într-un front unic al păcii, a fost semnat oficial de 5 România, Turcia, Grecia şi Iugoslavia, N. Titulescu devine preşedintele Academiei Diplomatice Internaţionale, ro ai cărei birou de conducere se afla încă de la înfiinţarea acestei

academii. *martie — Roma* ; acordul economic itâlo-austro-ungar. *4 aprilie* — în Parlamentul român rostește uh discurs în care răspunde interpelărilor lui C.I.C. Brătianu, luliu Maniu și Gh. Brătianu, subliniind coordonatele politicii externe românești : menținerea statu-quo-ului european, apărarea suveranității, independenței și integrității teritoriale a României, colaborarea cu toate statele avînd interese comune. *30 aprilie* —. în discursul său de deschidere a celei de-a H-a Sesiuni a Consiliului Economic al Micii înțelegeri, de la București, subliniază importanța cooperării economice. *11 mai* — La dejunul oferit de Ministerul Afacerilor Străine al României în onoarea ministrului de externe al Turciei, Tevfik Riistu-Bey, N. Titulescu rostește un discurs în care subliniază importanța relațiilor româno-turce.
9 iunie — Stabilește relații diplomatice între România și U.R.S.S., numindu-se în același timp șefii misiunilor diplomatice de la București și Moscova Cu această ocazie, ministrul de externe român spunea : „Ara ferma convingere că relațiunile astfel stabilite vor ră- mîne pentru totdeauna normale și amicale și că națiunile noastre vor continua să coopereze pentru cel mai mare bine reciproc al lor la menținerea păcii lumii".
20 iunie — La dineul dat în cinstea lui Louis Barthou, Președintele Consiliului de miniștri și ministrul afacerilor externe al Franței, cu prilejul vizitei acestuia în România, N. Titulescu
rostește un discurs în care subliniază prietenia româno-franceză. *22 august* — Este numit conducătorul delegației române la cea de-a XV-a Adunare a Societății Națiunilor. *14 septembrie* — Cea de-a Vl-a sesiune a Consiliului Permanent al Micii înțelegeri U.R.S.S. intră în Societatea Națiunilor. 9 *octombrie* — Asasinarea regelui Alexandru al Iugoslaviei și a lui Louis Barthou, ministrul, francez.
9 noiembrie — Primește depline puteri pentru a reprezenta România. la Adunarea . extraordinară a Societății Națiunilor.
10 *decembrie* — Ține în fața Consiliului Societății Națiunilor un discurs despre „Atentatul de: la Marsilia" în care subliniază importanța luării de măsuri pentru preîntâmpinarea. atentatelor. *12 decembrie* —

în numele Mieii înţelegeri semnează aderarea la Pactul de neagresiune şi eonciliaţiune de la Rio de Janeiro, încheiat la 10 octombrie 1933,
1935 2 ianuarie — hiubliana: Sesiunea Micii înţelegeri în care N. Titulescu este ales preşedinte al acesteia şi al. înţelegerii Balcanice.
Alegerea sa ca membru al Consiliului Societăţii Naţiunilor s-a îăcut în acest an cu cifra record de 50 de voturi din 52 de votanţi.
7 *februarie* — Este propus de către Comitetul profesoral al Facultăţii de litere şi fHosofie din Iaşi, cu unanimitate de voturi, candidat la Premiul Nobel al păcii pe anul 1935.
26 martie — Belgrad : în declaraţiile făcute presei, iugoslave subliniază unitatea de vederi care există între România şi Iugoslavia,. în problemele europene.
31 martie — Paris — Qual d'Qrsay : Are convorbiri cu oficialităţile franceze în legătură cu situaţia pe plan euaropean.. *aprilie* — Acordul de la Stressa. *2 mai* — Pactul franco-sovietic.
8 *mai* — Oferă un dineu oficial din partea Ministerului de Externe român în cinstea luă Paul Boncour, preşedintele Consi-
Îi ului de miniştri al Franţei, cu prilejul vizitei acestuia în România.
11 mai — Bucureşti: Sesiunea Consiliului permanent al Micii înţelegeri. Este delegat pentru a reprezenta România la Adunarea extraordinară a Societăţii Naţiunilor din 20 mai 1935. *13 mai* — Laval, ministrul de externe al Franţei, merge la Moscova. *■
22 mai — Face parte pentru a doua oară din Comisia intelectuală Internaţională de la Geneva.
28 moi — Este ales membru activ al Academiei Române. *30 august — Bled :* Cea de-a IX-a sesiune a Consiliului permanent al Micii înţelegeri. *septembrie* — Este conducătorul delegaţiei române la Adunarea Societăţii Naţiunilor. România este aleasă în Consiliu ca membru permanent cu 50 de voturi din 52 de votanţi *13 decembrie* — La interpelarea deputatului Gh. Brătianu, rosteşte în Camera deputaţilor un discurs în legătură cu negocierile pentru încheierea unei convenţii

româno-so vieţi ce şi politica externă a României, bazată pe principiile Pactului Societăţii NaţiimiloE.

20 decembrie — Reuniunea Comună a Consiliilor permanente ale Midi înţelegeri şi înţelegerii Balcanice. *1936 23 ianuarie* — Acceptă propunerea de a fi raportor la cea de-a 90-a sesiune a Consiliului Societăţii Naţiunilor în conflictul dintre Uruguay şi U.R.S.S. *6—8 mai — Belgrad.* Cea de-a X-a sesiune a Consiliului Permanent al Micii înţelegeri, unde rosteşte cuvîntarea : „Unire în scopul apărării păcii". *mai — Geneva.* Cea de-a 91-a sesiune a Consiliului Societăţii Naţiunilor. N. Titulescu propune ea locui vacant să fie ocupat de China.

6 iunie — Bucureşti. înfiliiirea celor trei şefi de stat ai ţărilor care fac parte din Mica înţelegere

.*11 iunie — Bucureşti.* Deschiderea Conferinţei Presei înţelegerii Balcanice.
22 *iunie* — Conferinţa de la Montreux, unde propune numirea preşedintelui, a vicepreşedintelui, a secretarului general şi a preşedintelui de onoare al Conferinţei. În discursul său subliniază importanţa Strîmtorilor Mării Negre, pentru România şi Turcia.
9 iulie — Susţine ideea ca regimul Stnmtorilor Mării Negre să garanteze securitatea tuturor ţărilor situate în regiune. *13 iulie* — Este proclamat senator pe viaţă. *17 iulie* — Este ales membru al Academiei Române.
20 *iulie* — Acordul de la Montreux. Rosteşte un discurs cu prilejul semnării Convenţiei Strîmtorilor, subliniind importanţa lor.
21 *iulie — Montreux,* Pactul de asistenţă româno-sovietic, parafat de N. Titulescu şi M. Litvinov.
29 august — N. Titulescu este îndepărtat din guvern, fapt care are puternice repercusiuni pe plan internaţional, fiind un gest potrivnic intereselor României şi cauzei păcii. *13—14 septembrie — Bratislava.* Sesiunea Micii înţelegeri. *noiembrie* — Este ales preşedinte de onoare al Comitetului român al Reuniunii Universale pentru Pace. *1937 aprilie* — Blum are convorbiri, la Paris, cu N. Titulescu.
— Cap Martin: Rosteşte un discurs la dejunul Societăţii Medicale a Litoralului mediteranean, în care • subliniază gravitatea situaţiei internaţionale.
21 mai — Aflat la Cap Martin, face însemnări privind „Mijloacele practice de a menţine pacea actuală". 29 moi — Scrie *o* prefaţă la o carte despre preşedintele Cehoslovaciei, E Beneş.
4 iunie — Ţine la Oxford o conferinţă intitulată „Situaţia internaţională a Europei".
3 *iunie* — La Londra, rosteşte, în Camera Comunelor, conferinţa „Despre metodele practice de a păstra pacea existentă". *9 iunie* — Invitat în Parlamentul englez, rosteşte discursul „Orientarea în politica internaţională a democraţiilor europene". *19 iunie* — Primeşte titlul de „Doctor honoris causa" oferit de Universitatea Komensky din Bratislava. Cu acest prilej rosteşte cuvîntarea „Ordinea în gîndire".
27 *iunie — Bordeaux.* La Congresul Asociaţiei mutilaţilor şi foştilor combatanţi, rosteşte o cuvîntare în care se pronunţă pentru continuarea luptei pentru pace.
6 *noiembrie* — Este ales deputat al Oltului.

13 *decembrie* — la atitudine față de legionari, publicînd în ziarul „Universul" articolul „Eu și Garda de fier".
— Scrie o lucrare despre politica externă a României. *4—5 mai* — Sinaia: Sesiunea Micii Înțelegeri. *21—22 august* — B*led*. O nouă sesiune a Micii Înțelegeri. *30 septembrie* — Acordul de la Munchen.
1939 *15 martie* — Germania, Hitler ocupă Praga.
7 *aprilie* — Armata italiană ocupă Albania.
14 *mai* — În interviul acordat ziarului „Paris-Soir", Titulescii subliniază importanța acordului franco-turc.
1. *septembrie* — Declanșarea celui de al doilea război mondial
2. *septembrie* — Din Saint-Moritz, adresează o telegramă regelui Carol al II-lea, în care face o analiză amplă a situației internaționale a României.
16 octombrie — De la Montreux scrie un raport adresat regelui Carol al II-lea, privitor la relațiile româno-sovietice.
1940 *5 Ianuarie* —își întocmește testamentul, în care își exprimă dorința de a fi înmormîntat la Brașov.
Iunie Spania și Elveția îi refuză viza de intrare pentru el și familia sa.
Se instalează la Cannes.
16 decembrie — Adresează o scrisoare lui Winston Churchill, primul ministru al Marii Britanii, exprimînd dorința de a se alătura acțiunii Aliaților.

1941 *17 martie* — La Cannes, în exil, trist și însingurat, se stinge din viață N. Titulescu, unul din cei mai mari diplomați ai Europei.

V. UREFLECŢII 1. DEEPT

DREPT

1 — Ştiinţa dreptului, care multă vreme a fost o simplă exegeză, începe a-şi revendica caracterul ei fundamental de ştiinţă socială, (p. 54).

2 — În mobilitatea continuă a dreptului se traduce mobilitatea organismului social, viaţa socială, (p. 55)

3 — Dreptul se cristalizează într-o formulă scrisă numită lege. (p. 55)

4 — A cunoaşte evoluţia dreptului societăţilor trecute nu înseamnă a face arheologie juridică, ci înseamnă a fi adînc pătruns de caracterul ştiinţei ce practicăm, a avea sub ochi în orice moment proba că dreptul e o ştiinţă a vieţii, (p. 56)

„Curierul judiciar", 27 martie'1905. *Discursuri*

5 — Dreptul este produsul vieţii sociale în complexul ei. (p. 16)

6 — Nu se poate vorbi de drepturi individuale împotriva societăţii. (p. 50)

Drept civil„ voi. I

7 — Tehnica juridică este modul în care conştiinţa sesizează fenomenele juridice externe-şi caută să le înţeleagă.— Tehnica juridică este chemată astăzi să joace un rol important : ea are ca scop să sesizeze şi să coordoneze evoluţia atît de complexă a dreptului modern, ea are mai ales rolul de a devansa opera legislatorului prin adaptarea continuă a textului vechi la trebuinţele noi. (p. IV)

8 — în domeniul actelor juridice, este rezonabil de a da libertate principiului autonomiei voinţei limitată de judecata şi de ordinea publică, (p. 27)

Essai sur une theorie generale des droits e- ventuels

9 — Dreptul nu impune individului decît obligaţii faţă de semenii lui.

10 — Dreptul se gîndeşte la comunul muritor şi regulile lui nu au întotdeauna asentimentul moralei pentru că ceea ce trebuie el să realizeze este ordinea în convieţuire, nu perfecţiunea în viaţă.

11 — E incontestabilă o inferioritate a dreptului faţă de morală şi evoluţia tinde, pe cît posibil, să lărgească sfera dreptului şi să o confunde cu aceea a moralei, pentru ca, astfel, sfera dreptului lărgindu-se, obligaţia moralei să devină eficace ea şi obligaţia juridică.
12 — Eu fac dreptului această urare, ca toate obligaţiile juridice să se execute cu scrupulozitatea cu care se execută obligaţiile moralei de către acei care se simt legaţi de ele, sau chiar simplele obligaţii mondene admise de toată lumea.
13 — Morala impune obligaţii nu numai faţă de semeni, dar şi faţă de tine însuţi.
14 — Obligaţia morală porneşte de la o concepţie specială asupra omului care nu e aceea a dreptului. Morala consideră pe om sub un unghi de perfectibilitate cu totul străin dreptului.
15 — în ziua în care obligaţiile juridice se vor executa cu grija cu care se execută obligaţiile mondene, societatea ar fi aşa de fericită, încît nu ar avea nevoie nici de coduri, nici de magistraţi, nici de avocaţi, (p. 150)
16 — Obligaţiile impuse de uzajeîe mondene— luînd cuvîntul monden în sens larg — sînt sancţionate prin consideraţia publică, (p. 149)
17 — Obligaţiile morale sînt sancţionate prin satisfacţia conştiinţei. (p, 149)
Intro ‘ucere în cursul de drept civil, An I licenţă. *Discursuri*
18 — Dar unde am ajunge oare dacă am pune fiecare în locul judecătorului acceptat de comunitatea internaţională cel preferat de noi, iar în locul dreptului care guvernează comunitatea internaţională, dreptul preferat de noi ? (p. 14, nr. 49)
Berlin, 6 mai 1929. „Dinamica păcii". *Discursuri* ,/
19 — Dacă denunţarea unilaterală a tratatelor ar putea să fie acceptată fără consecinţe, aceasta ar însemna sfîrşitul securităţii colective şi al Societăţii Naţiunilor. Am intra într-o lume din care am crezut că am ieşit pentru totdeauna şi care ar fi guvernată nu de către forţa dreptului, ci prin dreptul forţei, (p. 726)

20 — Nici un considerent de ordin subiectiv nu poate să Creeze dreptul de a-ţi face singur dreptate, (p. 727, nr. 426)
Londra, 18 martie 1036. *Documente diploma-*
GENERALIZARE
21 — Ideea generală — călăuză, foc luminos în întunecimea ce ridică examenul aprofundat sil celei mai simple chestiuni, (p. 46)
22 — Folosul generalizării, superioritatea omului de ştiinţă
. asupra simplului practician este incontestabilă în drept.
24 — Legătura dintre diferitele reguli de drept, căutarea principiului superior la care ele răspund este opera omului de ştiinţă al cărui spirit nu poate înţelege perfect dispoziţiile pe care le studiază pînă cînd nu le grupează în categorii raţionale.
— Generalizarea — singurul mijloc de a transporta în domeniul dreptului static, viaţa dreptului dinamic.
26 — Generalizarea însufleţeşte organismul fără viaţă ce e un cod ; ea este legătura spirituală despre care vorbeşte Goethe în *Faust.*
27 — Generalizare — reducerea întregului drept static la cîteva idei care-i explică, care-l disting pe adevăratul jurisconsult de obişnuitul „om de drept", (p. 58)
28 — Finalitatea educaţiei juridice este interpretarea ştiinţifică şi prin urmare umanitară a dreptului, (p. 60)
PRACTICIAN
29 — A fi bun romanist înseamnă a îi bun sociolog şi, ca atare, în excelente dispoziţii pentru a face un perfect practician al legii. (p. 56)
30 — Pentru mine romanist deşteaptă ideea de filozof, pentru mine romanistul este acela care, bazîndu-se pe texte sigure. poate să facă să se desfăşoare înaintea ochilor magistrala evoluţie a dreptului roman spre progres, arătîndu-mi la fiecare pas curn instituţia juridică era condiţionată de o anumită nevoie, cum aceasta schimbîndu-se, paralel cu ea, schimba dreptul, (p. 56)

— Cel mai bun practician în drept va fi acela care va fi mai luminat asupra naturii sociale a dreptului, va. fi- acela deci, care va fi mai bun teoretician, (p. 53

31)— Cu cât. judecătorul va asculta mai cu atenţie nevoile ce-l solicită, cu atît le va adapta mai bine dispoziţiile codurilor, cu atît va fi un bun practician, un factor mai folositor societăţii. Şi el va îndeplini opera lui de adaptare mai cu succes, cu cît va fi mai pătruns de natura nobilă a dreptului, de natura lui socială, (p. 59)
„Curierul judiciar", 27 martie 1905.

32 — Alături de drept este practica, (p. 309)
Paris, 15 martie 1929. *Discursuri*

LEGE

33 — Sub abstracţiunea legilor se mişcă oameni şi, a-i sacrifica unui exces de logică, înseamnă a zice : „Omul este făcut pentru lege, iar nu legea pentru om", ceea ce e o absurditate. (p. 26)

34 — Formula legii nu dă decît un palid reflex al unei chestiuni de drept aşa cum ea se pune în practică, (p. 47)

35 — Cită mobilitate, cîtă diversitate, cîtă viaţă este într-un organism juridic ! (p. 54)

36 — Dreptul se cristalizează într-o formulă scrisă numită lege. (p. 55) . . .
37 — Legea nu este decît o probă scrisă a unei părţi din drept ; ea nu este dreptul însuşi.
38 — 0 lege trebuie să fie clară. (p. 227)
39 — Dincolo de limitele stricte ale legii se găsesc preceptele categorice ale conştiinţei, (p. 309)
40 — Legile internaţionale sînt simple realităţi sociale transpuse în stadiul de conştiinţă.
41 — Eficacitatea unei legi oarecare, ori de unde am lua-o, nu se bazează exclusiv pe sancţiunea prin forţă. (p. 332)

Berlin, 6 mai 1929. „Dinamica păcii". *Discursur*

JUSTIȚIE

42 — Dreptul internațional este singura armă contra războiului. (p. 324)

„Notes sur la politique étrangère de la Roumanie" „Revista Română de Studii Internaționale" iulie-octombrie 1982

43 — în dreptul internațional, justiția nu este nici generală, nici obligatorie.

Arh. St. București, Fond N. Titulescu, Dosar 96, f. 3

44 — Substanța privată nu poate fi salvată cită vreme interesul public este în primejdie, (p. 237)

10 iunie 1921. *Discursuri*

45 — Justiția nu este un sentiment unilateral. Justiția este ceva obiectiv, (p. 359)

Cambridge, 19 noiembrie 1930. „Progresul ideii de pace". *Discursuri*

46 — Justiția are o limită care se cheamă ordinea, (p. 564, nr. 319)

București, 20 iunie 1934. *Documente diplomatice*

POLITICA

47 — Concluzia la care am ajuns, după 14 ani de funcții ministeriale diferite, este că politica nu poate face față astăzi fără știință și că prima îndatorire a omului de stat este aceea de a se asocia cu omul de știință, spre a păși împreună pe calea indicată de dreptul moral. (p. 237)

6

48 — Știința nu poate fi tratată numai ca o călăuză. Știința trebuie să aibă locul ei bine determinat în viața internațională. Recunoscută ca un factor internațional, știința trebuie să genereze o cooperare intelectuală sistematică și permanentă, (p. 238)

Londra, 1929. „Politica și pacea". *N. Titulescu în universul diplomației păcii*

49 — Politica a încetat de mult să fie o simplă artă căreia cineva i se poate dedica de unul singur cu simplul ajutor al bunului simț.

Londra, 21—25 mai 1929, Arh. St. București, Fond N. Titulescu, Discurs la deschiderea celei de-a 54-a Conferințe anuale a Societății Internaționale de Filologie, Științe și Arte plastice

DREPTUL ȘI POLITICA

50 — Sîntem gata, noi juriștii, să ajutăm pe oamenii politici, dar trebuie ca și oamenii politici să ne ajute pe noi.

51 — Sarcina noastră este de a exprima în formule clare nevoile pe care le ridică viaţa socială în fiecare clipă. Rolul legislatorului este de a confirma sub formă de legi ceea ce noi juriştii am constatat că este de multă vreme pentru colectivitate regula pe care trebuie s-o urmeze, pentru că justiţia şi interesul o cer. (p. 823, nr. 485)

Bratislava, 19 iunie 1937. *Documente ăiplo~ matice*

LIBERTATEA MARILOR

52 — Marea integrează un dualism spiritualist-materialist. De o parte antinomiile inegalităţii popoarelor pentru folosinţa comunicaţiilor maritime, pe de altă parte, conceptul biologic uman pentru utilizarea comună şi liberă a căilor maritime (p. IX)

53 — Astăzi, mai mult ca oricînd, de soluţionarea Libertăţii Mărilor depinde într-o largă măsură asigurarea atît a păcii sociale cît şi **a** păcii internaţionale, (p. XI)

54 — Oricare ar fi divergenţele, ea jurist trebuie să recunosc că nu există un domeniu în care să se fi observat, şi încă de mult, efectele cooperării pacifice a popoarelor şi tendinţele spre internaţionalizare a normelor juridice ca în domeniul dreptului maritim, (p. XII)

Prefaţă la lucrarea, *Libertatea mărilor* şi *prizele maritime* de Preda C. Fundăţeanu .

II. DIPLOMAŢIE

55 -7 Tratările diplomatice, privite la lumina ţelului urmărit, pun în evidenţă o serie de calităţi din partea acelora care le-au duş : abilitatea, claritatea, energia şi măsura, (p. 105)

Bucureşti, 15 ianuarie 1914. *Discursuri*

56 —Puţină lume realizează greutăţile unei misiuni în străinătate, cînd vrei s-o împlineşti conştiincios. Aparatul extern al vieţii diplomatice le pare chiar un privilegiu. Pentru mine, e o corvoadă la care mă supun numai şi numai din consideraţia că România trebuie să fie prezentă pretutindeni. în schimb vederea mai de aproape a alcătuirii unor pericole pentru ziua de mîine, limitarea mijloacelor cu care le poţi combate, creează o dureroasă stare de îngrijorare şi de multe ori o şi mai dureroasă senzaţie de neputinţă.

57 — ...Lupta pentru ţară în politica internă evocă lupta infanteriei în tranşee ! Lupta în străinătate pentru ţară, îmi apare în schimb ca lupta din avion ! Desigur, n-ai în cea de-a doua toate hărţuielile celei dintîi. Dar în prima, îţi simţi coatele alături de alţii, m a doua eşti singur ! (p. 393)

58 Cap Ferrat, 18 noiembrie 1924. (II, 31/38—39).— După cum mă feresc de tot ce e politică internă în România cît sînt ministru al ţării la Londra, tot aşa mă feresc de orice manifestare cu caracter de politică interna în **Anglia.** Cred că, **aşa** trebuie să fie regula pentru un diplomat (p. 394)

Cap Ferrat, 21 noiembrie 1924. (II, 32/3—39 H.I.A., Diary, *Titulescu şi strategia păcii*

59 — Cel mai sigur mijloc **de** a nu reuşi într-o cerere este **ai** nu **crezi în** ea. **(p. 130, nr. 59)**

60 — O simplă amînare **e** egală cu nimic dacă nu legăm de ea recunoaşterea principiului care o motivează, (p. 131)

Paris, 1 şi 2 ianuarie 1924. *Documente diplomatice*

61 — Cine crede că postul de reprezentant în străinătate este azi **un** loc de tihnă, lipsit de riscuri, frămîntări şi jertfe, vorbeşte de **ce** nu ştie. [...] Timpul **va** aduce poate celor ce-mi fac onoarea a **se** ocupa de mine lămurire mai deplină asupra sentimentelor cu care lucrez şi poate şi mie ceva mai multă dreptate, (p. 399)

Paris, 12 ianuarie 1925. (III, 36/33—34), Diary

62 — Pregătiţi-vă cît puteţi mai bine în toate chestiunile **de** tratate, istorie diplomatică, istorie internaţională şi mai ales istorie naţională — **să** ştiţi **că** niciodată nu puteţi reprezenta mai bine o ţară, deeît dacă ştii să vorbeşti documentat despre **ea şi** să apari străinilor ca un rod al colţului unde te-**ai** născut, (p. 404)

Londra, 23 mai 1925. N. Titulescu către (i) . Ibrăileanu (III, 43/19)

63 -— ...Şi cînd mă gîndesc ce greutăţi, ce încordări, ce cheltuială de energie presupune misiunea diplomatică luată îa serios ! Se spune : Da, desigur, lucraţi mult, dar în alt mediu.

Ei nu ştiu că tocmai „acest mediu" este greutatea, căci ai aşa **de** puţine mijloace de acţiune asupra lui şi totuşi pe el trebuie să-l învingi ca să reuşeşti, (p. 436)

San Remo, 8 aprilie 1927. (VI, 94/9) H.I.A., Diary. *Titulescu şi strategia păcii*

64 — În relaţiile externe, contactul personal este de cea mai mare importanţă, (p. 295)

Paris, februarie 1928. „Nene Freie Presse". *Discursuri*

65 — Credem că cel mai politic lucru este să cerem exact cît putem obţine, (p. 252, nr. 149)

Londra, 3 decembrie 1928. *Documente dipio- matice*

66 — Să ne îndeplinim cu conştiinciozitate obligaţiile de azi, **să** plecăm de la ceea ce există, (p. 316)

Paris, 15 martie 1929. *Discursuri*

67 — Cînd am ceva de spus consider de datoria mea s-o spun întîi ţării mele şi numai pe urmă străinătăţii, (p. 322, nr. 188)

Haga, 22 ianuarie 1930

68 — O facultate preţioasă — să poţi să înţelegi punctul de vedere contrar, (p. 332, nr. 195)

Geneva, 3 octombrip 1930. *Documente diplomatice*

69 — înţelegere, hotărâre, generozitate ! Nu mai este momentul discuţiilor, ci al acţiunii, (p. 339)

Geneva, septembrie 1930. *Discursuri*

70 —Elanul inimii să îngăduie înţelegerea, iar disciplina iiiteligenţei să permită apropierea, (p. 369)

71 — încredere, prudenţă, acţiune, spirit de sacrificiu, iată cele patru porunci ale ceasului de faţă.

72 — Să întărim încrederea prin acţiune, să moderăm acţiunea prin prudenţă, să nu renunţăm niciodată la acţiune pentru că aceasta implică sacrificii, iată singurul mijloc de a ocoli primejdia şi de a lua parte în mod conştient la o evoluţie căreia nu i s-ar putea determina cu precizie nici sensul, nici amploarea, (p. 370)

Geneva, septembrie 1931. Discurs la şedinţa de deschidere a celei de-a XII-a sesiuni a fV.S.N., *Discursuri*

73 — O întrunire diplomatică, oricare ar fi ea, trebuie, în mod necesar, să treacă prin trei faze : prima este cea a neîncrederii, a doua este cea a explicaţiilor, a treia este cea a simpatiei,

74 — Diplomaţia a rămas ultimul refugiu ai politeţii, (p. 375)

75 Geneva, septembrie 1931. *Discursuri*— în lunga mea carieră diplomatică m-ain străduit întotdeauna să păstrez două principii care, de altfel, sînt singurele principii pe care le am în diplomaţie. Primul principiu este acela de a mă comporta, cînd mă găsesc. între două personalităţi, ca şi cum mi-ar fi ambele tot atît de dragi, chiar în cazul cînd poziţia mea este în mod decis fixată şi cunoscută. Tactica

aceasta totuşi nu trebuie să fie; luată ca o ipocrizie, ci.se explică prin convingerea mea că bunul Dumnezeu ne-a creat pe toţi egali. Al doilea principiu este că mă pun veşnic în situaţia persoanei cu care vorbesc, indiferent dacă-mi este prieten sau duşman. Aceasta este, de altfel, unica modalitate de a cunoaşte pe convorbitorul tău. Experienţa m-a învăţat că numai sinceritatea şi cunoaşterea - celorlalţi permite în diplomaţie culesul unor succese nu efemere, ci permanente, (p. 69—70)

1932. *N. Titulescu în universul diplomaţiei*

76 — Formularea precisă a unor reguli este indispensabilă bunei funcţionări a unei asociaţii politice unitare, (p. 480, nr. 275)

Bucureşti, 16 martie 1933

77 — Dacă un om pcditic reuşeşte, fie şi într-o măsură infimă, să-şi ducă la bun sfîrşit greaua sa misiune, izbînda lui dovedeşte că nu s-a abătut de la marea învăţătură umanitară. (p. 531—532)

78 — Munca şi spiritul de înţelegere mi le însuşesc pe deplin, (p. 532, nr. 299)

Atena, 21 octombrie 1933. *Documente diplomatice*

79 — Meseria omului politic este să facă faţă situaţiilor aşa cum se prezintă, oricîtă neplăcere ar putea să-i producă, (p. 452)

Geneva, 1935. *Discursuri*

80 — în diplomaţie sînt trei feluri de călătorii : călătorii pregătite, care duc la semnare de acte ; călătorii de informare ; călătorii intermediare care sînt puncte de plecare a unor acorduri de încheiat ulterior, (p. 600)

Geneva, 17 ianuarie 1935

— Ştiind să iubeşti, eşti iubit

81 .— A şti să te faci iubit cînd reprezinţi ţara ta înseamnă a o servi. (p. 643)

82 — Cînd sarcina este grea, iată o raţiune mai mult ca să fie întreprinsă cu credinţă şi curaj. (p. 643, nr. 375)

Bucureşti, 8 mai 1935

83 — Cele trei; însuşiri care fac farmecul caracterului (an- glo-saxon) şi al celui american îndeosebi : francheţea, simplitatea şi surîsul.

84 — Nu există metodă diplomatică superioară aceleia care consistă în a spune adevărul pe faţă. Şi aceasta nu din motive utilitare care făceau pe un faimos diplomat să afirme : „Eu spun mereu adevărul pentru că sînt sigur că nimeni nu mă crede", şi care prin urmare îl dispensa de a mai ţine obositoarea contabilitate a minciunii.

85 — Puterea adevărului este cu atît mai mare, cu cît ex- presia lui este mai dezbrăcată de formele pompoase şi so- lemne.

86 — A fi cum eşti şi a te lăsa văzut direct aşa cum eşti, constituie secretul realei seducţii,

87 — Surîsul permanent, surîsul care nu se depărtează de pe faţa americanilor chiar cînd tratează despre subiectele cele mai grave, m-a făcut să spun acum zece ani un lucru pe care-l cred pe zi ce trece mai mult : americanii sînt latinii anglo-saxoni. (p. 653, nr. 383)

Bucureşti, 13 iunie 1935

88 — Echitatea şi măsura sînt cele mai mari virtuti în politică. (p. 692, nr. 408)

Geneva, 19 octombrie 1935

— Misiunea diplomatică este nobilă fiindcă ea permite să-ţi serveşti în acelaşi timp şi ţara ta, şi pe aceea în «aceeşti acreditat, fiindcă ea permite asocierea de interese acolo unde aparent nu se vede decît contradicţie şi opoziţie, (p. 773, nr. 458)
Bucureşti, 15 iunie 1936. *Documente diplomatice*

89 — O bună lucrare se caracterizează prin trei calităţi: claritatea expunerii, documentarea şi selecţia argumentelor, (p. 286)
învăţămintele procesului optanţilor, din. Prefaţa la cartea lui Const. D. Cutcutache *Un mare conflict internaţional. Discursuri*

90 — Nu mă amestec în politica internă a nici unui stat, pe mine mă preocupă numai politica internă a propriei mele ţări. (p. 364) s
1936. *Titulescu şi strategia* poc *ii*

91 —Misiunea diplomatică cere inteligenţă şi curtoazie, puse în serviciul bunei înţelegeri între naţiuni, (p. 28)
„Universul", 7 ianuarie 1936. *Titulescu, notre contemporain*

92 — Uneori tăcerea poate fi sinonimă cu moartea, iar cuvîntul spus la timp, sinonim cu viaţa. (p. 562) *
Londra, 3 iunie 1937. *Discursuri*

93 -r- în răstimpul lungii mele cariere ministeriale, am învăţat un lucru : să tac. Nu se poate face politică externă [...], dîndu-se în vileag situaţia la orice moment.
„Curentul", 14 decembrie, 1937. Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 98, f. 53

94 — Există probleme la care trebuie să te gîndeşti mereu, fără să vorbeşti niciodată.
Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 16 a H.I.A., Stanford (U.S.A.), caiet 34, f. 69

* în vara anului 1937, N. Titulescu a ţinut o serie de conferinţe în diverse ţări din Europa, în care analiza metodele de prevenire a războiului şi de a păstra pacea. în Conferinţa „Despre metodele practice de a păstra pacea existentă" (Camera Comunelor, la Londra), vorbind despre tăcere, se referea la atitudinea pasivă a Marii Britanii care trebuia să găsească formula potrivită pentru a lua o atitudine.

95 — A face faţă cu seninătate unor împrejurări grele, nu este o trădare, ci prima regulă a alfabetului diplomatic, (p. 836, nr. 488) -

30 mai 1939. Interviu acordat ziarului „L'Or- dre", *Documente diplomatice*

96 — Cea mai sigură cale de a ajunge la o înţelegere cu Marea Britanie * este prin prietenie. în relaţiile internaţionale trebuie să fii întotdeauna sigur pe faptele tale, să nu faci nici o promisiune care nu ar putea fi respectată, să arăţi respect faţă de punctul de vedere opus şi, în sfîrşit, să fii cinstit în dorinţa de conciliere, (p. 332)

P.R.O. 371/9 981, f. 75. *Titulescu şi strategia păcii*

97 — Din punctul de vedere al viitorului, orice s-ar spune, sîntem conştienţi de răspunderi, generoşi la jertfă şi hotărîţi la fapte.— Socotelile noastre cu viitorul sînt simple ! Lui îi putem spune : aşa te-am întrezărit, aşa am înţeles să te ser**vim** ; aşteptăm ca să te realizezi ca să vedem dacă ţi-am fost slujitori buni său răi. (p. 3)

!02 — Fiecare din sentimentele care ne agită trebuie ferit de a se transforma în stavila care ne poate opri să ne atingem scopul.

103 ■— Rîvna de bine trebuie ferită de exagerare, intriga politică trebuie dejucată, interesul personal trebuie înfrînt. (p. **3-4)**

Discursul rostit în şedinţa de la 10 iunie 1921, în discuţia generală a Legii contribuţiilor directe

104 — Este **în** interesul păcii şi al dreptăţii de a ne abţine de la orice intervenţie †. (p. 109, nr. 39)

Geneva, 20 aprilie 1923

* în discuţia pe care a avut-o cu ministrul Angliei la Bucureşti, N. Titulescu, adept al sincerităţii în relaţiile diplomatice, referindu-se la înţelegerea şi prietenia cu Marea Britanie, avea în vedere toate statele.

† Declaraţiile lui N. Titulescu la a 24-a sesiune a Consiliului Societăţii Naţiunilor. în problema optanţilor..

105 — Cel mai bun mijloc de a ajunge la un rezultat este răbdarea şi evitarea oricărei cauze de înveninare a raporturilor între state (p. 122, nr. 49)
Geneva, 8 septembrie 1923
106 — Unui prieten loial, sigur şi discret, poţi să nu-i ascunzi nimic, deoarece în comoara bogăţiilor inimii sale, el ştie să găsească limite între ceea ce aparţine omului ca atare şi ceea ce trebuie dat altora pe urma sarcinii misiunii, pînă îffitr-atîi, încît nici unul dintre aceste două domenii n-a fost trădat în detrimentul celuilalt *. (p. 773, nr. 458)
Bucureşti, 15 iunie 1936. *Documente diplo-* 107 — Principiile nu se sacrifică de dragul prieteniei. tp. 532)
Montreux, 9 iulie 1936. *Discursuri*

III. POLITICA INTERNA

POLITICA INTERNA
108 — România a luat rolul însemnat de a dovedi că destinele glorioase ale popoarelor nu mai depind azi nici de forţa lor numerică, nici de întinderea lor teritorială, ci de felul în care pricep civilizaţia şi se pun în slujba ei. (p. 86)
Bucureşti, 15 ianuarie 1914. *Discursuri*
109 — Binele comun al nostru, al tuturor, [...] este patria noastră.
Bucureşti, 18 mai 1923. Arh. St. Buc., Colecţia xerografii S.D.A. Pach IX/l, p. 33—34, H.I.A., Univ. Stanford, colecţia N. Titulescu
110 — Principala noastră preocupare este de a crea un viitor
de muncă şi de linişte.
111 — România a. îndeplinit întotdeauna şi continuă să **în**deplinească chiar şi obligaţiile de conştiinţă care există **în** forul interior al fiecăruia, (p. 171, nr. 94)
Geneva, 5 septembrie 1925
112 — Afirmăm credinţa noastră în marile principii care au primit asentimentul unanim al naţiunilor şi care, fie că

* *» Discursul răstit de îf. iPituieseu la dejunul «test în -onoarea ambasadorului Franţei» D'Qrmesson, la plecarea definitivă *a* acestuia din România.

se crede sau nu, rămîn stăpînii vieţii internaţionale de **mîine.** (p. 188, nr. 95)
Geneva, 19 septembrie 1925. *Documente diplomatice*

113 — Apărarea intereselor ţării nu consistă în a expune pur şi simplu oral o tezâ, ci a lua măsurile necesare pentru a evita riscurile, (p. 431)
Nisa, 12 mai 1926. (V, 71/22—25), H.I.A. Diary, *Titulescu* şi *strategia păcii*

114 — Formula prin noi înşine este singura politică rodnică pentru ţara noastră. Aceasta nu înseamnă un zid chinezesc, dar o reală stăpînire de către noi a destinelor româneşti.
„Viitorul", 16 iunie 1926

115 — Noi nu avem un alt stăpîn, decît pe noi înşine, (p. 299)*
Belgrad, 17 iunie 1928. *Discursuri*

116 — Sentimentul naţional — baza existenţei şi individualităţii omului, (p. 12, nr. 40)
Berlin, 6 mai 1929. „Dinamica păcii". *Documente diplomatice*

117 — Sentimentul naţional este acela care asigură existenţa popoarelor.
„Dimineaţa", 17 octombrie 1933. Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 97, f. 234

113 — Acelora care ne contestă chiar dreptul la apărare, le voi răspunde limpede : România şi-a cîştigat prea scump dreptul la viaţă ca să renunţe vreodată la el. (p. 483, nr. 275) Bucureşti, 16 martie 1933. *Documente diplomatice*

* Interviu acordat reprezentanţilor presei din Belgrad, 17 iunie

1928

119 .— Poporul român are trei calităţi nepreţuite : un puternic sentiment naţional, o loialitate profundă, o generozitate înăscută. (p. 529, nr. 298)
Ankara, 17 octombrie 1933
120 — În numele naţiunii române ţin să proclam, în prezenţa dumneavoastră şi în faţa lumii, că, dacă vreodată cineva şi-ar închipui că ne poate cere un metru pătrat din teritoriul naţional ce posedăm în prezent, răspunsul invariabil al românilor ar fi : nu, nu, niciodată ! (p. 243 *)
„Viitorul", 23 iunie 1934, *Titulescu şi strategia*
121 — Istoria României este istoria care începe. Prea multe veacuri de suferinţă au plămădit sufletul românesc pentru ca el să nu proiecteze spre viitor, în virtutea unui fel de compensaţii naturale, comandamentele instinctului său de justiţie, (p. 644)
122 — Manile fiilor României sînt gata oricînd la o strîngere de mînă sinceră şi amicală, (p. 646, nr. 376)
Bucureşti, 9 mai 1935
123 — Românii acceptă toate suferinţele, dar ei nu vor accepta niciodată nedreptatea, (p. 691, nr. 408)
Geneva, 19 octombrie 1935. *Documente diplomatice*
— Fiţi bineveniţi sub cerul românesc care, mai mult decît orice, este al vostru, pentru că suflete româneşti au avîntat spre el aceleaşi idealuri îndrăzneţe, aceleaşi speranţegeneratoare de. eforturi dezinteresate, aceleaşi rugăciuni fier- **fcteţi pentru pace şi** buna înţelegere între popoare, aceleaşi »trigăte de suferinţă împotriva nedreptăţii şi agresiunii, în**tocmai ca aceia** care **fac** din istoria Americii Latine un titlu **de mîndrie pentfu** rasă **şi** un capitol de glorie pentru **omenire. (p. 467)**
„L'Europe orientale", 1935. „Spiritul latin". *Discursuri*
124 — Mai presus tle toate, oeea ce poate asigura poporului român trăinicia fiinţei lui de stat este încrederea în noi fUftae şi în destinele acestui wema. (p. 231)
D.A.D., 15 noiembrie 1935. *Titulescu şi strategia păcii*

* N. Titulescu avea în vedere agitaţiile revizioniste ale horthyg-tilor.

125 — Interesul naţienal cere să ana micşorăm cu nimic libertatea de acţiune a României pentru zîua -de m¥me. **fp.** '711, «r. 416)
Bucureşti, 13 decembrie 1935
126 **— România —** |**ară** eare-şi iubeşte puternic suvemniia- **tea şi prestigiul său.** (p. 7-32, nr. **429)**
Londra, 20 martie 1936
127 — Niciodată România nu va renunţa la cea mai mică parte **Sin** dreptul pe care l-a cîştigat prin suferinţele îndurate **în** timpul Marelui război şi nu va accepta niciodată să se dispună -de soarta fiilor ei fără să sfie consultată sau să-a fie impuse hotărîri eu eare nu va fi fost de acord. (p. **786,** ar. 464)

Geneva, .26 Iunie *lS3fi.

Documente diploma Mc
128 *e*— Nu dau dreptul nimănui din afară să se amestece în treburile noastre lăuntrice ; cer dimpotrivă ca directivele[1] politicii noastre interne să fie pur româneşti.
130 — Vreau ca românul să fie stăpîn la el acasă, doresc să găsească el singur,* în- plina lui suveranitate, normele cele mai bune pentru păstrarea unităţii noastre naţionale, (p*. 537)
131 — Declar că^oricine garantează hotarele României şi pe acelea ale aliaţilor noştri este aliatul nostru de drept.
132 — Eu vreau ca România să trăiască; Şi va trăi, căci acţiunea ei nu consistă în- a substitui o ostilitate unei alte ostilităţi, ci în; a suprapune o- prietenie- peste o altă prietenie. (p. 538)
„Universul", iulie, 1936. *Discursuri*
133 — Noi nu sîntem în serviciul comandat al nimănui. Vreau prietenia tuturor marilor puteri fără deosebire. Sîntem: gata să dăm tuturor puterilor dovezile concrete ale sincerei noastre dorinţe de a trăi cu ele în pace şi prietenie. Dar în schimb nu vom renunţa niciodată în favoarea nici uneia şi nici chiar în favoarea tuturor marilor puteri împreună, la principiul egalităţii statelor, adică la dreptul suveran de a dispune fiecare de soarta

noastră şi de a nu primi niciodată o hotărâre la care noi nu am fi consimţit, (p. 364)

1936. *Tituleseu şi strategia păcii*

134 — România şi-a cucerit-independenţa, ea nu a fost niciodată, dar niciodată, un factor de tulburare a păcii europene; Arhivele- cancelariilor tuturor ţărilor stau mărturie acestui lucru.

13 5- -înţelepciunea, poporului român [...]. a pus binefacerile păcii deasupra revendicărilor naţionale cele mai sacre.

Arh. St. Buc., Fond N. Tituleseu,. H.I.A.,. Stanford (U.S.A.). Colleetion Jacques de Launay, dosar 10a. caiet; 34,-l 6

«TRANSILVANIA
136 — România nu poate fi întreagă fără Ardeal. România nu poate fi mare fără jertfă !
137 — Ardealul e leagănul care i-a ocrotit copilăria, e şcoala care i-a făurit neamul, e farmecul care i-a menţinut viaţa !
138 — Ardealul e scînteia care aprinde energia.
139 — Ardealul e întărirea care îndepărtează vrăjmaşul, e viaţa care cheamă viaţa. (p. 3)
140 — Pentru Ardeal nu-i viaţă care să nu se stingă cu plăcere, pentru Ardeal nu-i sforţare care să nu se ofere de la sine.
141 — Ardealul nu e numai inima României politice ; priviţi harta : Ardealul e inima României geografice. Din culmile lui izvorăsc apele care au căldat românismul în istorie. (p. 4)
3 mai 1915. *Discurs la mitingul naţional din Ploieşti*
142 — Ferice de poporul al cărui ideal naţional e una cu idealul umanităţii, a cărui dezvoltare reclamă numai dreptatea, a cărui existenţă presupune numai libertatea.
143 — Popor ales, poporul român care, cucerind Ardealul, răzbună nedreptăţi seculare, sfarmă ziduri de temniţă, luceşte glasuri din morminte, pedepseşte trufia patimaşă, înalţă pe om, făcînd să triumfe pe român, (fila 11)
144 — Admirabilă clipă ne-a rezervat istoria, îngăduindune în momentul cînd privim peste Carpaţi să vedem răsărind peste noi'[...] soarele umanităţii.
145 — Ardealul împreună cu România liberă este mai presus de toate.

— Ardealul împreună cu România liberă este o ţară fecundă, acoperită de holde, arsă de soare,

[...] înecata în

lumină, înecată în belşug, este spectacolul vieţii în toată măreţia lui.

Arh. St. Buc., Fond N. Titulescu, dosar 24, f. 11

PATRIOTISM

147 — Un stat cum e statul nostru nu-şi poate pregăti viitorul decît aşa cum i l-a croit tradiţia, adică menţinînd veşnic altoită pe vitejia strămoşească toată puterea pe care timpul modern a creat-o. (p. 87)

15 ianuarie 1914. *Discursuri*

148 — Nu se poate ca ceea ce a conceput mintea românească, ca ceea ce a simţit inima românească să nu poată înfăptui energia românească. (p. 6)

149 — În sîngele nostru dorm strămoşii care aşteaptă ceasul de a fi deşteptaţi în mărire.

150 — Românismul nu va pieri ; vor pieri numai aceia care nu s-au arătat vrednici de dînsul ! (p. 7)

3 mai 1913. *Discurs la mitingul naţional din Ploieşti*

151 — Sufletul românesc, răscolit de amintirile istorice, răscolit de destinul lui măreţ pe care de-a pururea l-a întrevăzut în zare, răscolit de puterea momentului prin care trece, sufletul românesc mai treaz şi mai sus azi ca oricînd, ordonă ca acţiunea să nu întîrzie. (p. 142)

mai 1915, *Discursuri*

152 — Şi să se ştie şi înăuntru şi în afară, că sîntem hotărîţi să ne facem pe de-a-ntregul datoria pe care ne-au legat-o morţii noştri. (p. 15)

Bucureşti, 10 iunie 1921. *Discurs rostit în discuţia generală a Legii Contribuţiilor directe*

153 — Marea datorie a oricărui român este astăzi să-şi amin-

tească ceea ce îl unește de ceilalți și să uite ceea ce îl desparte de ei. (p. 77, nr. 8)
Londra, 4 mai 1922. *Documente diplomatice*
154 — Este necesar ca tinerimea română, oriunde s-ar găsi, *să* rămînă o tinerime legată de pămînt. (p. 433)
Paris, 8 decembrie 1929
155 — Vrem să fim prietenii tuturor națiunilor fără excepție, dar în treburile noastre nu primim ca stăpîn decît pe noi înșine, (p. 433)
București, mai 1934
156 — Legăturile de frăție de sînge [...] constituie cea mai puternică baricadă împotriva sentimentului de primejdie sau de izolare pe care distanța le poate transforma în nostalgie, dar niciodată în uitare, (p. 466)
157 — Puternica unitate psihologică pe care o constituim noi : singura realitate care are o valoare pentru noi. (p. 467)
„L'Europe orientale", 1935. *Discursuri*
158 — Europa nu poate fi iubită decît printr-o patrie foarte «oncretă. (p. 643, nr. 375)
București, 8 mai 1935
159 — Ceea ce caracterizează mai înainte de toate pe români iste dragostea lor arzătoare de țară, credința lor nestrămutată în destinele care o așteaptă, îndărătnicia lor la orice tranzacție atunci cînd este vorba de interesul național, (p. 644, rar, 376)
București, 9 mai 1935
160 — Românii își făuresc propriile tipare ale vieții lor da stat ; ei nu doresc ca asemănări sau apropieri de coneepți: să fie considerate ca imitații, (p. 7, nr. 2)
București, 15 iunie 1936
161 — Românii concep ei înșiși interesele lor politice, [..,] dar voiesc ca ceea ce fac să apară ca o acțiune concordantă, pe care o doresc din toată inima, iar nu o acțiune dependentă, pe care o resping ca necorespunzînd sentimentelor lor de demnitate națională, (p. 774, nr. 458)
București, 11 iunie 1936. *Documente diplomatice*
162 — Să studiem fiecare interesele noastre. Să apărăm fiecare cu energie ■[...] poruncile noastre naționale, (p. 531)
Montreux, 22 iunie 1936. *Discursuri*

163 — România nu face decît un singur suflet, (p. 808, nr. 474)
Montreux, 29 iulie 1936
164 — Ar însemna să nu-i. cunoşti pe români, nedîndu-ţi seama că, dacă ei sînt întotdeauna gata să-şi aducă contribuţia la comunitatea internaţională, oricîte sacrificii ar comporta acest lucru, ei consideră astăzi egalitatea în drepturi şi demnitatea o dogmă *. (p. 807, nr. 473)

„Le Temps", 29-iulie 1936. *Documente diplomatic*

---

* Interviul acordat de N. Tituleseu ziarului „Le Temps", în legătură cu intervenţia sa în timpul Conferinţei de la Montreux unde s-a pronunţat pentru desfiinţarea Comisiei europene a Dunării, care punea România în stare de inferioritate pe plan internaţional, şi acceptarea unei singure comisii, cea de la Viena, care unifica regimul Dunării. Prin dogmă, N. Titulescu înţelege în acest context: lege, principiu călăuzitor.

e

165 — Trebuie să fii demn nu numai prin vitejie, ci şi cu sufletul. (p. 7)
3 mai 1915. *Discurs la mitingul naţional din Ploieşti*

166 — Guvernul român socoteşte că apărarea drepturilor şi intereselor sale îi cere să declare că el consideră a nu fi legat de nici o hotărîre luată fără ştirea sa. (p. 99, nr. 29)
Londra, 1922. *Documente diplomatice*

167 — România are cea mai puternică armă, care este refuzul net al condiţiilor inacceptabile. (p. 416)
Londra, 27 octombrie 1925. (IV, 58/10—11) Diary

168 — Vom lupta cu energia pe care ne-o dă conştiinţa dreptei noastre cauze (p. 416)
Bournmouth, 30 octombrie 1925. (IV, 58/32), Diary. *Titulescu şi strategia păcii*

169 — Chiar de am rămîne singuri, noi nu ne vom pleca în faţa hotărîrilor nimănui.
„Lupta". 11 aprilie 1933. Arh. St. Buc., Fond N. Titulescu, dosar 97, f. 138

170 — Vom fi foarte sinceri : dorim pacea, dar în interiorul graniţelor noastre, oricine ne atacă, ne atacă pe toţi.
Bucureşti, 17 iunie 1934. Arh. St. Buc., dosar 474, f. 1—5, lb. franceză (copie)

POLITICA EXTERNĂ

171 — Afirm credința noastră în marile principii care au întrunit asentimentul unanim al națiunilor și care vor rămîne stăpîne ale vieții internaționale de mîine. (p. 188)

172 — Respect toate considerentele politice care au determinat o anumită atitudine în locul alteia, căci consider că o țară nu poate participa la o operă internațională în mod eficace și sănătos, decît dacă este conștientă că interesele sale vitale, pe care numai ea le poate aprecia în libera și deplina sa suveranitate, sînt salvgardate. (p. 186, nr. 95)

Geneva, 19 septembrie 1925. *Documente diplomatice*

173 — Politica externă a României, dominată de perfecta concordanță care există între interesele românești și interesele europene, are ca scop constant menținerea păcii. Indisolubil legată de aliații ei, prietenă cu toți care urmăresc același scop, România nu pregetă să ajungă la raporturi din ce în ce mai bune cu toate statele fără deosebire, în cadrul tratatelor existente. (p. 433)

San Remo, 11 octombrie 1927. (VII, 102/23), Diary. *Titulescu și strategia păcii*

174 — Politica externă a României tinde la menținerea păcii europene în cadrul tratatelor de pace în vigoare.

175 — Facem tot ce ne stă în putință pentru menținerea raporturilor noastre amicale cu străinătatea și observăm conștiincios ca tratatele de pace să nu fie, în nici un caz, puse la îndoială, iar clauzele lor să fie executate cu bună credință. (p. 81)

„Adevărul", 11 februarie 1928. *Mari figuri ale diplomației românești — N. Titulescu*

176 — Politica externă se face cu persoanele cele mai calificate din orice stat. (p. 369, nr. 207)

Londra, 8 mai 1931. *Documente diplomatice*

177 — [România își propune] intensificarea relațiilor de prietenie cu toate statele fără deosebire, colaborarea strînsă cu Societatea Națiunilor, ale cărei idealuri pacifice sînt împărtășite de întregul popor român. (p. 225)

15 noiembrie 1932, D..A.D. *Titulescu și straie^ gia păcii*

178 — În politica externă, astăzi nu este ieri, iar ieri nu este mîine. (p. 385)
februarie, 1933. *Discursuri*
179 — Nu cred că se poate prezenta un bilanț mai activ de sentimente şi acţiuni pacifice decît acela pe care-l constituie politica externă a României, (p. 483, nr. 275)
Bucureşti, 16 martie 1933
180 — Toate statele au deopotrivă drept la independenţă, la securitate, la apărarea teritoriilor lor şi la libera dezvoltare a instituţiilor lor. (p. 512, nr. 293)
Londra, 4 iulie 1933.
181 — Dacă sentimentul naţional este acela care asigură existenţa popoarelor, generozitatea este aceea care face posibilă înţelegerea prin comprehensiune a punctului de vedere ai altuia, iar loialitatea este aceea care'dă înţelegerii toată valoarea sa, prin certitudinea pe care o ai că ea va fi scrupulos respectată, (p. 529, nr, 298)
182 — Politica României este fondată pe respectul scrupulos al tratatelor şi animată de sincera dorinţă de a ajunge îa relaţii amicale cu toate naţiunile şi în special eu cele
„L'Indépendance roumaine", octombrie 1S33. Arh. St. Buc., Fond N. Titulescu, dosar 99, L 56
183 — Sforţările noastre tind la îmbunătăţirea tot mai mare a-raporturilor noastre cu toţi vecinii fără deosebire.
184 — Alianţa noastră [România—Polonia] trebuie să fie în viitor un Izvor de politică constructivă în regiunea Europei, unde noi trebuie, înainte de toate, să fim primii a salvgarda interesele noastre, care se confundă cu cele ale păcii.
„Universul", octombrie 1933. Dosar 99, f. §5
185 — România se bucură de adînci simpatii în Balcani. Este de datoria noastră să muncim spre a le păstra şi a le dezvolta.
„Universul", 27 octombrie 1933. Arh. St. Buc-, Fond N. Titulescu, dosar 98, f. 19
186 — Politica externă a României izvorăşte din poruncile unităţii .-noastre naţionale. De aceea ea nu poate cunoaşte nici schimbări, nici şovăiri, (p. 226)
187 — România ştie că cooperarea internaţională nu poate fi rodnică decît cu respectul sentimentului naţional.

A fi noi înşine în cadrul lumii este deviza care împacă în chipul cel mai fericit necesitatea de a respecta scrupulos obligaţiile noastre cu datoria de a avea o credinţă neclintită în dreptul nostru, (p, 227)
D.A.D., 1 februarie 1934. *Titulescu şi strategia*
188 — Izvorînd din poruncile unităţii noastre naţionale, politica noastră externă are ca scop principal păstrarea ei, iar ca metodă constantă de lucru, coordonarea progresivă a acţiunii noastre cu aceea a statelor cu interese comune, pînă la integrarea ei în grupuri internaţionale din ce în ce mai mari.
189 — De la naţional, prin regional, la universal, iată lozinca României peste graniţă, (p. 407)
190 — Trebuie să ne ferim cu orice preţ de soluţii artificiale şi în special de împărţirea Europei centrale în blocuri rivale, (p. 422)
191 —• Voinţa României este fermă. Nimic nu o poate clinti. Este vorba de o luptă pentru progres în care întxeaga noastră existenţă este în joc.
192 — în această luptă se ciocnesc azi în lume state vechi, pe care le respectăm pentru tradiţia de civilizaţie şi competenţă ce reprezintă, şi state noi, care sînt abia la începutul activităţii lor internaţionale. România se numără printre acestea din urmă.

— Ideea misiunii istorice a României este atît de tare la oamenii noştri de stat, încît ea singură poate explica

puterea lor de
rezistenţă în mijlocul
greutăţilor care
întovărăşesc sarcina lor.
(p. 423

193)— Lupţi pentru că simţi că ai misiunea de a micşora diferenţa de nivel dintre ţara ta şi altele privilegiate pe vremuri, cînd a ta trăia în asuprire.
194 — Străinătatea nu cunoaşte puterea pe care o dă românilor credinţa că ei nu şi-au spus încă cuvîntul în evoluţia internaţională.
188 — Noi nu revendicăm ranguri aristocratice în viaţa internaţională ; în schimb, nu vom renunţa niciodată la egalitatea cu ceilalţi, aşa de greu cîştigată.
197 — Şi celor care vorbesc astăzi de întoarcerea la trecut pe calea revizuirii le răspundem : trecutul a fost al vostru, prezentul este al nimănui, iar viitorul nu vi-l dăm, căci este cel mai scump bun din cîte avem. (p. 424) *
aprilie 1934. „România şi revizuirea tratatelor". Discurs ţinut în Parlamentul român. *Discursuri*
198 — Orice politică externă serioasă se întemeiază înainte de toate pe bune raporturi cu statele vecine.
199 — România a făcut tot ce i-a stat în putinţă pentru ca raporturile ei cu statele vecine să progreseze, (p. 439)
iunie 1934. *Discursuri*
200 — Acţiunea externă întemeiată pe respectul scrupulos al angajamentelor internaţionale dă raporturilor între popoare un caracter de claritate şi de stabilitate fără de care nu am putea concepe o viaţă organizată, (p. 563, nr. 319)

* În răspunsul la discursurile lui Iuliu Maniu şi C.I.C. Brătianu, în şedinţa adunării deputaţilor din 4 aprilie 1934, N. Titulescu a afirmat o dată în plus că politica externă a României este dirijată spre menţinerea statu-quo-ului european, apărarea independenţei naţionale şi a integrităţii teritoriale, pe calea unei colaborări sincere cu toate statele cu interese comune.

201 Bucureşti, 20 iunie 1934. *Documente diplomatice*— Politica externă a României [...] nu este o creaţie artificială, ea este o simplă funcţiune organică, (p. 365)
1934. Tteiescu *şi strategia păcii*
202 — Politica externă a României este o politică profund naţională, ale cărei reguli, metode şi ţeluri îşi trag toate originea din interesul patriei. <(p. 477)
Bucureşti, 11 mai 1935. *Discursuri*
203— Pentru ca misiunea pacifică a României să reuşească într-una din cele mai frămîntate regiuni ale Europei şi într-unui din momentele cele mai tulburi ale vieţii internaţionale, să profităm de experienţa marilor îndrumători ai politicii noastre externe, (p. 232)
13 decembrie 1935. *Titulescu şi strategia păcii*
204 — Linia ¡călăuză a politicii externe româneşti este aceea a unei egale amiciţii eu toate marile puteri, (p. 820, nr. 484)
27 iulie 1935. *Documente diplomatice*
205 — înţelegerea şi încrederea — izvor unic al unei politici eficace şi pacificatoare.
Arh. St. Bac., Fond N. Titulescu, dosar 99, f. 57
206 — întreaga^ politică externă pe care am urmat-o n-a avut decît acest ţel : nu de a pregăti războiul, ci de a pregăti o reţea de alianţe de aşa fel încît războiul să devină imposibil. (p. 10)
207 Arh. Inst. de Studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., fond 3, dosar 355, f. 2. *Discursuri*— Cele două principii fundamentale ale politicii noastre externe, aş spune mai mult, ale întregii noastre vieţi naţionale : menţinerea integrităţii teritoriale-şi respectarea cuvîntului dat, (p. 837)
30 mai 1939. Interviu acordat ziarului „L'Or- dre". *Documente diplomatice*
208 — Tot ceea ce ar putea tulbura pacea în Balcani intere-; sează în primul rînd România, (p. 60)
209 — îmi exprim de asemeni convingerea că dificultăţile existente la ora actuală .ar putea fi aplanate avînd în vedere marile interese comune ale tuturor naţiunilor civilizate, (p. 60—61)
210 — Există ceva nou sub soare : doctrina fraternităţii popoarelor a fost proclamată de un secol. Punerea sa în

practică a început de trei ani la Geneva, sau dacă nu a început aici, n~a mai început deloc. (p. 46)
Archives de l'auteur, Jacques de Launay. Ti- *tulescu- et l'Europe*
SOLIDARITATE
211 — Atît dreptul intern cît şi dreptul internaţional au o sursă unică : conştiinţa juridică a popoarelor,, care aeordă caracter obligatoriu regulilor izvorîte din solidaritatea lor, (p. 332)
212 — Există o putere care stă, mai presus de forţa şi aceasta este conştiinţa solidarităţii, umane.. A susţine aceasta nu înseamnă a te juca cu cuvintele, ci. înseamnă a lua contact cu unica realitate vie care există şi care,- totuşi, este considerată inexistentă, pentru că se crede că poate fi încălcată fără nici un pericol ;[...] pentru că ea rimîae ascunsă tuturor celor care cred că viaţa constă numai din lueruri care pot fi numărate, măsurate sau cîntărite. Acesta este punctul ho- cărîtor care determină dinamica păcii, limitele şi mecanismul
ei, care îi permite să se dezvolte pînă la infinit prin realizări succesive, (p. 333)
Berlin, 8 mai 1929. „Dinamica păcii". *Discursuri*
213 — Nimic nu ar putea mai bine să evite un război, decît faptul de a face să se ştie în mod limpede şi în timp util de oricare agresor eventual, că dacă şi-ar pune în execuţie planurile, s-ar izbi de o forţă atît de superioară, încît ar fi nimicit de ea. Aceasta este adevărata concepţie a securităţii care trebuie să fie preventivă, iar nu represivă. " (p. 404)
„Dimineaţa", 13 februarie 1934. *Discursuri*
214 — Să nu se atingă nimeni de hotarele noastre, să se renunţe sincer la spiritul de revanşă şi se vor găsi comori nesfîrşite de înţelegeri şi de avînturi preţioase de solidaritate. (p. 447)
„Dimineaţa", 26 iunie 1934. *Discursuri*

---

* Din declaraţiile făcute de N. Titulescu presei ateniene după semnarea Pactului înţelegerii Balcanice. N. Titulescu subliniază faptul că Pactul înţelegerii Balcanice nu este îndreptat împotriva nimănui, ci are drept' scop apărare» '„.itereselor naţionale ale tuturor statelor balcanice.

215 — Solidaritatea între naţiuni este aşa de strînsă, încît, dacă se atinge cineva de una, suferă şi cealaltă.
216 — Nici războiul nu poate împiedica — chiar în raporturile dintre beligeranţi — funcţionarea legilor naturale de solidaritate economică a popoarelor, (p XXV)
Prefaţă la lucrarea *Libertatea mărilor şi prizele maritime,* de Preda C. Fundăţeanu
217 — Nici o ţară nu va consimţi să facă sacrificiile necesare pentru a ajunge la o înţelegere internaţională echitabilă privind schimburile şi materiile prime decît în măsura în care ea va fi sigură că teritoriul său nu va fi atins. (p. 555)
Cap Martin, 11 aprilie 1937, *Discursuri*
218 — Toţi trebiue să dorim solidaritatea între oameni şi state. (p. 39)
Discursuri
EGALITATE
219 — Dacă ţările nu sînt egale în putere şi în experienţă, oamenii politici pot fi egali în dragostea şi grija lor pentru pace. Şi poate ţările aşa-zise mici cunosc mai bine exigenţele păcii ca ţările mari, pentru că ele se tem mai mult de război şi sînt mai expuse, (p. 349)
19 noiembrie 1930. „Progresul ideii de pace"[5]. Conferinţă ţinută la Universitatea din Cam- bridge. *Discursuri*
220 — Principiul egalităţii în drepturi trebuie realizat în etape şi în condiţii de securitate pentru toate naţiunile, (p. 497, nr. 287)
Praga, 29 mai — 1 iunie 1933. Comunicatele Consiliului Permanent al Micii înţelegerii
221 — în numele principiului egalităţii naţiunilor şi lăsînd la o parte tot egoismul naţional, pentru a nu vorbi decît de interesul comunităţii internaţionale, cred că egalitatea cea mai perfectă trebuie să existe între naţiuni, (p. 773—774)
222 — Principiul egalităţii între naţiuni nu trebuie să comporte nici cea mai mică excepţie, (p. 783, nr. 463)

„Paris Soir", 25 iunie 1936. *Documente diplomatic*

*e*SECURITATE

223 — Dacă securitatea este cum s-a spus, o stare de spirit, principala securitate pentru un stat care acceptă acest protocol este de a şti că frontierele sale nu pot alcătui obiectul unei discuţii *. (p. 158, nr. 84)
Geneva, 25 septembrie 1924. *Documente diplomatice*

224 — Securitatea nu poate fi decît generală, (p. 402)
Londra, 20 aprilie 1925. (III, 41/33—36), Diary. *Titulescu şi strategia păcii*

225 — Chiar în securitatea stil vechi, adică în securitatea bazată pe înarmare, există o elasticitate care nu poate fi negată, (p. 357)
Cambridge, 19 noiembrie 1930. „Progresul ideii de pace". *Discursuri*

226 — Securitatea trebuie să preceadă dezarmarea, (p. 482)

227 — România susţine că ordinea internaţională stabilită de tratatele de pace trebuie respectată, (p. 482—483, nr. 275)
Bucureşti, 16 martie 1933. *Documente diplomatice*

228 — Securitatea trebuie să fie preventivă, iar nu represivă. Dacă ajunge cineva la represiune, înseamnă că preven- ţiunea nu a fost suficientă.

* Intervenţiile lui N. Titulescu la cea de-â V-a sesiune a Adunării Societăţii Naţiunilor în Comisia a 3-a (pentru reducerea armamentelor), privind reglementarea paşnică a conflictelor internaţionale şi Interpretarea art. 19 din Pactul Societăţii Naţiunilor.

229 — Prin definiţie, o acţiune preventivă de apărare este făcută pentru cineva şi nu contra cuiva.— A spune că avem intenţii agresive, pentru că voim să ne apărăm frontierele împotriva războiului, este tot atît de absurd ca şi a spune despre cineva că are intenţii subversive fiindcă îmbracă o manta ca să se apere de frig. (p. 404)
13 februarie 1934. Sensul Pactului balcanic. Declaraţii făcute de N. Titulescu presei greceşti. *Discursuri*
230 — Adevărata securitate stă mai mult în starea sufletească a agresorului ezitînd în faţa urmărilor crimei lui decît în actele materiale de represiune care însoţesc violările dreptului internaţional.
231 — Cel care vrea să recurgă la război să ştie că se va izbi de rezistenţa unică a tuturor celorlalţi.
232 — Teama de urmări va fi începutul înţelepciunii, (p, 432)
mai 1934.. *Discursuri*
233 — Securitatea nu este o operă de formule. Ea este o realitate ce consistă în a se asocia împotriva unui flagel comun ce se cheamă războiul, (p. 583, nr. 319)
Bucureşti, 20 iunie 1934. *Documente aiplo-*
234 —■ Securitatea colectivă — unica temelie ce poate susţine o pace durabilă.
„Dimineaţa", 22 iunie 1934
235 — România consideră că orice spor de securitate pentru aliaţii săi constituie un spor de securitate şi pentru ea. (p, 51, nr. 267)
18 iulie 1934

— Viaţa modernă are nevoie ide mari unităţi, atît din punct de vedere economic, cît şi din punct de vedere al seeu-rităţii. Dar trebuie să şi ştii cum să atingi acest ţel esenţial, (p. 642, nr. 375)

Bucureşti, 8 mai 1935. *Documente diplomatice*

236 — Noi nu am pierdut nici un moment sentimentul securităţii. Aceasta pentru că în cele două acorduri despre care vă vorbesc s-a considerat întotdeauna echivocul drept un duşman, claritatea drept cea mai bună metodă şi fermitatea drept o datorie, (p. 831)

237 — Dacă toate statele ar face ca noi, dacă s-ar putea întocmi chiar azi tabloul forţelor celor care s-ar opune mîine agresiunii, ea nu s-ar produce niciodată, (p. 831, nr. 485)

Bratislava, 19 iunie 1937. „Ordinea în gîndire" Discurs ţinut de N. Titulescu cu ocazia decernării titlului de „Doctor Honoris Causa" al Universităţii Komensky, *Documente diplomatice*

NEAMESTEC

IM TREBURILE INTERNE

238 — Orice naţiune are dreptul să se organizeze la ea acasă, aşa cum vrea ea. (p. 347)

Cambridge, 19 noiembrie 1930. „Progresul ideii de pace". *Discursuri*

239 — Noi sîntem gata să colaborăm cu toată sinceritatea şi prietenia cu orice guvern al oricărei ţări.

240 — N-avem să ne amestecăm în constituirea guvernelor, nici să luăm parte la criticarea acestora, (p. 385)

Februarie, 1933. *Discursuri*

241 — Nu se poate dispune de bunul altuia nici direct, nici indirect.

242 — Sentimentele de încredere singure permit colaborarea reciprocă.

243 — Lucrările paşnice singure pot asigura pacea şi securitatea omenirii, (p. 485, nr. 277)

Geneva, 25 martie 1933. *Documente diplomatice*

244 — Nu se poate dispune de interesele unei ţări în afară de ea şi de voinţa ei. (p. 563, nr. 319)

Bucureşti, 20 iunie 1934. *Documente diplomatice*

FRONTIERA

245 — împărţirea Europei în două, în ţări cu graniţele garantate şi în ţări cu graniţele negarantate, va contribui la

sporirea nesiguranţei în loc să asigure consolidarea păcii (p. 331)*

Conferința de la Locarno, 1925. *Titulescu ţi strategia păcii*

246 — Graniţele sînt solidare : începi cu una şi sfîrşeşti cu alta. (p. 337, nr. 197)

Paris, 5 noiembrie 1930. *Documente diploma-*

247 — Cînd viaţa internaţională va începe să devină ceea ce trebuie să fie, cînd ea va asigura omului, oriunde s-ar găsi, drepturi sacre care derivă pur şi simplu din fiinţa lui de om, cînd noi generaţii, care nu cunosc nimic din urile şi prejudecăţile noastre, ne vor lua locul, fruntaria nu va mai avea importanţa exagerată ce are astăzi, (p. 361)

Cambridge, 19 noiembrie 1930. *Discursuri*

248 ... Noi sîntem gata să întreprindem, împreună cu toţi aceia care vor recunoaşte definitiv şi loial frontierele noastre, o vastă muncă de apropiere economică şi politică, care va devaloriza gradat aceste frontiere pînă la spiritualizarea lor definitivă. în ziua aceea, patriile noastre actuale nu vor mai face decît una : marea patrie a familiei umane, care ne va fi cu atît mai scumpă, cu cît va reprezenta suma afecţiunilor pe care fiecare dintre noi o poartă pentru patria sa. (p. 547, nr. 307)

Atena, 9 februarie, 1934. *Documente diplomatice*

249 — Prima stabilitate pe care un stat o caută, nu în interesul său egoist, ci în interesul general, este stabilitatea frontierelor sale. (p. 401)

Atena, 9 februarie 19-34. *Discursuri*

250 — Nu există forţă pe lume ca să ne facă să ne schimbăm răspunsul. Şi nu este autoritate internaţională care să dispună de teritoriile noastre fără voia noastră, căci teritoriile oricărei ţări depind exclusiv de Constituţia şi Parlamentul ei naţional, (p. 228)

4 aprilie 1934, D.A.D. *Tituleseu şi strategia păcii*

* Cu cîteva luni înainte de încheierea acordurilor de la Locarno, N. Titulescu avertiza asupra primejdiei pentru pacea europeană a unor „atari înţelegeri unilaterale".

251 — Nu revizuirea frontierelor, nu deplasarea răului pe care-l constituie frontiera va asigura fericirea naţiunilor, ci spiritualizarea frontierei prin distrugerea piedicilor pe care ea le reprezintă, (p. 556)— Intangibilitatea frontierelor este deci condiţia primordială a înţelegerii internaţionale, (p. 555)
Cap Martin, 11 aprilie 1937
252 — Frontierele — hotărîri internaţionale consfinţite de timp. (p. 578)
Bratislava, 19 iunie 1937. *Discursuri*
CONFLICT
253 — Nu există conflict posibil, nu există conflict imaginabil niel prezent, nici viitor, nu există nici un conflict declarat sau în stare latentă care să nu-şi aibă judecătorul, **în** virtutea unei legi internaţionale acceptată şi practicată de imensa majoritate a statelor, (p. 253)
Mari figuri ale diplomaţiei româneşti: N. TH tulescu
254 — Soluţionarea conflictelor sau a diferendelor de orice natură ar fi care s-ar putea ivi între ele nu va trebui să se facă într-un alt fel dedt prin mijloace pacifice pe care le consacră dreptul internaţional, (p. 612)
Rio de Janeiro, 10 octombrie 1933. *Document» diplomatice*
ACORD
255 — Acordurile regionale au rămas mijlocul recomandat în scopul-de a atinge realizări politice imediate, (p. 187, nr. 95)
Geneva, 19 septembrie, 1925, *Documente diplomatice*
256 — Marea greutate spre a se ajunge la un acord general de dezarmare este că trebuie să se ţină seama de condiţiile speciale ale fiecărei ţări. (p. 386)

Februarie, 1933. *Discursuri*PRIETENIE
257 — în fața amiciției nu poate exista neînțelegere. La focul ei să topim tot ceea ce ar putea stîrjeni interesele românești. (p. 709, nr. 416)
13 decembrie 193b
258 — Vrem prietenia tuturor marilor puteri fără deosebire. Sîntem gata sa dăm tuturor acestor puteri dovezile concrete ale sincerei noastre dorințe de a trăi cu ele în pace și prietenie. (p. 772, nr. 457)
București, 11 iunie 1936. *Documente diplomatice*
PREVEDERE
259 — O veghe continuă este necesară, pentru ca păstrarea păcii europene să fie asigurată și pentru ca interesele noastre naţionale să nu fie cu nimic atinse, (p. 231)
15 noiembrie 1935, D.A.D. *Titulescu și strategia păcii*
260 — Nu uitaţi că ceea ce era mai uşor ieri, devine astăzi mai greu ; ceea ce este încă uşor astăzi, va deveni mîine imposibil. (p. 461)
261 — Nu ucideţi speranţa, căci ea este o condiţie a păcii, (p. 462)
Paris, 1935. „Atentatul de la Marsilia", *Dn-*
262 — Cît timp ideea de drept și principiul păcii sînt în primejdie, orice ciocniri de idei și de principii trebuie să înceteze.
263 — Cînd adversarii civilizației s-au coalizat ca să arunce omenirea în sălbăticie, singurul răspuns este un bloc pentru apărarea marilor valori ale civilizației, (p. 43)

Mari figuri ale diplomaţiei româneşti: N. TitulescuIMPAS

264 — Am ajuns la una din acele răspîntii la care, ori se plămădesc religiile noi, ori se plămădesc cataclismele istoriei, (p. 233)

Discurs rostit de N. Titulescu în şedinţa din 10 iunie 1921 a Adunării Deputaţilor.

265 — în viaţă există uneori momente cînd nu mai poţi da înapoi. Cînd ai ales un drum, încerci uneori chiar imposibilul *. (p. 227)

11 iulie 1936. *Titulescu şi strategia păcii*

NECESITATE

269 — [...] Întîrzierea în progresul dezarmării şi criza economică pot dispare printr-o francă şi imediată cooperare internaţională.

270 — Dacă diriguitorii Europei nu realizează exigenţele opiniei publice internaţionale [...] vor fi răspunzători în faţa istoriei : o soluţie se găseşte în mîinile lor, să nu întîrzie să o aplice.

* Este vorba de hotărîrea lui N. Titulescu de a renunţa să mai demisioneze din guvern. (Convorbire cu Savel Rădulescu, 15 octombrie 1987), în *Titulescu şi strategia păcii.*

necesitate

271 — Calmul, sforţarea de a pricepe chestiuni înainte de a formula judecăţi şi interdicţia absolută de a utiliza suferinţele omeneşti ca armă politică pentru a atinge scopuri egoiste, sînt azi trei mari comandamente ale păcii. Dar este unul superior tuturor ! Este necesitatea de a realiza adevărul că, în ciuda fruntariilor, în ciuda divergenţelor, omenirea formează un singur trup. Nu aparţine atît guvernelor cît nouă înşine, să realizăm acest adevăr. ţ— Pentru a crea pacea durabilă, nu vă mulţumiţi cu alcătuirea instrumentelor legale ci, cu curaj, fiecare pentru el, căutaţi să faceţi sforţarea necesară pentru a vă apropia de acel de care vă desparte concepţia momentană a interesului imediat. Problema este grea, dar nu insolubilă. în acest domeniu fiecare din noi e stăpîn fără limite, să ridice în conştiinţa lui temelia păcii adevărate, adică a păcii pe care o resimţi şi de care nu mai vorbeşti. Numai acei care n-au încredere în misiunea omului pot dispreţui o asemenea încercare. (p. 383}

272 — Dacă cunoaştem cauzele, avem o îndrumare pentru **a** remedia efectele, (p. 347)

273 — Nu putem să rămlnem încremeniţi în formulele trecutului, dar nici nu putem, în numele viitorului, să facem: un salt în necunoscut.

27 5- -în situaţia actuală, să păzim cu străşnicie tot ce a fost
verificat prin practica trecutului şi să pregătim cu grijă, cu răbdare, poziţiile viitoare, pe care nu le vom ocupa dedt treptat şi după multă chibzuială.

276 — Să întărim încrederea prin acţiune, s-o temperăm prin prudenţă, să nu renunţăm niciodată la ea pentru că implică sacrificiul, iată singurul mijloc de a evita primejdia şi de a participa în mod conştient la o evoluţie, al cărei sens şi a cărei amploare nu pot fi determinate cu precizie.

277 —[1] Datoria ne cheamă la eroism, [...] la un eroism fără strălucire, fără răsplată imediată, la eroismul care duce la incomprehensiune şi critică, la eroismul mut şi neştiut d« nimeni al vieţii din tranşee.

278 — Să înscriem la pasiv toate pierderile noastre materiale şi să trecem la contul activ această constatare menită să ne îmbărbăteze : suferinţa făureşte în clipa de faţă adevărata înfrăţire a naţiunilor, (pp. 378—379, nr. 214)*
Geneva, 7 septembrie 1931
279 — Trebuie să facem totul pentru a repara consecinţele erorii războiului. Să recurgem la toate mijloacele afară de anul singur : să nu stricăm pacea limitînd activitatea instituţiei noastre *, singura pe care lumea a imaginat-o pentru **a** încerca să facă să tacă vocea tunurilor, (p. 382, nr. 215)
Geneva, 29 septembrie 1931. *Documente diplomatice*
280 — După ce am circumscris răul, să găsim mijlocul de a-l împiedica † (p. 554 nr. 312)
Bucureşti, 11 mai 1934. *Documente diplomatica*
281 — Pacea în ordine, dreptul în perpetuă devenire şi în perpetuă legătură cu mersul schimbător al vieţii, sufletul omenesc în strădania continuă de a se realiza pe sine însuşi În formele concrete ale unei gîndiri şi unei generozităţi în continuă ascensiune, iată condiţiile pe care le cere ieşirea din
haos şi viaţa organizată către care aspiră toţi oamenii, (p. 833, nr. 485)
Bratislava, 19 iunie 1937. „Ordinea îr. gîn- dire". *Documente diplomatice*
ÎNŢELEGERE
282 — Interesele permanente nu pot fi influenţate de neînţelegeri momentane, (p. 258)
„Adevărul", mai 1924. *Discursuri*
283 — Înţelegerea permite elanurilor creatoare, acolo unde se ivesc, să se amplifice şi să ducă la rezultate bune. (p 379, nr. 215)

* Este vorba despre Societatea Naţiunilor. Discurs ţinut de N. Titulescu, în calitate de preşedinte, la închiderea celei de-a XII-a sesiuni ordinare a Adunării Societăţii Naţiunilor.

† În discursul ţinut la dejunul oferit de Ministerul Afacerilor Externe al României în onoarea lui Tevfik Rustu-Bey, ministrul de externe al Turciei, N. Titulescu se referea la agresiune şi la-definiţia acesteia.

Geneva, 29 septembrie 1931. *Documente diplomatice*

284 — Identitatea de concepţii politice constituie un adevărat izvor de înţelegere mutuală, de afecţiune şi de recunoştinţă. (p. 483, nr. 275)

Bucureşti, 16 martie 1933. *Documente diplomatice*

INTERDEPENDENŢA

285 — Toate naţiunile, fără excepţie, întîmpină în clipa de faţă dificultăţi mai ales de ordin economic, aşa încît nesolu- ţionarea unei probleme poate să atragă un regres periculos pentru civilizaţie, (p. 331, nr. 194)

Geneva, 10 septembrie 1930 *Documente diplomatice*

286 — Problemele politice sînt interdependente, (p. 375)

Geneva, 29 septembrie 1931. *Discursuri*

VICTORIE

287 — Cînd un stat, în lupta pacifică de toate zilele, susţine

o teză dreaptă, cu fermitate de curtenie, şi pune în slujba ei rezistenţa pe principiile mari internaţionale care stau la baza raporturilor dintre state, punctul lui de vedere sfîrşeşte prin a se impune, (p. 292)

1928. *Discursuri*

288 — Istoria seculară [a Marii Britanii] poate să fie rezumată în aceste simple cuvinte : a opune adversităţii cu cinste, voinţa implacabilă de a învinge, (p. 387, nr. 215)

Geneva, 29 septembrie 1931. *Documente diplomatice*

ÎNCREDERE

289 — în conştiinţa faptelor mari săvîrşite, să găsim forţele de care avem nevoie, şi mai ales încrederea în noi înşine, fără de care orice luptă este imposibilă, (p. 111)

15 ianuarie 1914. *Discursuri*

290 — Sentimentele de încredere singure permit colaborarea reeiprocă. (p. 155)

Mari *figuri ale diplomaţiei româneşti : N. Ti-, tulescu*

PRUDENŢA

291 — Un stat, în orice moment din viaţa lui, să nu păşească mai departe decît păstrînd ceva din organizarea lui trecută, să nu sară în necunoscutul de mîine, decît înarmat cu o parte din cunoscutul de azi. (p. 138)

20 aprilie 1914. *Discursuri*

RAŢIUNE, GINDIRE

292 — Raţiunea [trebuie să fie] călăuza prezentului, (p. 346)

— O stare de spirit are valoare în măsura în care este sprijinită de raţiune. Cînd este contrazisă de raţiune, o starede spirit poate constitui un pericol; ea nu se poate însă transforma niciodată într-un izvor de drept. (p. 354) Cambridge, 19 noiembrie 1930

293 **— Gîndirea are sarcina să realizeze tot ce există, să hotărască tot ce mai poate fi făcut, să prevadă ce va fi,**

294 **— Dinamica gîndirii are un ritm mai lent decît dinamica sentimentului, (p. 333)**

295 **— Gîndirea rămîne în urmă pentru că ea este îngrădită de tot ce a înrădăcinat adînc în ea, un trecut îndelungat.**

296 **— Gîndului îi revine obligaţia de a îndepărta din această moştenire tot ceea ce nu merge în pas cu raţiunea.**

297 **— Gîndirii îi revine sarcina de a dovedi că războiul este** o **amăgire.**

298 **— Gîndirea este aceea care trebuie să facă şi pe politician şi pe omul de ştiinţă să-şi unească mîinile în această cruciadă împotriva răului, (p. 334)**
Berlin, 6 mai 1.929. „Dinamica păcii". *Discursuri*

3G0 — Pentru a birui relele care stau la pîndă, umanitatea are nevoie de a crede nestrămutat în imperativele raţiunii. Aceste imperative, omul de ştiinţă le descoperă în urma unei analize obiective, într-un climat de seninătate sufletească. Omului politic îi revine sarcina de a lupta pentru ca ele să fie acceptate de colectivitate. Sarcină grea, sarcină ingrată, dar căreia trebuie să ne dedicăm clipă de clipă, căci altfel nu vom putea spune că ne-am îndeplinit datoria, (p. 531, nr. 299)
Atena, 21 octombrie 1933. *Documente diplomatice*
PACT, TRATAT

301 — Revizuirea tratatelor creează nesiguranţă, nesiguranţa întârzie consolidarea noii stări de lucruri şi lipsa de
consolidare trezeşte dorinţa de revanşă. Acesta este drumul cel mai sigur care duce la război, (p. 168, nr. 91) Londra, 27 martie 1925

302 **— Atunci cînd ne ocupăm de tratate, să vorbim despre ele în mod precis, să ştim unde începe şi unde**

se termină, condiţie indispensabilă pentru a recunoaşte în oriee moment la ce punct ne aflăm. (p. 278, nr. 167)
Paris, 15 martie 1929. Comunicarea „Societatea Naţiunilor şi minorităţile", făcută de N. Titulescu la Academia diplomatică din Paris
303 **— Orice s-ar spune, nici Pactul Societăţii Naţiunilor, nici Pactul Kellogg, nici orice alt pact asemănător nu constituie începutul unei lumi noi sau sfîrşitul definitiv al unei lumi vechi. Ele sînt rezultatul unei lungi evoluţii şi deci punctul de plecare al unei noi evoluţii. Ele reprezintă pe plan politic organizarea juridică a unei comunităţi internaţionale ce a luat fiinţă pe plan cultural, economic şi social, (p. 289)**
Berlin, 6 mai 1929. „Dinamica păcii". *Documente diplomatice*
304 **— Ceea ce noi numim carta noastră fundamentală, pactul, nu este, în realitate, decît o culegere de porunci ale conştiinţei. Fie că sînt scrise sau nu, fie că sînt acceptate sau nu, ce importanţă are ! Atunci cînd porunceşte conştiinţa, oamenii cinstiţi acţionează toţi la fel.**
Geneva. 29 septembrie 1931. Discurs ţinut âe N. Titulescu, în calitate de preşedinte, la închiderea celei de-a 12-a sesiuni ordinare a A.S.N.
305 **— Pactul de la Paris,, prin interzicerea războiului ea instrument de politică naţională şi prin obligaţia pe care o impune de a nu se recurge decît la mijloace paşnice pentru reglementarea diferendelor internaţionale, creează, pentru semnatarii acestui pact, o obligaţie identică cu aceea a articolului 10 în vederea respectării integrităţii teritoriale a fiecărui stat. (p. 401)**
306 **— Negocierile trebuie să fie întemeiate pe respectarea scrupuloasă a tratatelor. Cînd spun respectarea tratatelor, înţeleg mai întîi tratatele de pace.**
307 **— Cînd spun respectarea tratatelor, înţeleg respectarea tuturor angajamentelor internaţionale, a căror denunţare unilaterală este incompatibilă cu litera şi spiritul pactului, ca şi cu noţiunea de convenţie în general, (p. 402, nr. 225)**
Geneva, 7 martie 1932.Documente *diplomatice*

308 **— România doreşte sincer un pact de neagresiune cu Sovietele, dar cu respectul intereselor ei legitime, (p. 225)**
309 **— Ofensiva împotriva tratatelor devine periculoasă, cînd** ia **calea înarmării, cînd seducţia se substituie violenţei şi cînd îmbrăţişarea se substituie atacului, (p. 226)**
. 23 noiembrie 1932, D.A.D, *Titulescu şi strategia*
310 **— Intangibilitatea tratatelor este o condiţie indispensabilă a păcii.**
„Curentul", octombrie 1933. Arh. St. Buc., Fond. N. Titulescu, dosar 99, f. 84.
311 **— Tratatele trebuie să ucidă echivocul şi să înfricoşeze intriga, (p. 473)**
Bucureşti, mai 1935. *Discursuri*

— Convenţiile de la stat la stat nu sînt suficiente. Şi ele nu vor fi suficiente pentru că sînt întocmite în funcţie de

COOPERARE

nevoile locale şi nu în funcţie de nevoile internaţionale generale. (p. 556) *

Cap Martin, 11 aprilie 1937. *Discursuri*

COOPERARE

312 **— Sîntem gata pentru orice colaborare în Europa centrală, dar nu vom accepta niciodată drept condiţie prealabilă a unei colaborări internaţionale mutilarea patriei noastre.**

Arh. St. Bucureşti, Fond Ministerul Propagandei Naţionale, Informaţii, dosar 474/5

313 **— Nu uita că nu eşti singur pe pămînt şi ai nevoie de colaborarea tuturor.**

Arh. St. Bucureşti, voi. III, Societatea Naţiunilor, dosar 1/1919—1929, f. 46—64.

314 **— Cum actele politice internaţionale nu sînt acte de toate zilele, cred că o grăbire a cointeresării capitalurilor străine cu cele româneşti — bineînţeles cu respectul suveranităţii noastre — este azi cel mai puternic tratat de alianţă ce putem face cu celelalte popoare, (p. 393)**

Cap Ferrat, 15 noiembrie 1924. (II, 31/25—26), Diary. *Titulescu şi strategia păcii*

315 **— A zidi mai mărunt înseamnă a zidi mai solid. (p. 266)**

Geneva, 19 septembrie 1925. Declaraţia în faţa subcomisiei pentru reglementarea paşnică a diferendelor internaţionale. *Discursuri*

316 **— Nu mă îndoiesc nicidecum de triumful cooperării internaţionale asupra tuturor năpastelor ce ne ameninţă din umbră, cu condiţia ca fiecare să aducă aici, în opera de colabo-**

* Discurs ţinut de N. Titulescu la Societatea medicală a litoralului mediteranean, Cap Martin, 11 aprilie 1937.

coopbhark

rare, cele trei elemente fără de care nimic măreţ nu poate fi înfăptuit : dorinţa de înţelegere, voinţa şi generozitatea, (p. 331 *, nr. 194)

Geneva, 10 septembrie 1930. *Documente diplomatice*

317 **— întârzierea în progresul dezarmării şi criza economică pot dispare printr-o francă şi imediată cooperare internaţională. (p. 363)**

Cambridge^ 19 noiembrie 1930. „Progresul ^ ideii de pace". *Discursuri*

318 **— însufleţită de un spirit de solidaritate şi cooperare, România este gata să colaboreze, în măsura mijloacelor sale, la opera de restaurare economică, (p. 43, nr. 247)** †

Lausanne, 17 iunie 1932

319 **— Este de dorit şi salutară orice colaborare între state care are drept scop stabilirea de raporturi amicale între ele şi reglementarea problemelor care le privesc în mod exclusiv.**

320 **— Statele Micii înţelegeri consideră ca esenţială coordonarea eforturilor lor comune în vederea lucrărilor paşnice, care singure pot asigura pacea şi securitatea omenirii, (p. 485, nr. 277)**

* Discurs ţinut de N. Titulescu, în calitate de preşedinte la deschiderea celei de-a 11-a sesiuni ordinare a Adunării Societăţii Naţiu-

† în declaraţia făcută de delegaţia română la Conferinţa pentru reparaţii de la Lausanne, N. Titulescu îşi exprimă speranţa că lucrările conferinţei vor duce îa luarea unor „măsuri care să atenueze criza de care suferă Europa şi să amelioreze economia generală a

321 **Geneva, 25 martie 1933— Naţiunea română s-a consacrat,** cu **sinceritate şi spirit de continuitate, operei de colaborare internaţională, (p. 553, nr. 312)**
Bucureşti, 11 mai 1934. *Documente diplomatice*
322 **— Balcanii au fost prea multă vreme câmpiile însângerate ale unei omeniri nebune pentru ca conducătorii responsabili să nu-şi fi pus întrebarea : ce să facem pentru ca istoria să nu mai fie o repetare a unui trecut odios ? La această întrebare nu există decît un singur răspuns : asocierea.**
323 **— Cel care vrea să recurgă la război, să ştie că se va izbi de rezistenţa unică a tuturor celorlalţi, (p. 432)**
324 **— Este cu neputinţă ca juxtapunerea prieteniilor noastre *, unită cu încrederea absolută pe care o avem în buna noastră credinţă reciprocă, să nu constituie un factor important în organizarea păcii de mîine. (p. 433—434)**
Bucureşti, mai 1934. *Discursuri*
325 **— Am ferma convingere că relaţiile astfel stabilite † vor rămîne pentru totdeauna normale şi amicale şi că naţiunile noastre vor continua să colaboreze, spre binele lor reciproc, pentru menţinerea păcii în lume. (p. 559)**
326 **— Viaţa modernă are nevoie de mari unităţi, atît din punct de vedere economic, cît şi din punctul de**

* în discursul rostit cu ocazia vizitei protocolare în România a ministrului afacerilor externe al Republicii Turcia, N. Tituleseu subliniază faptul că „Legături particulare unesc ţările noastre de alte ţări. Noi ştim că Turcia se bucură de prietenia specială a Greciei şi a U.R.S.S. Dv. ştiţi că România este aliata Poloniei, a Micii înţelegeri, şi că ea se bucură de prietenia serioasa a unei mari naţiuni care s-a relevat deosebit de activă la fiecare etapă hotărîtoare a istoriei noastră naţionale : am numit Franţa". La aceste prietenii se referă N. Tituleseu în context.

† Este vorba de relaţiile între România şi U.R.S.S,

vedere al securităţii. [Acest ţel poate fi atins prin] asocierea statelor pe baza marilor interese cu caracter general. Este meritul statelor din Europa Centrală şi din Balcani de a fi înţeles acest adevăr şi de a nu fi cruţat silinţele lor pentru a-l realiza în domeniul practic, lărgind treptat cercu-i de aplicare, fără a consimţi vreodată a-l închide.
327 **— A nu despărţi niciodată, a asocia întotdeauna, iată linia conducătoare a politicii externe a Franţei, iată formula care rezumă pentru mine aproape 20 de ani de experienţă personală, aproape 20 de ani de practică politică zilnică cu ţara aceasta.**
328 **— Faptul de a fi nedespărţiţi între noi nu înseamnă deloc că dorim să ne despărţim de ceilalţi.**
329 **— Orice act care creează o nouă apropiere de o parte ori de alta este socotit drept un act care ne priveşte direct. Cînd sarcina este grea, iată o raţiune mai mult ca să fie întreprinsă cu credinţă şi curaj.**
330 **— ...Dacă dezvoltarea evenimentelor este normala, este apropiată şi ziua în care Europa va fi acoperită de o serie de pacte regionale, legîndu-se unele de altele şi constituind sîrrna ghimpată a păcii. (p. 642, nr. 375)***

* Telegrama lui N. Titulescu către M. Litvinov, comisar al poporului pentru afacerile externe al U.R.S.S.

331 **Bucureşti, 8 mai 1935. Documente diplomatice— Sîntem dornici de pace şi considerăm că cooperaţia internaţională este singurul mijloc de a o asigura în mod favorabil. (p. 230)**
21 februarie 1935. *Titulescu şi strategia păcii*
332 **— Vorbind cu bună credinţă, nici un stat străin nu poate considera ca un act îndreptat împotriva lui şi în special ca** o **tendinţă de încercuire sforţările României de a cîştiga prietenia unui popor, care reprezintă a şasea parte din planetă şi 170 milioane de suflete şi care, mai presus de toate, soarta a voit să-l aşeze la hotarele noastre. Este vorba aici de un comandament al geografiei ! [...] De război voim să ferim ţara nu numai cu unul din vecinii noştri, ci cu toţi fără excepţie, în măsura în care lucrul stă în puterea noastră. De aceea, atent la realităţile geografice, sînt atent şi la realităţile politice, la toate realităţile politice ce se dezvoltă sub ochii noştri. Nu înţeleg să răscolesc pe nici una. înţeleg din moment ce interesele ţării sînt în afară de cauză, să le iau pe toate în serioasă considerare. Numai printr-o politică constantă de pace şi prietenie cu toate popoarele, fără deosebire, se poate asigura viaţa şi dezvoltarea ţării, conform destinelor ei. (p. 711, nr. 416)** *
_____ 13 decembrie 1935. *Documente diplomatice*
333 **UNIRE— Nu există dificultăţi decurgînd din relaţiile între oameni care să reziste în faţa unirii, şi tocmai unirea în toate formele ei a fost propusă de cea de-a 11-a Adunare drept soluţie a problemelor politice şi sociale. [...] Dar pentru ea astfel de soluţii să fie eficiente este nevoie ca o legătură in-**
destructibilă să existe între cei care le-au propus, (p. 335, nr. 196)
Geneva, 4 octombrie 1930. *Documente diplomatice*

* Discursul rostit de N. Titulescu **la** dineul oferit de Ministerul de Externe în cinstea lui Paul Boncour, Preşedintele Consiliului de Miniştri al Franţei, cu prilejul vizitei acestuia în România.

335 — Sintem pe şantierul unde se clădeşte o lume. Fiecare îşi are misiunea sa. Cu toţii uniţi, cum oare ne-am putea îndoi de succes *. (p. 379, nr. 214)
Geneva, 7 septembrie 1931. *Documente diplomatice*
338 — Nu este glorie mai mare pentru un om ca aceea de a ne face să simţim, la un moment dat, că personalitatea noastră egoistă este susceptibilă de a dispare în faţa chestiunilor mari, că este susceptibilă de a se confunda eu aceea a semenilor noştri.
Arh. St. Bucureşti. Fond N. Titulescu, dosar
140, f. 32
337 — Statele din Europa Centrală n-au deert să aleagă ': să se unească pentru a ajunge la prosperitate, sau să se izoleze şi să se combată, pentru a ajunge la mizerie.
338 — Unirea nu reuşeşte niciodată cînd se face împotriva cuiva ; ea triumfă întotdeauna cînd se face pentru ceva. (p. 381)
339 — Pentru satisfacerea reciprocă a intereselor lor economice, prin tratamentul echitabil al minorităţilor, prin starea de spirit care o creează o comuniune de interese activă, se va fi realizat unul din lucrurile cele mai însemnate în aceste vremuri de tulburări şi de dispute : spiritualizarea frontierei.
(p. 382)
Interviu acordat ziarului „Az Est", ianuarie
1933. *Discursuri*
340 — Există un. domeniu în care sentimentul poate fi aliatul de preţ al raţiunii : acest domeniu este acela al înţelegerii
reciproce a popoarelor, unica sursă a unei păci statornice şi roditoare.
341 — Relele provin din faptul că naţiunile nu-şi dau seama că, în ciuda tuturor deosebirilor, ele alcătuiesc un tot indivizibil.

* Discurs ţinut de 5L Titulescu., în calitate «ie preşedinte, ¡la deschiderea celei de-a 12-a Sesiuni ordinase <& Adaaarii Societăţii Naţiunilor.

342 — Omul nu poate fi străin omului numai prin faptul că între ei se ridică o-graniţă, (p. 531, nr. 299)
Atena, 21 octombrie 1333. *Documente diplomatice*
343 —Asocierea eforturilor este metoda impusă de interesul generai şi de interesele noastre particulare. Această asociere trebuie să fie completă şi să nu împartă Europa Centrală în blocuri rivale. (Jj. 551, nr. 310)
Bucureşti, 30 aprilie 1934
344 — Vom reuşi dacă sîntem uniţi şi dacă ne consultăm unii pe alţii (p. 310, nr. 476)

Cap Martin, 6 august 1936, *Documente diplomatic*

345 *e*— Cînd vorbesc despre solidaritate nu fac nici o diferenţă între învingători şi învinşi. Personal, nu pot suporta această diferenţă, cu atît mai mult cu cît dintr-im război mondial toate naţiunile ar, ieşi învinse,: atîi de puternice sînt le- păturile care le unesc în timp de pace, legături care nu **ar**
>utea fi rupte fără pedeapsă, (p. 30)
7 ianuarie 1936. „Universul". *Titulescu notre contemporain*
!46 — Cînd o regiune este, prin chiar poziţia ei geografică, nima unei naţiuni şi plămînii celeilalte, cea mai elementară înţelepciune comandă celor două naţiuni să se unească. ;p. 781, nr. 402)
Montreux, 22 iunie 1936. *Documente diplomatice*
ÎNŢELEGERE ECONOMICA, COMERŢ
347 — Nu există interes economic bine înţeles care în rezultatele lui să nu satisfacă şi idealul de justiţie, (p. 123)
20 aprilie 1914. *Discursuri*
348 — O păsuire a datoriilor noastre externe este cea mai uşoară formă de solidaritate economică pe care un stat aliat o poate cere altui stat aliat. (p. 130, nr. 59)
Paris, 1 şi 2 ianuarie 1924. *Documente diplo-*
349 — Reforma financiară îngăduie menţinerea ordinii, adică realizarea izvorului vieţii celei noi către care ne îndrumă în-

tinctul, dar pe care n-a formulat-o încă în chip limpede raţiunea. (p. 107)
București, 10 iunie 1921
350 — Comerţul este fapta vieţii de toate zilele, (p. 393)
Cap Ferrat,
15 .noiembrie 1924. (II
31/25—26), Diary. *Titulescu şi strategia păci*

351 — Ce poate aduce mizeria economică, dacă nu războiul sau dezordinea ? (p. 354)
Cambridge, 19 noiembrie 1930. „Progresul ideii de pace". *Discursuri*
352 — încrederea nu se creează prin discursuri, mai ales în materie financiară, ci se stabileşte prin organizaţii apropiate, (p. 359, nr. 200)
Geneva, 20 ianuarie 1931
353 — Nu există stabilitate monetară, cîtă vreme există deficit bugetar, (p. 438, nr. 249)
Lausanne, 21 iunie 1932. *Documente diplomatice*
354 — Acordurile economice pot reduce mult din dificultăţile politice. Aplicate pe o scară întinsă, ele pot aduce devalo- ilzarea fruntariilor şi practicate cu bună credinţă, ele pot aduce completa lor spiritualizare, (p. 423)
Bucureşti, aprilie 1934. *Discursuri*
355 — înţelegerea economică internaţională este baza unică şi sine-qua-non a menţinerii păcii. Acestei opere naţiunile vor trebui să i se dedice cît mai curînd. (p. 818, nr. 483)
Cap Martin, 11 aprilie 1937. *Documente diplomatice*
356 — Comerţul s-a internaţionalizat atît de mult încît cu greu se poate şti care este comerţul naţional, aliat sau neutru, sau inamic.

— Un eveniment care atinge bogăţia unei ţări are repercusiuni asupra bogăţiei celorlalte ţări, operîndu-se . din-tr-un capăt la celălalt al lumii o nivelare constantă şi continuă a valorilor, (p. XXVI)

Prefaţă la lucrarea *Libertatea mărilor şi prir zele maritime,* de Preda C. Fundăţeanu

357 — Nu există alt mijloc de a ameliora schimbul decît să munceşti şi să produci ieftin, pentru a exporta mai mult, să ţii „casa" în ordine, să ai finanţe corecte şi să faci economii.

Arh. St. Buc., Fond N. Titulescu, dosar 98, f. 56

358 — Schimbul şi vînzarea sînt de aceeaşi esenţă.

Arh. St. Buc., Fond îi. Titulescu, dosar 50/f. d., f. 8

359 — Echilibrul cheltuielilor şi al cîştigurilor este condiţia primordială a redresării financiare.

Arh..St., Buc., Fond N. -Titulescu, dosar 12/19?3» f. 1

ÎNŢELEGEREA BALCANICA

360 — Ceea ce stă la baza alianţelor este o pregătire sufletească îndelungată care.dacă lipseşte, alianţa nu se poate face*. (P- 97)

Bucureşti, 15 ianuarie 1914, *Discursuri*

361 — Balcanii trebuie să aparţină popoarelor din Peninsula Balcanică, (p. 160)

16 iunie 1928

* Titulescu parafrazează o idee a lui Iorga.

— Ca şi Mica înţelegere, înţelegerea Balcanică este **o** asociaţie chemată sărşi verifice ritmic coeziunea în ¡prezenţagreutăţilor vieţii de toate zilele, iar nu numai ca alianţele trecute, a-şi încerca puterile în momentele de criză. (p. 249) Ion, M. Oprea, *N. Titulescu*

362 — Aşa cum este întocmit şi conceput, Pactul de înţelegere Balcanică nu este îndreptat contra nici unei puteri. Scopul lui este de a garanta securitatea frontierelor balcanice împotriva unei agresiuni venind din partea unui stat balcanic. Cp. 541, nr. 304)
Bucureşti, 6 februarie 1934 *Documente diplomatice*

363 — înţelegerea Balcanică serveşte pacea mult mai eficace decît tratatele nelămurite care se mărginesc a afirma principii generoase pe care ai totdeauna greutatea să le reduci la justa lor proporţie, (p. 229)
4 aprilie 1934, *Titulescu şi strategia păcit*

364 — Semnînd Pactul Balcanic, ne-am consacrat unei opere închinate păcii şi intereselor primordiale ale naţiunilor noastre. (p. 555, nr. 312)
Bucureşti, XI mal 1834

387 — înţelegerea Balcanică este: o vastă, asociere de state, avînd drept seop menţinerea păcii prin ciearea unei forţe colective, impunătoare,, pusă. în slujba practicilor internaţionale oele mai corecte şi mai amabile, (p. 531, nr. 332) Ankara, 30 octombrie 1934

368 — Alianţa comandă asistenţă, iar nu agresiune.

369 — Frumuseţea ¿L.J" înţelegerii nu-şi are egalul decît În soliditatea sa.

— [i,J Atîta timp cât acordurile-politiee nu sînt chemate' să participe la viaţa zilnieă a- naţiunilor ele pot reprezenta? documente preţioase, pot constitui combinaţii ingenioase, dar nu sînt în definitiv decît construcţii abstracte,

370 — Atîta timp cît un acord politic n-a fost adoptat de presă, el poate fi cel mult un superb plan de arhitecţi ! Construcţia rămîne de făcut. Şi cum nu există construcţie Vie care să nu fie o perpetuă devenire, cum nu există o creaţie continuă în care lucrătorul, inspirîndu-se din ceea ce a realizat în parte, să nu devină la rîndul său arhitect pentru tot ceea ce-i rămîne de făcut, reprezentanţii presei sînt adevăraţii colaboratori ai autorilor unei înţelegeri politice,

371 — Concepţia înţelegerii Balcanice este frumoasă pentru că se întemeiază pe nobila obligaţie a respectării dreptului celuilalt, în astfel de măsură încît cei care sînt membrii ei nu au cu acest titlu mai mult drept încît cei care nu sînt încă membri.

372 — Concepţia Înţelegerii Balcanice este frumoasă pentru că ea substituie o noţiune de armonie acolo unde nu era decît contrazicere şi confuzie, şi un sentiment de securitate şi împăciuire, într-o regiune al cărei nume era odinioară sinonim cu revoluţia şi războiul, (p. 770)

373 — Concepţia înţelegerii Balcanice este frumoasă pentru că de cînd blocul nostru este constituit, noi nu avem sentimentul de a fi creat ceva nou, ci pe acela de a ne fi regăsit. (P- 771)

374 — Noi, popoarele balcanice, nu sîntem decît o singură familie pe care nenorocirile istoriei au rupt-o în bucăţi şi [...] acum, aflîndu-ne împreună, constatăm în fiecare zi că nu avem a face cu străini care trebuie să dea dovezi ca să cîştige binefacerile prieteniei, ci cu fraţi care dintru început revendică drepturile lor.-- Aici; în Balcani, războiul nu va izbucni. EL nu va izbucni fiindcă nimic nu ne desparte. Şi dacă el ar venî.de aiurea, se ştie că vom fi uniţi cu toţii pentru a ne apăra frontie-, rele şi dreptul nostru.

375 — Robi ai intereselor noastre naţionale, noi în schimb nu sîntem în serviciul comandat al nimănui, (p. 771, nr. 457)

București, 11 iunie 1936
376 — Nu trebuie să se lase să treacă o clipă psntru a pro-« clama solidaritatea ţărilor din înţelegerea Balcanică, alcătuită atît din înţelegerea intereselor reciproce, cum şi din aceea a primatului securităţii regionale în raport cu interesele speciale ale fiecăreia din aceste ţări. (p. 781, nr. 462)
Montreux, 22 iunie 1936. *Documente diplomatice*
MICA ÎNŢELEGERE
377 — Mica înţelegere este o organizaţie defensivă, prima asociaţie de state făcută în scopul de a se menţine noua stare de lucruri în Europa de după război, (p. 239)
378 — Nu există vreo naţiune cu care noi să nu dorim să stabilim raporturi amicale. Dar dacă preţul acestei amiciţii este punerea în discuţie a statutului nostru teritorial, răspundem cu două vorbe categorice şi definitive : „Non possum" !
379 — Noi dorim prietenia cu toţi, fără deosebire.
380 — Prin solidaritatea noastră facem pe toţi să înţeleagă aceste simple cuvinte : „Sîntem aici !" (p. 240, nr. 138)
Belgrad, 17 iunie 1928. *Documente diplomatice*
381 — Portul pe care-l serveşte digul Micii Antante este Europa şi liniştea pe care se sforţează să o menţină apelor este pacea Europei.
382 — Mica Antantă îmi face impresia unor diguri ale unui port uriaş : cînd soarele străluceşte, cînd este timpul frumos, te-ai putea întreba ce rost au aceste construcţii măreţe din piatră, care prin regularitatea liniilor lor stricâ poezia peisajului ? Dar furtuna vine. Valurile nepăsătoare la dorinţele oamenilor se ridică ameninţătoare, dar se sfarmă de pietrele care sînt acolo de multă vreme şi care le aşteaptă. Şi apele portului nici nu se încreţesc măcar, atunci cînd furtuna mugeşte ameninţătoare în jurul portului, (p. 299)
Belgrad, 17 iunie 1928. *Discursuri*
383 — Mica înţelegere nu-şi va putea îndeplini misiunea sa pacificatoare decît punînd de acord interesele sale cu cauza marilor aliaţi fără deosebire, (p. 244)
384 —■ Există la cele trei popoare ale noastre o asemenea lipsă de ostilitate faţă de oricine ar fi şi o atît de mare dorinţă de înţelegere cu toate popoarele, indiferent

de importanţa problemelor care îşi aşteaptă încă rezolvarea, încît strigătul „Trăiască Mica înţelegere !"■ este sinonim cu „Trăiască pacea !", şi spunîndu-l eu ca român, am conştiinţa de a nu trăda nici una din prieteniile scumpe inimilor noastre, (p. 245, nr. 142)

Bucureşti, 29 iunie 192â

385 — Activitatea Micii înţelegeri în cei 14 ani de existenţă ai ei a dovedit că, departe de a fi un instrument politic de natură a nelinişti pe vecinii ei, Mica înţelegere nu a fost decît o creaţie organică în vederea păcii, căreia a subordonat toate interesele ei. (p. 478, nr. 275)

Bucureşti, 16 martie 1933

386 *— Politica Mieii înţelegeri, care constituie, de la Pactul din 16 februarie 1933, o unitate internaţională' superioară, este o politică de pace, eare a rămas şi va rămme fidelă principiului direct sau indirect al competenţei şi funcţionării în mod regulat a instituţiei de la Geneva, care va continua să rămînă devotată ideii de colaborare politică şi economică cu toţi vecinii săi.

387 — Mica înţelegere cere o dată mai mult tuturor naţiunilor de bună-credinţă să practice politica respectării tratatelor şi a dreptului internaţional, politica arbitrajului general în cadrul angajamentelor semnate în prezent şi să practice politica dezarmării în cadrul securităţii pentru toţi.

388 — Cele trei state ale Micii înţelegeri nu ameninţă nici un stat vecin, ele nu au niei un interes să fie în conflict politic sau militar cu nici un stat, ele execută în mod cinstit toate angajamentele lor internaţionale şi sînt hotărîte să continue să le respecte şi să le execute.

389 — Unirea lor * nu are alte scopuri decît să servească ca punct de plecare a organizării paşnice noi a Europei Centrale, la care ar putea să se alăture alte state în scopul

---

* Este vorba despre cele trei state ale Micii înţelegeri.

♦ Comunicatul celei de-a X-a sesiuni a Consiliului Permanent al Micii înţelegeri.

unei politici constructive de colaborare politică şi economică a tuturor naţiunilor şi în toate domeniile în Europa Centrală şi Sud-Orientală. (p. 498)

390 — ... Această linie politică constituie singura cale prin' care principiile Pactului Societăţii Naţiunilor şi pacea generală pot fi salvgardate în mod durabil. Practicînd această politică sinceră şi loială faţă de toţi, ele sînt eu atît mai hotărîte să apere cu toate mijloacele care sînt la dispoziţia naţiunilor lor, printr-o unire indivizibilă, interesele lor vitale comune împotriva oricărei eventuale ameninţări, (p. 498— 499, nr. 287)

Praga, *29* mai — 1 iurtie 1933. *Documente* át- *plomatlee*

391 — Mica înţelegere nu este o creaţie a guvernelor, şi nu se sprijină numai pe tratatele încheiate, ci ea constituie o necesitate a trecutului recent, a prezentului şi a viitorului.

„Curentul" 26 octombrie 1933, dosar 99, f. 146

392 — Trebuie să ne deprindem cu toţii cu ideea că expresia „Mica înţelegere" este doar o variantă a cuvîntului pace.

393 — Cu cît pacea balcanică va fi mai bine consolidată, cu atît interesele Micii înţelegeri, şi prin urmare şi acelea ale păcii generale, sînt mai bine respectate.

„Dimineaţa", 25 octombrie 1933. Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 99, f. 150

394 — Statele Micii înţelegeri sînt profund ataşate păcii şi îşi vor pune toate eforturile şi toate forţele în slujba păcii, (p. .675, nr. 396)

Bled, 30 august 1935

395 — ... Statele Micii înţelegeri se străduiesc să apere cu ■devotament, în cadril Societăţii Naţiunilor, pacea şi respectarea angajamentelor internaţionale, încercînd să readucă în Europa colaborarea paşnică între popoare printr-un spirit de înţelegere mutuală.

396 — Ca state fondatoare ale Societăţii Naţiunilor, [Statele Micii înţelegeri] sînt profund ataşate păcii ; [...] ele ştiu să aprecieze binefacerile păcii şi ale înţelegerii între popoare ; dar, considerînd necesitatea unei linii politice drepte care să ducă cu adevărat la o colaborare sincer paşnică, ele sînt hotă- rîte să ia în comun şi într-o unitate şi fidelitate profundă toate măsurile în scopul

apărării păcii şi a patrimoniului lor naţional prin toate mijloacele care sînt şi vor fi la dispoziţia popoarelor lor prietene şi aliate, (p. 753, nr. 442) *

Belgrad, 7 mai 193

397 6— Născută din nevoia de pace organizată, dezvoltată treptat pe toate tărîmurile potrivit funcţiunilor vieţii moderne de stat, Mica înţelegere înfăţişează azi o pildă. (p. 767)

398 — în ceasul în care Europa ar fi acoperită de o reţea de acorduri similare, neîndreptate împotriva nimănui, dar avînd ca scop respectarea legii internaţionale, pacea va exista cu adevărat.
Făuritorilor ei [ai Micii înţelegeri] le e îndrituită mîndria, iar slujitorilor ei mulţumirea sufletească, (p. 767, nr. 453)
7 iunie 1936, Declaraţia făcută de N. Titulescu ziarului „Dimineaţa"

399 — Secretul puterii Micii înţelegeri stă în faptul că ea a ştiut să înfiripeze internaţionalul pe un naţional vajnic, veghetor şi indestructibil, (p. 768, nr. 454)
7 iunie 1936. Declaraţia făcută de N. Titulescu ziarului „Universul".
Documente diplomatice

REVIZUIRE

400 — Revizuirea nu este o soluţie de pace. (p. 337, nr. 197)
Paris, 5 noiembrie 1930

401 — Singurul mijloc de a nu face din revizuire o cauză de război este de a nu o pune la ordinea zilei. (p. 487, nr. 278)
Geneva, 27 martie 1933. *Documente diplomatice*

402 — Revizuirea tratatelor nu înseamnă decât război.
11 aprilie 1933. „Lupta", Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 97. f. 138

405 — Revizuirea este pentru România nu numai amputarea moşiei strămoşeşti, Revizuirea este amputarea atribuţiilor istorice ale neamului nostru, tocmai în clipa c£nd el şi-a desăvîrşit unitatea, (p. 299)
4 aprilie 1931, D.A.D., *Titulescu şi strategia păcii*

AGEESTONE

408 — Este necesar în interesul securităţii generale de a defini cît mai precis posibil agresiunea pentru a preveni orice pretext' pentru justificarea ei.

497 — ... Toate statele au deopotrivă drept la independenţă, la securitate, la apărarea teritoriilor lor şi la libera dezvoltare a instituţiilor lor.

408 — în interesul păcii generale, trebuie asigurată tuturor popoarelor inviolabilitatea teritoriului: ţărilor lor.
408 — Se socoteşte util în interesul păcii generale de a pune în vigoare între ţările lor * reguli precise care să definească agresiunea în aşteptarea ca acestea din urmă să devină universale †. (p. 507—508,. nr. 291)
Londra, 3 iulie 1933. *Documente diplomatice*
410 — A defilai cu precizie .agresiunea ca .fapt pur şi simplu, independent de orice consideraţie teoretică, a preciza cu grijă noţiunea teritoriului asupra căruia agresiunea nu s-ar putea exercita, a se angaja cu fermitate de a nu face operă de agresor, oricare ar fi raţiunile de ordin internaţional sau intern, care ar putea-o justifica, înseamnă a substitui vagilor aspiraţii de ideal care au stăpînit pînă astăzi eforturile naţiunilor şi ale conducătorilor lor, o bază practică şi solidă, care constituie punctul de plecare al unei întregi vieţi noi. (p, 554, nr. 312).
Bucureşti. 1! mai 1034, *Documente äi&Jmar tîce*
411 — Ca să aplici sancţiuni, ca să procedezi la o acţiune coordonată împotriva agresorului, trebuie mai întîi să fii În măsură de a-I determina. ,(p. XXII)

* Este vorba de ţările care au semnat la 3 iulie 1933 Convenţia de definire a agresiunii : România, Estonia, Letonia, Polonia, Turcia, U.R.S.S., Persîa, Afganistan.

† Convenţia de definire a agresiunii : Ari II : „În consecinţă, va fi recunoscut ca agresor într-un conflict internaţional, sub rezerva acordurilor în vigoare între părţile în conflict, statul care cel dintîi va fi comis uns din acţiurile următoare : 1) deelaraţiune de război unui alt stat ; 2) invaziune prin forţele sale armate, chiar fără declaraţie de război, a teritoriului unui alt stat; 3) atac prin forţele sale terestre, navale sau aeriene, chiar fără declaraţie de război, a teritoriului, navelor sau aeronavelor unui alt stat ; 4) blocus naval al coastelor sau al porturilor unui alt stat ; 5) sprijin dat bandelor armate care, formate pe teritoriul: său, vor fi invadat teritoriul raiui, alt stat sau refuzul, cu toată cererea statului, invadat, de a: lua pe propriul său terito- -riu toate măsurile.în puterea lui, pentru a, lipsi zisele bande de orice ajutor ori protecţiune". (p. 508—509, nr. 291). *Documente diplomatice*

Prefață la lucrarea *Libertatea mărilor şi prizele maritime,* de Preda C. Fundaţeanu

RĂZBOI

412 — De îndată ce războiul a fost îngrădit ca instituţie legală, lumea capătă mal multe perspectiva pentru ea însăşi.

413 — Pentru a împiedica războia! -ca fenomen social, trebuie să începem prin a-l desfiinţa ea instituţie legală.

Spre acest prim ideal trebuie să . tindă noile legi internaţionala despre pace. (p. 321)

414 — îmi exprim profunda convingere că războiul, niciodată, dar absolut niciodată, nu va mai însemna rezolvarea unui conflict, fp. 326)

415 — În -cel mai bun caz, într-un .război victorios se ***-vor*** schimba numai udatele problesaeí: nemulţumitul de mima est« substituit nemulţumitului de azi.— Unui război purtat în numele dreptăţii, îi va urma un alt război în numele dreptăţii. Şi aşa mereu fără sfîrşit. Cu ce preţ ? Cu un preţ neînchipuit de mare pe care trebuie să-l plătească toată omenirea pentru interesele personale ale unuia sau mai multora dintre membrii săi. (pp. 326—327)

416 —Războiul nu se poate îngrădi făcînd legi împotriva lui, ci înlăturînd cauzele care îi dau naştere.

417 — Cauzele războiului trebuie studiate cu grijă, şi căutate măsuri eficace de apărare.

418 — Sîntem antrenaţi într-un infernal cerc vicios din care putem scăpa numai printr-un act al raţiunii, sau printr-o catastrofă, (p. 331)

419 — Războiul este o amăgire.

420 — Dintre toate amăgirile proaste, războiul este cea mai proastă îndeletnicire, (p. 334)

Berlin, 6 mai 1929. „Dinamica păcii"

421 — Marele război a fost o nebunie, marele război a fost o crimă contra umanităţii, (p. 348)

Cambridge, 19 noiembrie, 1930. „Progresul ideii de pace"

■423 — Persistenţa în actele de ostilitate, [...j departe de a pregăti pacea, pregăteşte războiul, (p. 398)

Declaraţii către reprezentanţii presei, pe marginea întîlnirii de la Kosice, decembrie 1933. *Discursuri*

1. — Marile puteri ale lumii, prin certurile lor continui, dau lumii spectacolul unui faliment politic, (p. 32, nr. 152)

2. — Războiul, tulbură liniştea popoarelor în ce priveşte soarta frontierelor lor. (p. 546, nr. 307)

Atena, 9 februarie 1934. ***Documente diplomatice***4 2 6 — Numai echivocul ar putea aduce complicaţii din care ar putea să iasă un război, (p. 446)
„Dimineaţa", 26 iunie 1934. *Discursuri*
427 — Dacă războiul actual nu este nici condiţia fatală a progresului, dacă el nu este nici dovada perpetuităţii mizeriei omeneşti, ce este el atunci ? El este accidentul care curmă mersul firesc al lucrurilor.
428 — Războiul este vijelia care răstoarnă holda mănoasă şi plină de făgăduieli, dar care putea să nu se ridice.
429 — Războiul este produsul a mii de cauze mici şi nebănuite, acumulate zi cu zi în adîncul tainic al sufletelor, şi care puteau să lipsească.
430 —- Războiul actual a scos la suprafaţă tot trecutul nostru de patimi şi greşeli şi pe care-l credeam dispărut pentru vecie. El este răzbunarea sentimentelor împotriva raţiunii, care credea că poate guverna singură lumea.
431 — Toate erorile necontrolate, toate greşelile nepedepsite, toate opiniile nejustificate, toţi aceşti fermenţi de dementă picuraţi strop cu strop în sufletele noastre, toată hrana aceasta cu care înaintaşii noştri credeau că ne putem nutri nepedepsiţi inconştientul, tot acest fond [...lipsă în text] a explodat.
Dosar 24, f. 1
432 — ...Cu cît [se] speră mai mult [în război], cu atât [se} obţine mai puţin, pînă într-atît încît preţul războiului ajunge să depăşească valoarea tributului.

433 —Războiul actual este înainte de toate o luptă de forţe psihologice. în luptă nu sînt atît armate vrăjmaşe, cît idealuri inconciliabile ! ■ •— Lupta actuală are multă analogie cu vechile războaie religioase. Rod al aceloraşi iluzii, ea prezintă aceeaşi incoerenţă, aceleaşi forme şi violenţă. Iraţionalul o cîrmuieşte.

434 — Dacă raţiunea ar fi putut domina aspiraţiile [războinice] ale popoarelor, desigur [războiul] nu s-ar fi născut *.
Arte. St. Bucureşti, fond. N. Titulescu, dosar 24, f. 2 f.d.

435 — Războiul nu poate izbucni decît pentru că nu s-au spus cuvintele importante şi nu s-au făcut gesturile necesare în timp util.
„Paris Soir", 21 iunie 1936, Arh. St. Bucureşti, Fond Ministerul Propagandei Naţionale, dosar 581, f. 6, lb. franceză

436 — Ce muncă fructuoasă poate fi oare întreprinsă dacă încontinuu crezi că mîine are loc catastrofa, (p. 554)

437 — Este de neconceput să vrei să provoci o tulburare planetară, pentru a da satisfacţie unora în detrimentul altora, (p. 556)
Cap Martin, 11 aprilie 1937. *Discursuri*

438 — Dintr-un război modern, toate naţiunile ies înfrînte. (p. 111)
Londra, 3 iunie 1937. *Mari figuri ale diplomaţiei româneşti: N. Titulescu*

DEZARMARE

439 — Corolarul necesar al acestui sentiment de neîncredere este necesitatea de a revizui tratatele în mod amical, ca singurul mijloc de a împiedica războiul, (p. 168, nr. 91)
Londra, 27 martie 1925. *Documente diplomatice*

440 -— Dezarmarea, sau mai cunnd, pentru a întrebuinţa expresia tehnică corectă : limitarea armamentelor, este o absolută necesitate a păcii. (p. 356)
Cambridge, 19 noiembrie 1930. „Progresul ideii de pace"

441 — Conferinţa de dezarmare va fi piatra de încercare a înţelegerii între naţiuni, (p. 375)
Geneva, septembrie 1931. *Discursuri*

* Dintr-un caiet de însemnări.

442 — Dezarmarea navală exercită aşadar o influenţă directă asupra dezarmării terestre şi asupra modului de organizare prin acorduri universale sau regionale,, a unui sistem eficace de securitate, (p. XXII)
Prefaţă la lucrarea *Libertatea mărilor şi prizele maritime,* de Preda C. Fundăţeanu
443 — Nu există dezarmare posibilă fără control. Cu cît este mai puternic controlul, cu atît este mai realizabilă dezarmarea.
februarie 1935.' Declaraţii făcute presei române şi străine. *Discursuri*
PACE
444 — Pacea nu este o simplă vorbă. Péntru a o obţine, nu ajunge să o afirmăm. Trebuie să o organizăm, (p. 32)
Titulescu şi . strategia păcii
445 — Desigur că dreptul păcii va trebui să se ocupa *şi* de condiţiile de aplicare a sancţiunilor internaţionale şi să se stabilească limitele ce trebuiesc respectate în această aplicare. (p. 28)
Tituleseu şi strategia păcii
446 — A fi obligat să nu recurgi decât la mijloace pacifice, înseamnă a nu recurge la forţă sau la violenţă, (p. XXX)
Prefaţă la lucrarea *Libertatea mărilor şi prizele maritime,* de Preda C. Fundăţeanu
447 — În realitate, pacea este în acelaşi timp o stare de spirit, un scop, o organizaţie legală, un instrument şi un strigăt al inimii, adică expresia verbală, mijlocul de a ancora în conştiinţa universală comandamentele sale imperioase, (p. 86)
Jacques de Launay, *TitvXescu et l'Europe*
448 — Este drept că şi la conferinţele de pace nu se creează stări de lucruri, ci se confirmă stări de fapt, obţinute prin soarta armelor, şi prin urmare, intrate deja în conştiinţa maselor. (p. 168, nr. 91)
Londra, 27 martie 1925. *Documente diplomatice*
449 — Idealul nostru este organizarea păcii mondiale, (pp. 295—296)
Februarie 1928. Interviu acordat corespondentului din Paris al ziarului „Neue Freie Press". *Discursuri*
450 ■— Pacea este, înainte de toate, o stare de spirit.
451 — Nu poate să existe pace şi nicăieri nu s-ar putea întreprinde o muncă fecundă- şi creatoare, menită să îndrepte răul cauzat de anii de distrugere, dacă nu există

o absolută încredere în stabilitatea condiţiilor actuale.— Mica înţelegere, în totalitatea ei, posedă această încredere absolută. De aceea intangibilitatea tratatului, nu este pentru noi o doctrină comandată de egoismul naţional, de orbire sau de încăpăţînare ; ea este în interesul tuturor şi nu numai în interesul nostru, condiţia sine-qua-non a păcii.' (p. 240, nr. 138)

Belgrad, 17 iunie 1928. *Documente diploma-*

452 — Pacea este o necesitate absolută pentru Europa întreagă. Această necesitate este realizată de către toate naţiunile conştiente de transformările produse de război şi de urmările sale, şi de către nevoia imperioasă de a fi pregătiţi oricînd, pentru a rezista unei dezorganizări vătămătoare pentru toţi, printr-o muncă neîntreruptă de reclădire.

453 — Noi * nu vom fi agresivi faţă de nimeni pe lume. Dimpotrivă, noi nu dorim decît prietenia cu toată lumea fără deosebire. (p. 299)

454 — Vom fi cei dintîi fericiţi de a putea aplauda din toată inima pe toţi aceia care vor face pentru pace mai mult decât putem face noi. (p. 300)

Belgrad, 17 iunie 1928. *Discursuri*

455 — Politica de pace îşi găseşte justificarea în nevoia generală de pace a tuturor popoarelor europene, (p. 242, nr. 139)

Bucureşti, 20—22 iunie 1928

456 — Pacea nu poate fi servită decît printr-un ideal. Or, idealul trebuie să aibă drept bază dreptatea, şi nu servitutea internaţională. De aceea spun : Să îndeplinim în mod scrupulos datoria de astăzi. Să plecăm de la ce este.

457 — Cînd finalitatea urmărită prin tratate va fi atinsă, să trasăm larg programul obligaţiilor morale faţă de oameni, în calitate de oameni. Vom merita astfel mai bine de la patriile noastre respective, vom înfrunta de asemenea mai uşor greutăţile care par să ne separe astăzi, căci morala este una singură pentru toţi şi omul este egal omului oriunde s-ar afla. (p. 286, nr. 167)

* Ţările din Mica înţelegere.

Paris, 15 martie 1929. *Documente diplomatice*
460 — Poate că în lume nu este încă pace, însă omenirea merge în întîmpinarea ei.
481 — Pacea este în realitate un fenomen de mişcare. Ea este ceva viu care se înfăptuieşte treptat.
462 — Pacea nu este nici odihnă, nici delăsare.
463 — Dinamica păcii este supusă aceloraşi legi ca şi mişcarea : 1. rezistenţa la frecare ; 2. forţa care dă naştere mişcării ; 3. eliminarea oricărei forţe care ar putea împiedica mişcarea ; 4. timpul. Rezistenţei la frecare, îi corespunde organizarea păcii prin legile internaţionale ; forţei care imprimă mişcarea, îi corespunde cea mai mare forţă a lumii, adîeă gîndirea ; eliminării forţei contrare, care ar putea împiedica mişcarea iniţială, îi corespunde necesitatea de a situa legea internaţională recunoscută, deasupra oricărei necesităţi subiective, oricare ar fi forma pe care ar îmbrăca-o aceasta ; rămîne timpul, factor comun, care singur, în sistemul ritmului, va putea aduce contopirea intereselor contrarii care caracterizează evoluţia.
464 — Există în actuala situaţie din lume elemente care ar putea asigura un progres normal al relaţiilor dintre oameni spre acel stadiu în care forţa brutală îşi va pierde din ce în ce mai mult preponderenţa în reglementarea conflictelor dintre naţiuni, (p. 319)
465 — Toate aceste legi pentru pace pot fi elaborate numai într-o colectivitate care crede în pace. (p. 331)
466 — Lumea are în faţa ei posibilităţi nelimitate. Dar nimic nu poate fi efectiv realizat, atît timp cît nu vom recunoaşte semnificaţia deplină a tot ce am realizat pînă azi şi atît timp cît nu sîntem pătrunşi de importanţa legii fundamentele a dinamicii păcii. Prudenţă faţă de realizările noi, credinţă ierniă în tot ce s-a realizat.
467 — Atît timp cît omenirea se gîndeşte la pace, ea se şi întreabă dacă această dorinţă va putea deveni vreodată o realitate durabilă, (p. 333)
Berlin, 6 mai 1929. „Dinamica păcii". *Dis-*
468 — Tot ceea ce este în legătură cu pacea interesează în cel mai înalt grad România, (p. 309, nr. 176)
Madrid, 13 iunie 1929. *Documente diplomatice*

469 — O pace durabilă şi trainică cu greu este posibilă fără ajutorul unor forţe morale şi intelectuale, iar activitatea diplomatului trebuie să fie întărită prin asocierea minţiler oamenilor. (p. 230)
1930. „Politica şi pacea". N. *TitulesCv. în universul diplomaţiei păcii*
470 — O preocupare pe cît de nobilă, pe atît de măreaţă : menţinerea şi organizarea păcii în lume ; nu depinde deeît de voinţa guvernelor pentru a putea fi transformată .printr-un singur gest în realitate tangibilă, (p. 332, nr. 196)
Geneva, 4 octombrie 1930
471 — Cum s-ar putea oare clădi edificiul păcii fără sprijinul maselor ? Şi cum poţi convinge masele dacă nu prin cuvînt ?

— Ce este pacea ? Ea este un cuvînt ? în asemenea caz asistăm la triumful păcii, căci niciodată nu s-a vorbit aşa de mult de pace ca de la marele război încoace. S-a vorbit aşa de mult de ea, încît unele spirite critice au

asemănat pacea cu sănătatea : nu vorbeşti de ea decît cînd eşti pe punctul *s-a* pierzi

472 !— Este pacea, dimpotrivă, o simplă organizare legală contra războiului ? Şi în acest caz asistăm la o adevărată ascensiune a păcii organizate.
473 — Este însă pacea, mai presus de toate, o stare de spirit ? În asemenea caz trebuie să recunoaştem în deplină sinceritate că spiritul pacific n-a înaintat cu acelaşi pas accelerat ca organizarea legală a păcii ; ba trebuie să recunoaştem că de cîtva timp asistăm la un regres al spiritului pacific.
474 — Dacă pacea, văzută prin prisma eternităţii, este şi nu poate fi altceva decît o stare de spirit, ea este azi, pe tărîmul realizării practice, în acelaşi timp toate cele trei lucruri despre care am vorbit. Pacea este azi o stare de spirit ca scop ; o organizare legală ca instrument şi un strigăt al inimii, adică o expresie prin cuvînt, ca miiloc de a împlînta în conştiinţa universală imperioasele ei comandamente, (p. 339)
475 — Ceea ce trebuie făcut pentru a asigura pacea este ca popoarele în plină sinceritate şi fără gînduri ascunse să lucreze împreună pentru a spiritualiza frontiera, prin acorduri de tot felul, în special prin acorduri economice în interesul comun. (p. 340)
476 — Calmul, sforţarea de a pricepe chestiunile înainte de a formula judecăţi şi interdicţia absolută de a utiliza suferinţele omeneşti ca armă politică pentru a atinge scopuri egoiste sînt azi trei mari comandamente ale păcii. Dar este unul* superior tuturor ! [...] în ciuda divergenţelor, omenirea formează un singur trup. Nu aparţine atît guvernelor, cît nouă înşine să realizăm acest adevăr, conştiinţa că ceea ce leagă pe om de om este mai important decît ceea ce îl poate despărţi pe terenul intereselor naţionale, (p. 354)
477 — Pentru a crea pacea durabilă, nu vă mulţumiţi cu alcătuirea instrumentelor legale, ci cu curaj, fiecare pentru el, căutaţi să faceţi sforţarea necesară pentru a vă apropia de acela de care vă desparte concepţia momentană a interesului imediat.
478 — Fiecare din noi e stăpîn fără limite să ridice în conştiinţa lui temelia păcii adevărate, adică a păcii pe care o resimţi şi de care nu mai vorbeşti.

479 — Numai cei care n-au încredere în misiunea omului pot dispreţui asemenea încercare. Omul, în ultimă analiză, este ceea ce voim noi ca el să fie. (p. 355)
Cambridge, 19 noiembrie 1930. „Progresul ideii de pace"
480 — Din toate timpurile, omenirea a fost dornică de minuni şi suferinţele de acum nu au făcut decît să se accentueze această tendinţă naturală, (p. 377)
481 — Ce importanţă are faptul că nu vom mai fi prezenţi în ziua cînd opera va fi terminată ? Ce importanţă are că vor fi uitate sforţările lucrătorilor din primul ceas, ce importanţă că noi nu vom fi fost decît soldaţii necunoscuţi ai victoriei păcii ? Noi vom fi fost aceia care am crezut într-o clipă cînd am fi putut să ne pierdem credinţa " (p. 379, nr. 214)
Geneva, 7 septembrie 1931
482 — Sinonimul păcii nu este lipsa războiului.
483 — Pacea înseamnă înainte de toate o stare de spirit alcătuită din încredere, din înţelegere reciprocă, din nădejde în ziua de mîine.
484 — Pacea nu se proclamă, pacea se cucereşte.
485 — Strădaniile depuse pentru ca pacea să izbîndească sînt mai grele şi mai îndelungate decît cele pe care le implică orice altă cucerire.
486 — ...Lupta pentru pace are un caracter sacru, căci ea trebuie să nimicească pe cei mai înverşunaţi duşmani ai muncii creatoare : îndoiala şi descurajarea.
487 — Lucrînd pentru făurirea unor înţelegeri cu caracter regional, se facilitează opera de organizare a continentului european.
488 — Aici în Balcani se simte un curent înnoitor, al cărui scop este de a înălţa edificiul păcii pe singura bază solidă posibilă, deoarece este o bază morală : să ne ajutăm unii pe alţii ' (pp. 467—468, nr. 269)
Bucureşti, 22 octombrie 1932. *Documente diplomatice*

* Discurs ţinut de N. Titulescu în calitate de preşedinte, la deschiderea celei de-a 12-a sesiuni ordinare a Adunării Societăţii Naţiunilor.

† ©ftews rostit de N. TStuteseu la deschiderea celei de-fc III-* Conferinţe Balcanice.

489 — Numai pacea poate garanta rodnicia străduinţelor noastre, (p. 225)
18 noiembrie 1932. *Titulescu şi strategia păcii*
490 — Dorinţa noastră este să dezvoltăm cît mai mult raporturile noastre de orice natură, cu toate statele balcanice.
491 — Cînd pacea este ameninţată nu se răspunde cu război, ci cu organizarea păcii. (p. 477, nr. 275)
Bucureşti, 16- martie 1933. *Documente diplomatice*
492 — Desigur, mai este mult de lucru, însă sînt sigur că drumul pe care mergem este trasat clar şi definitiv şi că acest drum ne va duce la pacea atît de fierbinte dorită de toţi.

493 23 aprilie 1933. „Universul". Declaraţii făcute ziarului „Politika" -Belgrad. Arh. St. Bucureşti, Fond. N. Titulescu, dosar 97, f. 84— Nu am niei o îndoială că în munca ei neobosită pentru menţinerea păcii generale, România va face tot ceea ce depinde de ea. (p. 512, nr. 292)

Londra, 3 iulie 1933. *Documente diplomatice*

494 — Punînd pacea deasupra intereselor particulare, orice ţară care luptă pentru consolidarea ei arată o dată mai mult omenirii rătăcite drumul raţiunii care singur duce la salvare.

Atena, octombrie 1933. Arh. Si. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 98/f.d., f.11

495 — Cu cît va fi mai bine organizată pacea în Balcani, cu atît va cîştiga Europa centrală.

„Ordinea", octombrie 1933. Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 99, f. 126

496 — Marile opere pacifice trebuie să aibă ca deviză : nimic pentru noi singuri, (p. 530, nr. 298)

Ankara, 17 octombrie 1933. *Documente diplomatice*

497 — Pacea nu înseamnă altceva decît conştiinţa universalităţii speţei umane.

498 — Cine sînt oare cei ce se străduiesc cel mai mult pentru realizarea acestei conştiinţe şi, în consecinţă, cei mai buni făuritori ai păcii, dacă nu marii maeştri ai gîndirii omeneşti, care prin învăţătura lor ridică pe glob faruri ce răspîndese **o** strălucitoare lumină, (p. 531, nr. 299)

499 — Noi dorim pacea şi o dorim înainte de toate acolo unde putem munci cu cea mai mare eficacitate pentru ea. (p. '532)

500 — Dincolo de frontiere întindem o mînă frăţească tuturor vecinilor să-i ajutăm pe cît posibil, pentru ca, printr-o colaborare extinsă la toate domeniile, soarta noastră comună să fie îmbunătăţită, (p. 533, nr. 300)

Atena, 21 octombrie 1933. *Documente diplomatice*

501 — Să vezi pacea în ea însăşi şi nu în avantajele ei egoiste.

1933. „Ultima oră" f. 192

502 — Interesele ţărilor se pot concilia în mod armonios dacă iubirea de pace este sinceră.

25 octombrie 1933. „Dimineaţa". Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 98, f. 193

503 — Eu vreau pacea. Sînt slujitorul ei devotat şi credincios. (p. 399)

decembrie 1933. *Discursuri*

504 — Pacea reală îşi are izvorul în încredere şi încrederea îşi are izvorul său în stabilitate, (p. 401)

Atena, 9 februarie 1934. *Discursuri*

505 — Marea patrie a familiei umane ne va fi cu atît mai scumpă, cu cît va reprezenta suma afecţiunilor pe care fiecare dintre noi o poartă pentru patria sa.

506 — Securitatea, înţelegerea, asocierea, integrarea, iată cele patru coloane ale templului pe care l-am ridicat astăzi păcii. (p. 547, nr. 307)

507 •— Sîntem avizi de pace. Ştim însă că pacea nu este decît o vorbă cîtă vreme nu se ridică în faţa celui care ar fi ispitit s-o violeze spectacolul complet al sancţiunilor ce-l aşteaptă. (p. 555)

508 — Juxtapunerea prieteniilor, unită cu încrederea absolută pe care o avem în buna noastră credinţă reciprocă, constituie un factor important în organizarea păcii de mîine. (p. 556, nr. 312)

Bucureşti, 11 mai 1934

510 — Lupta energică dusă pentru a situa securitatea pe primul plan al preocupărilor politice, asociaţiile în vederea menţinerii păcii, deja formate sau în curs de formare, consecinţele sociale funeste care se vor produce cu certitudine în statele care ar lua asupra lor riscurile unei agresiuni, fac să sperăm că eforturile pentru menţinerea păcii vor învinge în cele din urmă. (pp. 560—561, nr. 318)

Bucureşti, 18—20 iunie 1934

511 — Pacea nu este decît un cuvînt zadarnic dacă nu este clădită pe unica temelie ce poate susţine o pace durabilă şi al cărei nume este securitatea, (p. 563)

512 — Voim pacea şi o voim dreaptă, (p. 564, nr. 319)

Bucureşti, 20 iunie 1934

513 — Cînd războiul devine imposibil, popoarele sînt obligate să se înţeleagă. Ne înţelegem mai întîi între aliaţi, asupra unor subiecte, cu totul altele decît securitatea naţională. Ne înţelegem după aceea cu vecinii care nu sînt aliaţi. Sfîrşim prin a ne înţelege cu statele ce nu ne sînt vecine deloc.

514 — Atît de mare este fecunditatea păcii, încît, acolo unde războiul a fost făcut imposibil, viaţa îşi ia întregul său avînt sub aspectele ei multiple şi variate.
515 — Da, noi dorim pacea. Noi o dorim cu toată pasiunea acelora a căror istorie nu a fost decît o succesiune de războaie, dar şi cu puterea pe care o dă convingerea că războiul cel mai fericit nu poate aduce omenirii atîta bine cît aduce munca unui singur an de pace.
516 — Noi ştim de asemenea că pacea nu este un simplu cuvînt, şi că pentru a o obţine nu ajunge să o afirmi, trebuie s-o şi organizezi * (p. 581, nr. 332)

* Cuvîntare rostită de N. Titulescu la dineul oficial dat de Tevfik Rustu-Bey cu prilejul Conferinţei înţelegerii Balcanice.

517 Ankara, 30 octombrie 1934— Dacă ţinem cont de interesele noastre, oferim tot ceea ce este necesar pentru menţinerea păcii ˚. (p. 640,. nr. 374)

Bucureşti, 6 mai 1935

518 — Bunurile unei ţări nu sînt numai teritoriul pe care ea îl ocupă, nu sînt numai, populaţia care o locuieşte,, nu este nici măcar dreptul de a dispune cel dintîi, în folosul celei de a doua, în chip suveran. Bunul cel mai preţios al unei ţări

^ - * .....isă-şi este pacea prelungită, care singură îngăduie unei naţiuni s găsească drumul, care singură îngăduie să se aducă civilizaţiei generale binefacerile creatoare ale geniului naţional, (p. 644—645)

519 — Pacea este înainte de toate o stare de spirit. Prelungită. ea se transformă în elan al inimii. Şi cînd inimile î să-şi vorbească între ' (p. 645)

520 — Pacea cere înţelegere cu toţi vecinii: noştri: noi o voim. Pacea cere înţelegerea punctului de vedere al altuia ; noi o oferim.

521 — Pacea cere stabilitate †, (p. 646, nr. 378)

Bucureşti, 9 mai 1935

522 — Numai printr-o politică constanta de pace şi de prietenie cu toate popoarele fără deosebire se poate asigura viaţa; şi dezvoltarea ţării conform destinelor ei !

523 Bucureşti, 13 decembrie 1935— Pînă la dovada contrară, avem datoria să considerăm iubirea de pace a tuturor popoarelor ca egală şi în special avem datoria să înlăturăm tot ceea ce ar putea să dea naştere unei suspiciuni defavorabile uneia dintre ele. (pp. 716—717)

524 — Noi am lucrat la Geneva întrevăzînd viitorul, nu împotriva cuiva, ci pentru ceva : menţinerea cu orice chip a păcii actuale în Europa.

7 ianuarie 1936. *Documente diplomatice*

* Declaraţie făcută de N. Titulescu reprezentanţilor presei.

† Discurs rostit de N. Titulescu la primirea lui Paul Boncour, Preşedintele Consiliului de Miniştri al Franţei, la Camera Deputaţilor»

525 — A reda României atribuţiile teritoriale interne oricărui stat suveran este un act care serveşte pacea. (p. 364)
1936. *Titulescu şi strategia* păcii
526 — Adevărata pace nu poate fi decît mondială, (p. 777, nr. 459)
Bucureşti, 16 iunie 1936. *Documente diplomatice*
527 — Pacea nu se menţine datorită canoanelor, ci datorită unor cuvinte energice, spuse în timp util şi cu forţa necesară pentru a convinge întreaga lume că ele sînt într-adevăr fapte în devenire.
21 iunie 1936. „Paris Soir", Arh. St. Bucureşti, Fond Ministerul Propagandei Naţionale, dosar 581, f. 6, lb. franceză
528 — Cel puţin în interiorul continentelor, există un mare principiu care se numeşte principiul indivizibilităţii păcii. Aceasta nu înseamnă că indivizibilitatea trebuie să fie alta de la continent la continent, dar că nu trebuie nici să se renunţe la acest principiu, pentru că există astfel riscul de a grăbi izbucnirea războiului, dîndu-se eventualului agresor speranţa că el nu va găsi, poate, la un moment dat în faţa lui toate forţele capabile să-i ţină piept. (p. 786, nr. 464)

Geneva, 26 iunie 193

529 6— Ara considerat ca o poruncă internă românească, că unul din cele mai bune mijloace de a păstra unitatea noastră naţională este pacea. Vreau tratate de asistenţă care să ne asigure hotarele. Voiese pacea şi o voiesc prin mijlocirea Societăţii Naţiunilor. Dar niciodată n-am stabilit securitatea României numai pe baza pactului Societăţii Naţiunilor. Alături de el am creat tratate de alianţă speciale, ca, de pildă, Mica înţelegere şi înţelegerea Balcanică care, dacă funcţionează în cadrul Societăţii Naţiunilor, sînt totuşi complementele lui necesare, (p. 800)

530 — Vreau pacea. Pentru aceasta ne trebuie alianţe şi amiciţii cu toate popoarele fără deosebire, (p. 801)

531 — Dacă toată lumea vrea pacea, atunci soluţia este simplă : să facem frontul unic al păcii. (p. 802, nr. 471)

18 iulie 1936. Interviu acordat de N. Titulescu ziarului „Universul". *Documente diplomatice*

532 — Nu cred că a existat un moment în care popoarele să fi fost mai avide de pace ca .astăzi şi în care guvernele lor, datorită diferenţelor de concepţie mult mai mult decît divergenţelor de interese, să fi acţionat în aşa fel, încît nu s-a reuşit niciodată să fie împiedicat spectrul de război din viziunile noastre zilnice, (p. 554)

533 — Baza unică şi sine-qua-non a menţinerii păcii : înţelegerea internaţională *. (p. 558)

Cap Martin, 11 aprilie 1937. *Discursuri*

534 — Menţinerea păcii, condiţie indispensabilă pentru crearea ordinii legale noi, către care ne împinge tendinţa noastră instinctivă de a înlocui binele prin mai bine. (pp. 826—827)

> Discursul ţinut de N. Titulescu le dejunul Societăţii medicale a litoralului mediteranean, în care subliniază problema metodelor de menţinere a păcii."PACE

535 — A sancţiona nu numai războiul, dar chiar şi pregătirea lui, ar face cu neputinţă orice război de agresiune, (p. 327)

536 — Lumea resimte astăzi o nevoie care primează asupra tuturor celorlalte : Ordinea în gîndire. Dacă această ordine nu este repede restabilită, tot ce se va face este inutil, şi omul va cădea mai jos decît pe vremea triburilor primitive, căci pe atunci soarta care îl aştepta era ascensiunea, pe cînd soarta care aşteaptă în împrejurările actuale pe omul de mîine este durerea de a cădea de pe piscuri într-o prăpastie. Să acţionăm, acesta este cuvîntul de ordine al timpului nostru, (p. 822)

537 — Scopul nostru pe care trebuie să-l urmărim este menţinerea păcii şi nu să o cîştigăm a doua oară.

538, — Dacă omul de pe stradă este în stare să-şi dea viaţa fără să ştie pentru ce, să-i arătăm cel puţin respectul care i se cuvine, explicîndu-i cu francheţe ce înseamnă datoria internaţională a ţării lui şi, prin ea, care este propriul său interes.

87

539 —- Cînd el va înţelege că tăcerea poate să-l ducă la moarte şi că un cuvînt spus la timpul potrivit poate să-i salveze viaţa, va cere el însuşi guvernelor de pretutindeni ca să vorbească şi să spună cuvintele necesare care vor face să se încovoaie spadele şi să tacă tunurile", (p. 832, nr. 485)

Bratislava, 19 iunie 1937. „Ordinea în gîndire". *Documente diplomatice*

* în Conferinţa ţinută la Bratislava, la Universitatea Komensky, cu prilejul primirii titlului de „Doctor honoris causa", N. Titulescu avertizează asupra pericolului în care se află securitatea colectivă co urmare a cursului îngrijorător pe care-l luaseră evenimentele : Italia atacase Abisinia, Germania pregătea agresiunea, Anglia şi Franţa făceau în mod silit concesii agresorilor. Vezi şi N. Titulescu, *Discursuri,* Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1967.

540 — Pacea nu **se** poate realiza prin inacţiune, printr-o re**tragere** în sine însuţi, căci nu prin oroarea faţă de război **acesta** va fi evitat.

541 — Trebuie ea toată lumea să acţioneze pentru ca umanitatea să fie scutită de un astfel de flagel, (p. 110)

BQBâeaax, :88 conte 1937. *Mari figuri ale diplomaţiei româneşti: N. Titule&cu*

VIITOR

542 — Principala noastră preocupare este de a crea un viitor **de** muncă şi de linişte în interiorul frontierelor, (p. 171, nr. 94)

Geneva, 5 septembrie 1923. *Documente diplomatice*

543 — Viitorul trebuie să fie opera noastră. Viitorul trebuie să fie pecetea noastră. Pentru a putea înfăptui aceasta, omul trebuie să-şi îndeplinească misiunea care 1 revtee, aceea de a nu rămîne inactiv la ceea ce 3-a fost destinat de natară.

544 — Fie ca omul politic să-l asculte pe nemuritorul poet care spune : lăsaţi-ne să ne încercăm posibilităţile, să par-curgem cu -raţiunea, în sens invers, dramul pe care ne conduce natura lăsaţi-ne să transformam opera de necesitate într-o operă a voinţei libere.

545 — Să ridicăm necesitatea fizică la rang de necesitate morală, (p. 335)

Berlin, 6 mai 1929. „Dinamica păcii". *Discursuri*

54g _ Viitorul trebuie să aparţină păcii. (p. 843, nr. 4&9)

Documente diplomatice

5lţ rr Să privi® viitorul cu speranţă, (p. 4M>)

8 mai 1935. „Dimineaţa" *IMscmsmI*IDEAL. CREATOR
548 — Idealul creator este talismanul care transfigurează realitatea şi îţi dă puterea ea s-o birui.
549 — Idealul creator este izvorul la care, dacă te adapi, eşti ferit şi de descurajare şi delimitare în satisfacţii, (p. 239)
10 iunie 1921
550 — Orice ideal este în sine a realitate în. devenire ¡ .transpunerea sa în materie se poate înfăptui numai ţinînd seama de toate elementele dependente care condiţionează comunitatea umană la un moment dat.
551 — Legea triumfului oricărui ideal este în legătura sa constantă cu timpul, (p. 318)
Berlin, 6 mai 1829; „Dinamiea păcii". Di»-
cursuri
552 — M-am întrebat adeseori dacă nu este cazul să adăugăm la aceste două categorii * o a treia şi. anume pe aceea a idealiştilor înfăptuitori. Mă refer la acei oameni care, tinzînd spre absolut, ca adevăraţii gînditori, sînt în acelaşi timp chemaţi să poarte răspunderea puterii politice şi, ca âtare, să înţeleagă eă orice ideal este virtual un fapt, integrarea lui în lumea materială nu poate să aibă loc decît ţinînd seama de toate relativităţile care determină o societate omenească **la** un moment dat. (p. 288, nr. 169)
Berlin, 6 mai 1929
553 — Avîntul creator nu cunoaşte decît două primejdii I aceea de a te socoti mulţumit eu ceea ce ai realizat şi descurajarea.
554 — Deviza muncii de creaţie continuă trebuie să fie : niciodată mulţumiţi, niciodată descurajaţi ! (p. 335, nr. 196)
Geneva, 4 octombrie 1930
555 — Idealul creator vrea ca împărăţia cerurilor, care este în noi, să se realizeze în jurul nostru, în lumea vizibilă a materiei.

* N. Tituleseu se referă la lucrarea *International Govemmeii*^. în care autorul (Wolf) vorbeşte despre realişti şi idealişti.

556 — Idealul creator cere mai ales eforturile necesare, ori- cît de mari ar fi ele, pentru a integra în materie toate elanurile instinctive ale sufletului omenesc înspre frumos şi înspre bine, spre care nu este de ajuns să tindem, ci trebuie să ştim să le creăm !

557 — Idealul creator nu face deosebire între spirit şi materie ; el vede în cel dintîi geniul sculptorului, iar în cea de a doua, marmura care se lasă şlefuită pentru ca să apară în plină lumină frumosul, ascuns mai înainte în străfundurile sufletului omenesc, (p. 833)

553 — Prin drept ca metodă, prin domnia dreptului ca obiectiv, prin funcţionarea dreptului în serviciul îmbunătăţirii dreptului vom realiza exigenţele idealului creator, vom înceta de a fi nişte fiinţe umile care se pleacă în faţa greutăţilor vieţii, vom deveni stăpînii vieţii şi nu sclavii ei, vom simţi într-un cuvînt că ştintem creatori, (pp. 833—834, nr. 485) Bratislava, 19 iunie 1937. „Ordinea în gîndire".

Documente diplomatice

GENEVA,

SOCIETATEA NAŢIUNILOR UNITE

559 — Geneva este nu numai un oraş unde se munceşte, un oraş unde se dezvoltă capacităţile intelectuale, Geneva este un oraş unde se purifică şi se întăresc caracterele, (p. 46)

560 **— Geneva dă o valoare mai mare efortului care nu are un efect imediat, şi fără perspectiva unor avantaje personale. (p. 47)**

28 octombrie 1923. Jacques de Launay, ***TitVr. Iescu et l'Europe***

561 **— Cu greu s-ar putea cita numele ţărilor a căror reprezentare la Geneva prezintă o continuitate mai mare ca a României, (p. 196, nr. 100)**

Geneva, 6 iunie 1926

562 **— O nouă formă de viaţă internaţională pe care o sintetizează un singur cuvînt : Geneva, (p. 641, nr. 375)**

Bucureşti, 8 mai 1935. ***Documente diplomatice***

563 **— Societatea Naţiunilor este o disciplină de muncă fără recompensă personală, o şcoală a înţelegerii care acţionează, o religie a umilinţei care anihilează orgoliul, dar nu personalitatea. (p. 47)**

28 octombrie 1923. Jacques de Launay, ***Titu- ïescu et l'Europe***

564 **— Să căutăm cu ajutorul Societăţii Naţiunilor ceea ce în cadrul normal poate duce la apropierea tuturor oamenilor, pe care numai limba, religia sau rasa îi separă. Şi cînd finalitatea urmărită prin tratate va fi atinsă, să trasăm larg programul obligaţiilor noastre morale faţă de oameni, în calitate de oameni. Vom merita astfel mai bine de la patriile noastre respective, vom înfrunta de asemenea mai uşor greutăţile care par să ne separe astăzi, căci morala este una singură pentru toţi, şi omul este egal omului oriunde s-ar afla. (P- 65)**

Mari figuri ale diplomaţiei romaneşti I N. Titulescu

565 **— Universalitatea na înseamnă identitate de relaţii. După ctsn sînt membre ale Societăţii Naţiunilor ţări pe care distanţe variate le separă, tot aşa pot şi trebuie să facă parte din comunitatea internaţională care se va ridica împotriva agresorului ţări ce sînt mai mult sau mai puţin legate între ele. (p. 13, nr. 43)**

Geneva, Î9 septembrie 1925

566 **— Orice război sau ameninţare** *de* **război, fie că vizează direct sau nu pe vreunul din membrii Societăţii, interesează întreaga societate şi aceasta trebuie să ia măsurile adecvate pentru a salvgarda în mod eficace pacea naţiunilor, (p. 208, ne. 107)**

Geneva, 3 deeembrie 1926

567 **— Afirm că nu există '-onOict posibil, că nu există conflict imaginabil nici prezent, nid viitor,** eă **na există nici un singur conflict declarat sau în stare latenta care să nu-şi aibă judecătorul în virtutea unei legi internaţionale acceptată şi practicată de imensa majoritate a statelor : aceasta este Societatea Naţiunilor, (p. 842)**

571 **565 — Numai în cadrul Societăţii Naţiunilor şi în limita le**gilor **sale, se poate lucra pentru instituirea, relaţiilor internaţionale pe baza justiţiei şi eficienţei cerute. 569 — Numai în cadrul Societăţii Naţiunilor şi în limita le**gilor **sale se poate realiza dinamica mişcării, (p. 843, nr. 489) 170 — Societatea Naţiunilor se întemeiază mai mult pe sufletul omenesc desît pe pact Niciodată nu am înţeles mai bine ca acum că, amendînd pactul, stîrpind tot ceea ce poate să stîrnească ura» întărind tot ceea ce poate apropia popoarele, dîndu-i libertatea** să **ne arate cât este de puternic, înălţînd exigenţele** sale la **rangul de imperative ale vieţii internaţionale, slujim cu adevărat interesele Societăţii Naţiunilor.— Sufletul colectiv l-am văzut mijind atunci cînd se deschidea în faţa Adunării o poartă spre un viitor mai bun şi mai drept, vă pot spune că am simţit sufletul acesta colectiv ori de cîte ori dezbrăcîndu-vă de tot ceea ce ne desparte, discutaţi liber, deschis, de la om la oiffl, de la suflet la sufletda, am simţit atunci sufletul acesta colectiv, care unea toate semnţiile, toate popoarele şi ne ajuta să ne dăm seama că, în pofida divergenţelor noastre, alcătuim în fond un bloc indivizibil.** *fp. 336,* **ur. 19®)**

Geneva, 4 octombrie 1930

572 **— Societatea Naţiunilor este un spirit şi o metodă, un fel de a gîndi şi un fel de a acţiona, un avînt pornit din inimă care permite înţelegerea reciprocă şi o disciplină spirituală care îngăduie apropierea, (p. 3)**

573 **—Munca ce o depunem să-ţi poată atinge scopul esenţial, adevărata ei raţiune de a fi : eficienţa. O muncă eficace, o muncă ce poate fi apreciată nu după eforturi, ci dsapă rezultate, este mai mult ca niciodată indispensabilă în cadrul Societăţii Naţiunilor (p. 377)**

574 **— Să dovedim prin faptele noastre că nicăieri mai bine decît aici, nicăieri mai bine decît în sînul Societăţii Naţiunilor, dorinţa de colaborare şi fermitatea în acţiune nu ar putea da roade mai bune.**

575 **— De data «ceasta sîntem în tranşeele păcii, acolo unde popoarele nu se mai ridică unele împotriva celorlalte într-o bătălie fratricidă ci, unde pentru prima dată luptă toate împreună împotriva unei soarte potrivnice, pe care numai solidaritatea lor de nezdruncinat ar putea-o înfrînge.**

Geneva, 7 septembrie 1931

576 **— Să nu stricăm pacea limitînd activitatea instituţiei noastre, singura pe care lumea a imaginat-o pentru a,încerca să facă să tacă vocea tunurilor, (p. 382)**

577 **— Atunci cînd este vorba să se răspundă la aşteptarea plină de temeri a popoarelor şi să se întărească bazele păcii, există o identitate de voinţă şi de concepţie atît în ceea ce priveşte statele membre cît şi cele nemembre [ale Societăţii Naţiunilor].**

578 **— Societatea Naţiunilor trebuie să tindă spre universalitate ; dar nu există decît două mijloace pentru a ajunge la acest rezultat. Primul ar fi mărirea numărului membrilor săi. Al doilea, colaborarea mai intensă şi mai continuă cu statele nemembre.** * **(p. 386, nr. 215)**

Geneva, 29 septembrie 1931. ***Documente diplomatice***

579 **— Dacă Liga Naţiunilor şovăie, dacă nu proclamă cu tărie marile principii care stau la baza pactului său şi a vieţii internaţionale moderne, ea va înceta să existe şi întreaga sa activitate laborioasă din trecut va apărea drept o amăgire.** † **(pp. 399—400, nr. 225)**

---

* Discurs ţinut de N. Titulescu, în calitate de preşedinte, la închiderea celei de-a XII-a sesiuni ordinare a Adunării Societăţii Naţiunilor.

580 Geneva, 7 martie 1932. ***Documente diplomatice*— Niciodată nu mi-a fost teamă să spun lucrurilor pe nume : dacă Societatea Naţiunilor iese învinsă din criza actuală, ea va rămîne în mintea tuturor un ideal frumos al tre- eutului, mai degrabă decît o realitate vie a prezentului, (p. 727, nr. 426)**

Londra, 18 martie 1936

581 **— Noi, oamenii politici veniţi din atîtea ţări ale lumii, încercăm,să construim acea patrie a umanităţii în care aceea a fiecăruia dintre noi trebuie să se integreze, fără însă a-şi pierde personalitatea, astfel ca să poată fi creată marea armonie universală ; vis ambiţios, poate ; dar realitate atît de activă, încît nu există decepţie care să ne dezamăgească, nici obstacol care să ne descurajeze — atît este de puternică în noi lumina zilei de mîine şi atît de mult luminează ea gîn- direa şi inimile noastre.**

582 **— Pe pămîntul aceleiaşi Elveţii am fost chemaţi** să **învăţăm să organizăm şi să întărim acest al doilea lealism care trebuie să sprijine şi să dis.ciplineze pe cel pe care-l datorăm propriei noastre ţări şi pe care-l voi denumi „patriotismul comunităţii internaţionale", concepţie care este chemată** să **vadă cu strălucire lumina zilei, ca o forţă reală şi constructivă, sau care, dacă suferinţele trecute nu au fost îndestule să-i pregătească naşterea, trebuie să ne arate prin însăşi lipsa ei că [...] omenirea trebuie să sufere încă, nu pentru ca să progreseze, dar pentru ca să merite creditul ce i-am făcut, (p. 780, nr. 462)**

Montreux, 22 iunie 1938

583 **— Democraţia a pătruns în viaţa** internaţională prin So**cietatea Naţiunilor, datorită ei toate ţările sînt** egale în faţa **legii. (p. 786, nr. 464)**

Geneva, 26 iunie 1936. ***Documente diplomatic***

584 *e***— Cred în necesitatea absolută a unei organizaţii internaţionale menită să asigure în orice împrejurări eficacitatea regulilor de drept liber consimţite de state. (p. XVII)**
" Prefaţă la lucrarea ***Libertatea mărilor*** şi prizele ***maritime*** de Preda C. Fundăţeanu
585 **— Cred că** nu **greşesc atunci cînd spun că acest** istoric fa**'l Societăţii Naţiunilor] este istoricul coordonării ştiinţelor existente, al eforturilor chemate în sprijinul ideii unei înţelegeri internaţionale şi constituie geneza unei noi ştiinţe :** Ştiinţa păcii. **(p. 63)**
Arh. St. Bucureşti. Fond N. Titulescu, dosar 16, f. 244—247
586 **— Lumea întreagă vrea ea Societatea Naţiunilor să trăi**ască. **Societatea Naţiunilor nu este o academie morală ; ea** nu este **o asociaţie de tehnicieni ; este o instituţie politică,** a **cărei principală misiune e de a împiedica izbucnirea răz**boiului.
587 **— Marea greşeală a celor care vor ca Societatea Na**ţiunilor **să trăiască e că nu întreprind nimic sau se mulţumesc** cu **proceduri în aparenţă neînsemnate [...§. Să-mi fie permis să exprim mei metodele care ar putea** fi **aplicate pentru atin**gerea **scopului propus. Ele sînt în număr de trei : a. să nu** se modifice **textul Pactului Societăţii Naţiunilor ; b. să se** semneze, **alături de pact, acorduri de asistenţă mutuală regio-**nale, **cu aplicarea articolului 16 din pact ; c. fiecare stat** mem**bru al Societăţii Naţiunilor să declare dinainte şi în timp util, politica pe care o va urma în cazul unei eventuale agresiuni, (p. 826,** nr. **486)**
Bratislava, 19 iunie 1937. „Ordinea în gîndire". ***Documente diplomatice***
V. MOZAIC
ACUZAŢIE
588 **— Sînt îndoieli care echivalează cu o acuzaţie, precum sînt acuzaţii care echivalează ca un omagiu, (p. 708, nr. 415)**
Bucureşti, 13 decembrie 1935, *Documente di* ***plomatice***
AJUTOR

589 **— Nimeni nu poate să ajute dacă nu este** ajutat, (p. 628, **nr. 367)**

Paris, Itt aprilie 1935. *Documente diplomatice*

APARENŢA

590 **— Uneori ceea ce pare simplu este rezultatul complexului. (p. 29)**

Bucureşti, 10 iunie 1921. *Discurs în discuţia* ***generală a Legii contribuţiilor*** *directe*

ARGUMENT ISTORIC

591 **— Argumentul istoric poate lumina un t e x t e l nu poate însă să-l contrazică, (p. 129—130)**

1921. ***Drept civil. Privilegii şi ipoteci***

ARHITECTURA GOTICA

592 — Arhitectura gotică — exteriorizare minunată a Evului Mediu.

Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 24, f. 5

BINE

593 — Noţiunea binelui variază de la individ la individ, (p. 40)

1904. Observaţii asupra reorganizării facultăţilor de drept. *Discursuri*

bogăţie

594 — Aurul nu este ceea ce zace în pivniţele lui Bank of England, ci ceea ce este în mintea şi inima omului, (p. 404)

Londra, 23 mai 1925. Titulescu către N. Iorga. (III, 43/20—21), Diarv. *Titulescu şi strategia păcii*

595 — Comorile unei ţări nu sînt ca naiadele, care ies singure pe luciul apelor, astfel încît să fie de ajuns să întinzi braţul ca să le cuprinzi; comorile unei ţări sînt mai curînd ca acele "domniţe fermecate, pe care o vrăjitoare le-a ascuns departe, departe de văzul lumii şi la care numai Feţi-Frumoşi plini de vlagă, plini de îndrăzneală şi mai ales plini de răbdare pot să străbată, (p. 6)

Bucureşti, 10 iunie 1921. *Discurs rostit în discuţia generală a Legti contribuţiilor directe*

596 — Bogăţia tinde să devină astfel din ce în ce mai imaterială şi mai intangibilă. Ea depinde de raportul abstract dintre valorile lucrurilor posedate de unul sau de altul, raport ce nu mai este ponderabil, (p. XXVI)

Prefaţă la lucrarea *Libertatea mărilor şi prizele maritime* de Preda C. Fundăţeanu

MOZAIC
BUNĂVOINŢĂ
597 — Pe măsură ce domeniul cunoaşterii umane devine mai vast. cu atît creşte şi bunăvoinţa intre oameni, (p. 53.1, nr. 299)
Atena, 21 octombrie 1933. *Documente diplomatice*
EUN-SIMŢ
598 — Bunul simţ este baza oricărui lucru.
599 — Nu se poate construi nimic solid pe o bază incompatibilă cu bunul simţ.
Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 16, f. 244—247
CARACTER
600 — Omul puternic nu-şi părăseşte munca cea de toate zilele în faţa greutăţilor ivite.
601 — Este puternic numai acela care, în faţa greutăţilor neaşteptate care se ivesc în calea sa, scoate din munca de zi cu zi, din îndeplinirea sarcinii cotidiene, ritmul şi calmul care transformă energia într-o forţă de neînvins care cheamă victoria. (p. 380, nr. 215)
Geneva, 29 septembrie 1931. *Documente diplomatice*
CEARTA
602 — Certurile nu duc la nici un rezultat, ci, dimpotrivă, umplu de amărăciune sufletele celor angajaţi în asemenea dispute, (p. 5"8)

Bratislava, 19 iunie 1937. Ordinea în gîndire". *Discursuri*COEZIUNE
603 — Coeziunea politică desăvîrşită permite unitatea de acţiune diplomatică pe toate fronturile, (p. 478, nr. 275)
Bucureşti, 16 martie 1933. *Documente diplomatice*
COOPERARE
604 — Cooperarea intelectuală are ca obiectiv stabilirea armoniei între inimile oamenilor [...],, sarcină care este departe **a** fi zadarnică ; o asemenea muncă de apropiere este indispensabilă dacă se doreşte ca acordurile intervenite între şefii politici să fie urmate de acordul dintre masele populare, (p. 235)
Geneva, 20 iulie 1931. *N. Titulescu în universul •diplomaţiei păcii*
CONTRACT
605 — Puterea unui contract nu trebuie să înlăture înţelegerea în "vederea încheierii unor contracte complementare, (p. 728, nr. 426)
Londra, 1« martie 1936. *Documente diplomatice*
CONTRADICŢIE
606 — Uneori contradicţiile dau farmec vieţii, (p. 779, nr. 461)
Montreux, 22 iunie 1336. *Documente diploma-, tice*
CONTROL
607 — Controlul trebuie să fie internaţional. Trebuie să ştim în orice clipă ce se petrece pretutindeni.
603 —« Principiu! controlului impus tuturor nu poate fi refuzat de nimeni, (p. 387)
februarie 1935. Declaraţii făcute presei **ro**mâne şi străine. *Discursuri*
CREAŢIE
609 — Nici o omenire demnă de acest nume nu poate exista fără creaţie artistică care să o zugrăvească liber în viaţa nemecanică a eului fiecăruia, (p. 232)
1930. „Politica şi pacea". *N. Titulescv în* universul ăiplv*mafiei pmeii*
CREDIT
610 — Creditul faţă de cel eare-l merită, nu este azi numai un izvor de profit, el este na izvor de pace. (p. 354)
Cambridge, 19 noiembrie 1930. „Progresul ideii de pace". *Discursuri*
CREZ
611 — Fără un crez, oamenii n-ar putea rezista greutăţilor vieţii. Dar nu este un crez orb. El este produsul a două facultăţi : instinctul şi raţiunea, (p, 346)
Cambridge, 19 noiembrie, 1930. „Progresul ideii de pace", *Discursuri*

CRIZA BALCANICA

612' — Criza balcanică e într-adevăr menită să constituie o despărţire însemnată în istoria noastră modernă. Cu ea se încheie o epocă, netăgăduit, plină de străduinţe şi de izbînzi, şi se deschide una nouă, care pare plină de făgăduieli, dat care sigur impune datorii noi.

613 — Pînă la criza balcanica, am putea rezuma istoria ţării, zicînd că am asistat la sforţările prin, eare Statul nostru şi-a cucerit dreptul la viaţă ; cu începutul crizei balcanice asistăm la sforţările prin care Statul nostru îşi cucereşte dreptul la prestigiu.

614 — Pînă la criza balcanică România a ţinut să dovedească, că oriunde se găseşte un mănunchi de forţe latine, oricît de vrăjmaşe le-ar fi condiţiile istorice, viaţa naţională trebuie să se aprindă şi să strălucească.

615 — Cu începutul crizei balcanice România a luat un rol şi mai însemnat, dar şi mai greu, anume acela de a dovedi că destinele glorioase ale popoarelor nu mai depind azi nici de forţa lor numerică, nici de întinderea lor teritorială, ci de felul în care pricep civilizaţia şi se pun în slujba ei.

616 — Pînă la criza balcanică, rolul nostru istoric a fost să dovedim din nou, în această parte a Europei, vitalitatea rasei ; de aici înainte, rolul nostru istoric este şi trebuie să fie, să-i dovedim din nou puterea ei de înălţare, (pp. 233—234)

15 ianuarie 1914. „Monitorul Oficial". Dezbateri parlamentare, şedinţa din 20 decembrie 1913

CURAJ

617 — Curajul este potrivit sufletelor tari. (p. 372)

Geneva, septembrie 1931

618 — Nu trebuie să ne descurajăm, trebuie să mergem pînă la capăt, căci numai aşa putem să ne atingem ţinta. (p. 225)

Bucureşti, 10 iunie 1921. *Discursuri*

CURIOZITATE ŞTIINŢIFICA

619 — Curiozitatea ştiinţifică adevărată consistă în a te întreba ce trebuie să ştii, iar nicidecum ce mă va întreba profesorul la examen, (p. 146)

Bucureşti, 1920. Drept civil. Persoane. DiscursuriCUVINT
620 — Secretul artei dumitale — o necesitate a vrajei prin cuvînt.
621 — Ce aport de sensibilitate deosebită aducem fiecare din noi în dosul acestei haine uniforme care ne îmbracă gîndirea şi care se cheamă cuvîntul. (p. 238)
622 — Dacă cuvintele au aşa de mare vrajă este că poartă în ele bucăţi din sufletul acelora care le rostesc, bucăţi din sufletul pe care oratorul şi-l rupe şi îl împrăştie ca să ajungă, fie măcar numai pentru o clipă, la deliciul suprem care se cheamă comunicarea desăvârşită cu ceilalţi, (p. 238—239)
10 iunie 1921. *Discursuri*
DATORIE
623 — Şi oamenii maturi au nevoie spre a-şi face datoria de mijloace coercitive palpabile, (p. 27)
Observaţii asupra reorganizării facultăţilor de drept
624 — Datoria noastră este să integrăm în materie, în mijlocul vicisitudinilor vieţii de fiecare zi, marile obiective ce am primit, (p. 484)
6 iunie 1934. *Discursuri*
DEFEAŢIE
625 —- După cum marea, cînd se retrage din cauza refluxului, nu se depărtează dintr-o dată, ci dă întotdeauna impresia că revine la limita din urma căreia fuge, tot aşa şi deflaţia, în loc de a fi un act brusc, îndreptat într-o singură direcţie, trebuie să fie rezultanta unei serii de operaţiuni care, cînd crescînd circulaţia, cînd scăzînd-o, să producă micşorarea monetarului în mod invederat, prin comparaţii aşternute pe un interval de timp mai lung. (p. 18)

Bucureşti. 10 iunie 1921. Discurs în discuţia generală a Legii contribuţiilor direct,»difehexţa

I28 — Una este să nu recurgi la un lucru, şi alta este să **ta** angajezi să nu-l faci. (p. 703, nr. 413)
Geneva, 2 noiembrie 1935, *Documente diplomatice mscvtm*

627 — A discuta nu înseamnă a te angaja.

628 — Discuţia înseamnă uneori libertate, (p. 303)
Paris, 15 martie- 1929,, *Discursuri*
DOCTRINA

629 -- Numai din ciocnirea ideilor opuse iese doctrina adevărată. (p. 383)
Londra, 12 august 1924. (II, 25/17—1»), Diary. *Titulescu şi strategia păcii*

130 — O doctrină nu se poate impune decît prin spadă sau cuvînt, (p. 348.)
Cambridge, 19 noiembrie 1980. „Progresul icteii de pace". *Dtecwrswri*
DiiEPT

631 — A respinge un arbitraj de la stat la stat, cînd nu eşti legat contractual a-I accepta, constituie exercitarea unui drept, iar na călcarea unei obligaţii internaţionale, (p. 290)
Prefaţă la lucrarea *Un mare conflict inter nan tional* de Const. D. Cutcutache. *Discursuri*

— Se mai poate oare concepe acea diviziune fundamentală a dreptului internaţional în cele două mari ramuri : dreptul păcii şi dreptul războiului ? Nu trebuie oare revizuite metodele acestei discipline juridice, înlăturînd terminologiaabsurdă a dreptului războiului, adică a dreptului de exercitare a crimei, prin admiterea unui singur drept : acela al păcii ? XXI)
Prefaţă la lucrarea *Libertatea mărilor şi prizele maritime,* de Preda C. Fundăţeanu
632 — Dreptul cumpărătorului este perfect egal cu cel al vînzătorului. (p. 71)
22 mai 1905. „Curierul judiciar". *Discursuri*
DURERE
633 — Nu este durere mai mare ca aceea de a ¡te simţi neînţeles de acel pe care-l iubeşti, sau de a simţi că tu nu.-l înţelegi.
Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 16 a, Colecţia xerografii S.U.A., pachet IX/9, p. 2—13, H.I.A.
ECONOMIE
634 — Economia — rezultat al reducerii cheltuielilor, (p. 9)
635 — Sobrietatea — rezultat al reducerii consumaţiei, (p. 9)
Bucureşti, 10 iunie 1921. *Discursul Dlui N. Titulescu în discuţia generală a Legii e®m&M>bw- ţiilor directe*
EGOÌSM
636 — Prea de multe ori, fiindu-ne teamă ca interesul personal să nu sufere, ne oprim a cugeta la interesul aproapelui. (P- 84)
9 mai 1907. „Ţăranul". *Discursuri*
ENERGIE
637 — Nimic nu slăbeşte energia ca aşteptarea.
638 — Nimic nu uzează energia mai sigur ca neîntrebuînţarea.
639 — Nimic nu aprinde energia pînă la paroxism ca conştiinţa ei că este tare şi considerată, (p. 6)
mai 1915. *Discursul Dlui N. Titulescu la Mitingul naţional de la Ploieşti*
EVENTUALITAE
640 — Uneori eventualitatea trebuie să devină o realitate.
EVOLUŢIE
641 — Evoluţia se înfăptuieşte prin mase, nu prin indivizi, (p. 333)
Berlin, 6 mai 1929. „Dinamica păcii". *Discursuri*

642 — Există dureri ce doboară, dar există şi altele ce înzecesc puterile noastre ; acestea sînt cele care se nasc dintr-o piedică în realizarea unui ideal. (p. 580, nr. 332)
Ankara, 30 octombrie 1934. *Documente diplomatice*
EXPERIENŢA
643 — Oare în cercul evoluţiei generale în care sîntem prinşi, experienţa unui stat nu scurtează ea perioada de aşteptare a altuia ? (pp. 24—25)
Bucureşti, 10 iunie 1921. *Discursul Dlui N. Titulescu rostit în discuţia generală a.Legii contribuţiilor directe*
FOAME
644 — Foamea poate aduce toate relele ; foamea nu poate aduce pacea în inimile omeneşti, (p. 354)

Cambridge, 19 noiembrie 1930. „Progresul ideii de

pace". *Discursuri*

FORȚA

646 — Marea forță statică pe care o conferă prestigiul istoric ; imensa forță dinamică pe care o dă credința în drept. (pp. 726—727)

Locarno, 16 octombrie 1925. *Documente diplomatice*

647 — Forțele morale slabe, sub presiunea puterii demonice a materiei, rezistă la mai mult, devin creatoare de forță materială.

Arh. St. București, Fond N. Titulescu, dosar 24, f. 9

GENEROZITATE

648 — Generozitatea este aceea care face posibilă înțelegerea, prin comprehensiunea punctului de vedere al altuia.

17 octombrie 1933. „Dimineața". Arh. St. București, Fond N. Titulescu, dosar 97, f. 234

649 — Generozitate nu înseamnă nici renunțare, și nici slăbiciune.

Arh. St. București, Fond N. Titulescu, dosar 147, f. 37

650 — O generozitate nu se povestește fără ca să simți nevoia de a o repeta. fără ca să simți profund nevoia de a înlocui cuvîntul prin faptă *. (p. 135, nr. 94)

Geneva, 5 septembrie 1925. *Documente diplomatice*

* Declarația lui N. Titulescu la a XXXV-a sesiune a Consiliului Societății Națiunilor în problema Colonilor maghiari din Transilvania și Banat.

1. — Societăţile nu se guvernează bine deelt dacă se suprapun două forţe : inteligenţa şi puterea.
Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 140, f. 33
IDEE

2. — Ideile nu sînt lucrul de căpetenie în viaţă, căci asupra lor pot fi divergenţe izvorî te din cele mai curate convingeri.

3. — Divergenţele asupra ideilor nu numai că nu sînt grave, ci sînt un bine, căci permit găsirea mai repede a adevărului (p, 429)
Geneva, 24 martie 1926. (V, 68/45—47), Diary *Titulescu şi strategia păcii*

4. — Ideile nu mor odată cu cei ce le întrupează.

5. — Cei ce mor pentru o idee sînt eroi al căror testament este un. singur cuvînt : continuaţi ! "' (p. 580, nr. 332)
Ankara, 30 octombrie 1934. *Documente diplomatice*
IMPO SÎ'BII.îf A:TE.

6. — Consider ca o imposibilitate directoriul marilor putesi.
Desigur, statele mari,, prin importanţa şi tradiţia lor, joacă un rol politic care ocupă un mare loc în Europa. Dar a asocia cîteva puteri, chiar foarte mari, pentru a conduce soarta celorlalte naţiuni este, după părerea mea, o imposibilitate. Există Societatea Naţiunilor, (pp. 364—365)
1934. *Titulescu şi strategia* pieii
INC ERTITC DiNE

857 — Un stat este membru al comunităţii internaţionale. Ei are datorii de îndeplinit faţă de aceasta. Or, atîta timp cît în- certitudinea pluteşte în jurul chestiunii frontierelor unui stat, munca ou randament deplin pe care o cere comunitatea internaţională nu este posibilă, (p. 546, nr. 307)
Atena, 9 februarie 1934. *Documente diptoma-*

INSTINCT

658 — Instinctul nu poate să adoarmă atunci cînd a trezit •ufletul. (p. 2)
mai, 1915. *Discursul Dlui N. Tmdescu* fa *Mitingul naţional din Ploieşti*

---

* Cuvîntare rostită de N. Titulescu la dineul «fidd dat d$ Tevfilî Rustii-Bey eu prilejul Conferinţei înţelegerii Balcanica.

659 — Instinctul — profet al viitorului, (p. 34'6)
Cambridge, 19 noiembrie 1930. „Progresul ideii de pace". *Discursuri*

INTERNAŢIONALISM

660 — Internaţionalismul îl primesc cu condiţia să fie bilateral. (p. 386)
Geneva, 30 septembrie 1924. (II, 27/48—50), Diary. *Titulescu şi strategia -punţi*

IZBINDA

661 — Pentru a izbîndi în lupta dusă cu materia trebuie să existe o comunitate de eforturi, (p. 531, nr. 299)
Atena, 21 octombrie 1933. *Documente diplomatice*

ÎNDOIALA

662 — îndoiala, atunci cînd este vorba ¡de alegerea celor mai toe mijloace de a realiza an lucra **BOU**, {„.] poate fi legitimă.

— Dar să te îndoieşti de .ceea ce este, atunci cînd nu ştii cu exactitate ce s-ar putea pune în locul a ceea ce există, nu înseamnă decît o sinucidere stupidă

663 .— Duşmanul nu este la graniţe ; este în noi ! Să gonim, aşadar, noi înşine duşmanii noştri interiori, îndoiala ucigaşă şi, mai ales, această convingere absurdă că individul ar putea fi salvat în clipa în care colectivul ar fi ameninţat cu pieirea. (p. 387, nr, 215)
Geneva, 29 septembrie 1931. *Documente diplomatice*

INFRÎNGERE

664 — Infrîngerile pe care oamenii le încearcă cînd înfrunta adevărul provizoriu pe care îl constituie credinţele nefondate pe raţiune şi pe experienţa ştiinţifică, ajută şi consolează, (p. 531, nr. 299)
Atena, 21 octombrie 1933. *Documente diplomatice*

ÎNTREBARE

665 — A pune întrebarea, înseamnă deja a răspunde, (p. 481, nr. 275)
Bucureşti, 16 martie 1933. *Documente diplomatice*

ÎNŢELEPCIUNE

666 — Istoria trebuie cercetată fără patimă, în simpla dorinţă de a pricepe mai bine trecutul şi de a trage, dacă se poate, un învăţămînt pentru viitor, (p. 286)
667 — Principiile logice cele mai rigide cedează atunci cînd sînt asociate cu încrederea sau cu simpatia, (p. 284)

IULIE 1923. EXPUNERE ÎN FAŢA CONSILIULUI SOCIETĂŢII NAŢIUNILOR. *DISCURSURI*. ÎNVAŢĂMINT
668 — Profesorii au experienţa /vieţii, ei sînt indulgenţi. Studenţii, dimpotrivă, în aspiraţia lor către absolut, sînt în toate ţările cei mai teribili judecători, (p. 345)
Cambridge 19 noiembrie 1930. *„Progresul ideii* de pace". *Discursuri*
ISPRAVA
669 — Isprăvile mari cer timp. (p. 6)
Bucureşti 10 iunie 1921. Discurs rostit în şedinţa de la 10 iunie 1921 în discuţia generală a Legii Contribuţiilor directe
LIBERTATE
670 — Cel mai bun mijloc de a se feri de excesele libertăţii nu este de a atinge drepturile omului, ci de a-l asocia la cultul fervent al patriei, (p. 563, nr. 319)
Bucureşti, 20 iunie 1934. *Documente diplomatice*
LIMITE
671 — Limitele sînt esenţialmente variabile, (p. 179, nr. 94)
Geneva, 5 septembrie 1925. *Documente diplomatice*
LOIALITATE
672 — Loialitatea este aceea care dă înţelegerii toată valoarea sa prin certitudinea pe care o ai că ea va fi scrupulos respectată.
„Dimineaţa", 17 octombrie 1933. Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 97, f. 234
LUPTA
673 — Nu însuşirile luptătorilor interesează într-o luptă, eît rezultatul ei.
Eforie, 23 ianuarie 1911. Arh. St. Bueureştl, Fond N. Titulescu, dosar 140, I. 2
674 — Lupta reprezintă o lege a naturii.
675 — Viaţa întreagă este o luptă, lupta cu sine, lupta cu semenul tău.
676 — Lupta nu reclamă cu necesitate distrugerea fizică **a** aproapelui.

677 — Ce cîmp de bătălie mai bun s-ar putea imagina, decît o campanie împotriva tuturor prejudecăţilor, a tuturor superstiţiilor, a tuturor ereziilor care ne tulbură sufletele, pentru **a** putea descoperi apoi după fiecare bătălie, în domeniul nelimitat al luptei pentru idei, nu moartea, ci noi raţiuni de viaţă, (p. 334)
Berlin, 6 mai 1929. „Binamisea păcii". *Discursuri*

MATEMATICA

879 — Matematica cîrmuieşte tot, pînă şi societatea.
Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 140, *f* 16

MĂREŢIE

880 — Nu mai există întuneric, lumina se află în noi înşine, (p. 387, nr. 215)
Geneva, 28 septembrie 1931. *Documente diplomatice*

METODA

681 — Odată bine stabilite ţintele noastre, trebuie să alegem cele mai bune metode pentru a le atinge.
"113

682 — Metodele au în politica internaţională o mare impoiw tanţă şi aş putea spune dă scopurile sînt aproape în funcţie de metode, (p. 435)
Londra, 28 octombrie 1926. (V, 80/20-28), Diary. ***Titulescu şi strategia păcii***

683 — Metoda este pretutindeni aceeaşi : studiul minuţios al faptelor mărunte [...]. Această metodă, care din multe puncte de vedere este excelentă, permite utilizarea creierelor celor mai mediocre, produce specializarea tehnică şi prin aceasta duce la rezultate practice minunate.
Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 24, f. 5

MORALA, VALOARE MORALA

684 — Morala este una pentru toţi. (p. 316)
Paris, 15 martie 1929. ***Discursuri***

685 — Nu poate exista o morală desăvîrşită fără o morali unică şi fără sancţiuni implacabile, (p. 25)
Bucureşti, 10 iunie 1921. Discurs... în ***discuţia generală a Legii contribuţiilor directe***

MUNCA

686 — Munca creatoare singură poate să permită lumii să iasă din criza generală ce s-a abătut asupra ei.

687 — Ocupaţia omului trebuie să fie munca şi nu distrugerea prin provocarea războiului, (p. 404)

13 februarie 1934. Declaraţiile făcute de N. Titulescu presei greceşti, ***Discursuri***

688 — Sentimentul de încredere este condiţia esenţială a oricărei munci productive, (p. 241)

Londra, 1922. ***Discursuri***

689 — ...să vie cît mai curînd ziua în care românul va figura cu strălucire în concertul european intelectual ; pentru aceasta nu trebuie nici războaie, nici multă dibăcie politică, ci numai muncă. (p. 56)

Titulescu şi strategia păcii

NAPOLEON

690 — Era scris ca Napoleon, care a legat de numele lui strălucirea Franţei pe tărîmul politic şi militar, să realizeze tot el ceea ce alţii înaintea lui nu au putut înfăptui : unitatea legislativă a Franţei, (p. 88)

Drept civil. Persoane

NEÎNŢELEGERE

691 — între prieteni nu există deghizare" mai mare decît aceea de a nu pricepe, (p. 670, nr. 394)

Bled, 29 august 1935, *Documente diplomatice*

NORMA JURIDICA

692 — Idealul spre care trebuie să tindem este de a se ajunge la o reglementare identică a tuturor intereselor şi ordinelor juridice printr-o lege cu caracter universal, (p. XVI)

Prefaţă la lucrarea *Libertatea mărilor şi prizele maritime,* de Preda C. Fundăţeanu

OBLIGAŢIE

693 — Ceea ce importă nu este de a repeta o obligaţie deja luată, dar de a preciza în chip cît mai concret posibil în ce constă această obligaţie, (p. 511, nr. 292)

Londra, 3 iulie 1933. ***Documente diplomatice***

OM

694 — Omul este egal omului oriunde se găseşte, (p. 316)

695 Paris, 15 martie 1929. ***Discursuri*** — După cum brazii cei falnici nu cresc decît în regiunile înalte, unde furtună-i zilnic, tot astfel, oamenii mari nu se aleg decît în timpurile de luptă.
Arh. St. Bucureşti, Fond N. Titulescu, dosar 140, f. 34

ORIGINALITATE

696 — O părere dacă este prea originală singularizează pînă la izolare pe cei care o susţin, (p. 30)
Bucureşti, 10 iunie 1921. *Discurs rostit în discuţia generală a Legii contribuţiilor directe*

PAMÎNT

697 — Pămîntul constituie bogăţia prin excelenţă, pentru că de la el îşi aşteaptă fiecare om hrana, şi pentru că el se găseşte într-o cantitate riguros determinată, care nu mai poate creşte progresiv cu nevoile noastre.
698 — Este dar o chestiune de interes general, ca acest bun unic în felul lui, să fie astfel împărţit între membrii unei societăţi, încît traiul ei să fie în întregime asigurat.
699 — A asigura raportul necesar care trebuie să existe între ţăran şi pămînt este, aşadar, o preocupare capitală de cel mai înalt interes politic, (p. 80)
9 mai 1907. „Ţăranul". *Discursuri*

POLITICA ŞI MEDICINA

700 — Medicii reuşesc mult mai uşor în lupta lor împotriva răului fizic, decît reuşesc conducătorii statelor în lupta lor împotriva răului politic (p. 554)
Cap Martin, 11 aprilie 1937. *Discursuri*

PRECEDENT

701 — Precedentul prilejuieşte repetarea, (p. 726, nr. 426)
Londra, 18 martie 1936. *Documente diplomatice*

PREVEDERE

702 — Un efort preventiv mai mie valorează mai mult decît un mare efort defensiv (p. 83, nr. 14)
Londra, 27 septembrie 1922. *Documente diplomatice*

PRIETENIE

703 — Există un stadiu de prietenie unde nu mai este nevoie să vorbeşti spre a te înţelege, nici să te sfătuieşti spre a acţiona în comun. (p. 562, nr. 319)
Bucureşti, 20 iunie 1934. *Documente diplomatice*

PROGRES

704 — Mişcarea sub forma ei cea mai simplă : mişcarea înainte.

705 — Mergeţi înainte, tot înainte, dar numai înainte, aceasta vă este menirea ! împliniţi-o !

706 — Fiţi forţa care împinge ţara înainte, vom fi forţa care o înalţă ! (p. 112)
București, 15 ianuarie 1914

707 — Omenirea merge înainte fără să încerce aventura, ei în pas lent, ca să lase timp gîndirii să cunoască atît mişcarea cît şi tendinţa condiţiilor, (p. 318)
Berlin, 6 mai 1929, „Dinamica păcii"

708 — De îndată ce o primă etapă a fost atinsă, lucruri care înainte păreau imposibile apar mai uşoare de îndeplinit. Acesta este secretul realizărilor prin etape. (p. 357)
Cambridge, 19 noiembrie 1930. „Progresul ideii de pace". *Discursuri*

709 — Orice operă serioasă trebuie să urmărească condiţia soliditătii şi a duratei, (p. 546, nr. 307)

710 Atena, 9 februarie 1934— De la observaţie la simpatie, de la simpatie la acţiune şi de la acţiune la organizare, (p. 553)
Bucureşti, 11 mai 1934. *Documente diplomatice*
711 — Sistemul de realizare pe etape are o calitate magică 3 aceea de a deschide necontenit orizonturi nebănuite : odată depăşită o primă etapă, unele fapte care astăzi par imposibile vor -fi-considerate atunci uşoare şi firești, (p. 368, nr. 290)
Geneva, 20 ianuarie 1931. *Documente diplomatice*
712 — Va trebui să vă siliţi la fiecare întrunire să coordonaţi interesele care se găsesc faţă în faţă, pentru a putea face întotdeauna un pas înainte pe calea apropierii economice pa care o urmărim, (p. 426)
Bucureşti, 1934. *Discursuri*
PROPRIETATE
713 — Proprietatea muncii pe instrumentul de producţie constituie un ideal. (p. 120)
233 aprilie 1914. *Discursuri*
***A* PUTEA**
714 — Cine poate mult, poate şi mai puţin. (p. 282)
Geneva, martie-iulie 1923. *Discursuri*
REALITATE
715 — Uneori contactul cu realitatea produce o brutală deş-; teptare. (p. 299)
Belgrad, 17 iunie 1929. *Discursuri*
716 — Singurele realităţi politice sînt cîteva scopuri precis« şi limitate pe care ţi le indică raţiunea, (p. 389)

Cap Ferrat, 21 octombrie 1924. (II, 29/24—2»), Diary. *Titulescu şi strategia păcii*REALITATE, REALISM
717 — Să nu privim aparenţele trecătoare, ci realitatea.
718 — În viaţa internaţională, în realitate nu eşti stimat decît în măsura în care ştii să-ţi aperi drepturile, (p. 26, nr. 126)
Bucureşti, 8 mai 1935. *Documente diplomatice*
RECUNOŞTINŢA
719 — Recunoştinţa — o comoară bogată, (p. 834, nr. 485)
Bratislava, 19 iunie 1937. *Documente diplomatice*
REFORMA
720 — Nu este timp cîştigat, timpul care se sustrage studiului unei reforme, (p. 24)
Bucureşti, 10 iunie 1921. *Discurs rostit în discuţia generală* o Legii *contribţiilor directe*
RELATIVITATE
721 — Cuvîntul poate fi deseori acelaşi ca sunet, şi de atîtea ori diferit ca conţinut.
722 — O idee bună a mea poate să **o** recunosc proastă după o discuţie cu altul.
1921. Arh. St. Bucureşti, dosar 16 a, Colecţia xerografii S.U.A., pachet IX/9, p. 2—13. H.I.A. Stanford, Fond N. Titulescu
RELIGIE
723 — Nu există religie durabilă dacă ea nu creează un rai şi un infern.
724 — Dacă eşti sigur că vei intra întotdeauna în rai, poţi £i sigur că religia nu va fi niciodată respectată, (p. 689, nr. 408)
Geneva, 19 octombrie 1935 Intervenţia lui N. Titulescu la Societatea Naţiunilor, în Comitetul celor 18, pentru conflictul italo-etiopian. *Documente diplomatice*
doriţi să-l tămă-
726 — Tolstoi, Dostoievski, Gorki au scris numai pentru a micşora suferinţa omenească. Opera lor este o luptă împotriva răului, un apel făcut omenirii întregi de a extermina egois- - - ■ ■ , indiferenţa, aviditatea de plăcere. ^
sar 24, f.". 10
" ■ " cît un proiect care nu şi-a primit i ' ' Arh. St. Bucureşti, Fond N. sar 28, f. 3
728 — Pentru a fi serios nu este nevoie să fii trist. (p. 653,

nr. 383)
tari. (p. 3
SOARTA
729 — Soarta este scuza celor slabi şi opera celor
Cambridge, 19 noiembrie 1930. *Discursuri*

SPECIFIC ROMÂNESC
730 — Psihologia românească nu cedează decît la blîndeţe şi la comprehensiune. (p. 421)
Washington, 27 noiembrie 1924. (IV, 59/34—36), Diary. *Titulescu şi strategia păcii*

SPIRITUALITATE
731 — Spiritualitatea vieţii — izvor de morală, de acţiune şi de ideal în raport cu opera materială de toate zilele.
732 — Avem în noi flacăra vieţii eterne, conştiinţa ei şi forţa ei obligatorie, (p. 497)
Bucureşti, 17 iunie 1936. *Discursuri*
SUFERINŢA
733 — Suferinţa, chiar atunci cînd se datoreşte unor mobile care nu au nimic comun eu dreptatea, este totuşi suferinţă şi, ca atare, merită respect, (p. 240", nr. 138)
Belgrad, 17 iunie 1928. *Documente diplomatice*
734 — Suferinţa poate explica, ea nu poate şi justifica o reacţie periculoasă. Necesităţile păcii trebuie puse mai presus de toate. (p. 347)
Cambridge, 19 noiembrie 1930
735 — Suferinţa este pe cale să făurească adevărata fraternitate între naţiuni, (p. 371)
Geneva, septembrie 1931. *Discursuri*
SUPĂRARE
736 — Supărarea atunci cînd te apucă, pe toţi şi pe toate, este poate cea mai bună dovadă că eşti singur în vină. (p, 132)
20 aprilie 1914. *Discursuri*
TEMELIE
737 — Fără o temelie, edificiul nu se poate ridica, dar temelia odată aşezată, edificiul se poate înălţa, (p. 20)

București, 18 iunie, l-921. Discurs rostit în diS- cuția generată a Legii contribuțiilor directeTENEBRE

738 — Tenebrele n-au fost niciodată buni sfătuitori, (p. lîts, nr. 94)

Geneva, 5 septembrie 1925. *Documente diplomatice*

TIMP

739 — Cu metodă, muncă și sobrietate *se* poate scutura jugul timpului, transîormîndu-l din sttpîn în aliat. (p. 531, nr. 332)

Arateara, 30 octombrie 1934. *Documente diplomatice*

TINERIME

740 — Este necesar ca tinerimea română, oriunde s-ar afla, să rămînă o tinerime legată de pămînt. (338)

Paris, 8 decembrie 1929. *Discursuri*

VIAȚA

741 — Este grandios, într-adevăr, să privești tabloul vieții, oriunde l-ai întîlni, la individ sau la societate, în domeniul fiziologic sau în domeniul politic.

Arh. St. București, Fond N. Titulescu, dosar 140, f. 8

742 — Nu este oare viața care roiește în jurul nostru un veșnic schimb între noi și acei cu care trăim ? (p. 137)

20 aprilie 1914. *Discursuri*

743 — Viața este făcută ca să învingi greutățile și nu să te vaiți asupra lor.

Londra, 6 februarie 1926. (IV, 64/29—32), Diary. *Titulescu și strategia păcii*

744 — în viață nimic nu sfîrșește, totul continuă. Chestiunea este de a ști cum continuă, (p. 416, nr. 237)

Geneva, 12 aprilie 1932

■ 745 — Viața internațională, ca de altfel viața pur și simplu, este supusă legilor materiei.

746 —- Nu există spirit care să acționeze în mod vizibil fără un corp material cáré să-l susțină.

747 — Noi nu reușim, în îndeplinirea sarcinilor pe care ni le-am propus, să ajungem la un rezultat atît de repede cît am vrea noi, pentru că anihilăm corpul colectiv tocmai atunci tind spiritul care îl însuflețește se născuse. Această lege guvernează realizările colective, (p. 385, nr. 215)

Geneva, 28 septembrie 1931. Discurs rostit în calitate de preşedinte la închiderea celei de-a XXII-a Sesiuni Ordinare a Societăţii Naţiunilor. *Documente diplomatice*
VICTORIE
748 — Niciodată, dar absolut niciodată, un element de reală valoare n-a putut fi împiedicat să străbată, (p. 404)
Londra, 23 mai 1925. (XXI, 43/19), Diary. *Titu- Iescu şi strategia păcii*

749 — Cea mai mare victorie este victoria asupra noastră înşine, fără de care cu greu putem păşi înainte, (p. 108)
Bucureşti, 15 ianuarie 1914. *Discursuri.* VI N. TITULESCU
DESPRE SINE ÎNSUŞI
750 — Oririt de mare mi-ar fi dorinţa să văd vindecate relele de care suferă această ţară, găsesc că am către ea o datorie mai mare decît aceea de a o tămădui, am datoria să o conserv, (p. 127)
Bucureşti, 20 aprilie 1914. *Discursuri*
751 — Oriunde am fost, am dus România-în suflet, şi meritul pe care îl revendic este că omul Genevei nu a încetat o clipă de a fi omul ţării româneşti.
1920. Arh. St Bucureşti, Societatea Naţiunilor, dosar 126/1920, f. 373
752 - Ara luptat, pe cît mica mea personalitate mi-o îngăduia, pentru ca unitatea naţională să se înfăptuiască, (p. 223)
18 iulie 1921. *Titulescu şi strategia păcii*
753 — Sentimentele mele amicale nu se trădează nici de pe banca ministerială, nici de la tribună, (p. 24)
10 iunie 1921. *Discurs în discuţia generală a Legii contribuţiilor directe*
754 — Ce reprezint eu în România ? Nimic ! Poate că valorez ceva, dar nu reprezint nimic : nu sînt nici aristocraţia, nici banul, nici mulţimea pe care talentul meu mi-ar îngădui să o cuceresc, dar pe care sufletul meu mă împiedică să o înşel.
1921. Arh. St. Bucureşti, Colecţia xerografii S.U.A., pachet IX/9 p. 2—13.
H.I.A. Universitatea Stanford, Fond N. Titulescu.
755 — Nu voi cruţa nici o sforţare pentru ţară.
756 — Mă voi bate, cum mă voi pricepe mai bine, pînă la epuizare, numai să reuşim în toate greutăţile ce avem. (p. 81)
Caiet 15, f. 42
757 — Chestiunile României parcă fac parte dîn. mine. UmMu cu ele, mănâhe cu ele,, dorm cii ele*., (p. 81),

* Afirmaţia va fi reluata şi la Nisa, 25 mai 1926.

Paris, 1T aprilie *1924:* Cutia *Y,* Caiet 72, f. 42— 50. Diary. *Titulescu şi strategia păcii*

758 — Faptul că aici, între străini, simţi şi mai tare: imboldul naţixDtial de a-ţi apăsa ţara, mii-a dat puterea necesară de luptă, în sajjioeuf oboselilor necontenite- ce feiceic d!e lungi ani în şir, şi care să zicem că n-ar începe deeR Sfe ziua eind; an* fost ministru- de finanţe.;

759 — Aprecierile prietenilor mă încurajează şi mai mult. (p. 381)

Londra. 26 iulie 1924'. (IT, 23/30),: Diary. *Titu- tesen m strategia păcii*

760 — Atitudinea mea este dictată numai de conştiinţa mea.

(p. *m*

Geneva, 2®. septembrie 1924. (II, 27/17—ia) Dïarjf

761 — ...eu cînd mă bat, nu sînt obişnuit să ies învins, (p- 389)

Cap Ferrat. 27 octombrie ts^a. m 29/45),

■ ■ ' Biasy

N. •HTta.KSCU DESPRE BINE

762 — Orice aş face, nu pot să-rai scot Societatea Naţiunilor din cap şi inimă. Este o parte din mine [...]

763 — ...iubesc Liga pentru ea, pentru omenire, nu pentru mine. (p. 390)

Cap Ferrat, 29 octombrie 1924, (II, 29/50), Diary

764 — Pot tot : dar a vorbi contra ce ¡cred, nu. (p. 391)

Cap Ferrat, 2 noiembrie 1924, (II, 30/20—24), Diary

765 — Eu trăiesc .eu trupul departe, -dar cu gîndui mereu acasă. (p. 392)

(II, 30/37—39} Diary

766 — Pe doctor l-oi asculta iarăşi la iarnă, de voi putea ; acum ascult simţul datoriei, (p. 392)

Cap Ferrat, 5 noiembrie 1924 {II, 30/42—43), Diary

767 — Dragostea de ţară este un lucru invariabil, dar elanul pe care îl dă depinde de condiţiile sufleteşti în care te afli.

768 — Eu n-am nici o calitate să cer soluţii, dar am obligaţia să confirm actele mele cu spusele *şi* cu convingerile mele.

769 — Puteţi fi sigur că tot ce îmi -comandă datoria către ţară [...] voi face pînă la capăt (p. 419)
Washington, D.C. 19 noiembrie 1925. (IV, 59/11—13), Diary
770 — Prin firea mea sînt un luptător.. Pentru că arena pe care mă bat eu nu se vede de la noi, probabil că publicul mă consideră un contemplativ.
771 m— Viaţa mea actuală nu are decît puţini spectatori. [...] Mie îmi ajunge ca să am toată puterea de luptă de 'eare sînt capabil, comprehensiunea celor ce singuri pot urmări ceea ce fac. (p. 428)
Londra, 6 februarie 1926. (IV, 64/29—32), . Diary
772 — Realizez odată mai mult că cel mai puternic resort al activităţii este inima. Cine spune contrariul, nu cunoaşte natura omenească, (p. 429)
Geneva, 24 martie 1923. (V, 68/45—47), Diary
773 — Eu unul nu-mi revendic nici un merit, căci nu poate fi merit să lucrezi din toată inima pentru ţară. Chestiunile României parcă fac parte din mine. Umblu cu ele," mănînc cu ele, dorm cu ele. Asta este o boală fără leac. (pp. 432—133).
Nisa, 25 mai 1926 (V, 72/42—50 ; V/73/1—13),
774 — Vo: iace ce am făcut şi în trecut, adică mai presus de toate mă voi călăuzi de interesele României, care pentru oricine are puţină bunăcredinţă n-au nimic contrariu cu interesele celorlalte naţii.
775 — Ba, sînt şi eu un ferm partizan a] cooperaţiei pentru a soluţiona dificultăţile prezente, dar al unei cooperaţii reale, al unei tovărăşii reale şi drepte.
Londra, 28 octombrie 1926 (V, 80/20—28), Diary *(Titulescu ţi strategia păcii)*
778 — Nu voi pregeta cu nimic pentru ca relaţiile noastre cu străinătatea să fie cît mai bune şi cît mai conforme cu interesele ţării *. (p. 227, nr. 125)
Bucureşti, 7 iulie 1.9I7. *Documente diplomatice*

* Cu prilejul numirii sale ca ministru de externe,

777 — Gînd este vorba despre ţara mea, îmi este imposibil să o las tară apărare.
Arh. St. Buc., Fond Ministerul Propagandei Naţionale. Informaţii, Dosar 474, f. 36
778 — Partidul meu se numeşte România, (p. 56)
779 — Eu nu cunosc fobie în nici o direcţie. Nu cunosc limite în setea mea de înţelegere cu alţii. (p. 154)
Titulescu fi strategia păcii
780 — Eu sînt în felul meu un filozof, (p. 20)
Jacques de Launay *Titulescu et l'Europe*
781 — Colectivitatea românească am apărat-o luptind cît am putut mai bine. (p. 26, nr. 125)
23 noiembrie 1929. *Documente diplomatice*
782 — Eu prefer să plătesc franc preţul egoismului, dacă iâra el nu-mi ating ţinta, şi să rămîn astfel cu dreptul ulterior de a-l critica, cleeît să dau egoismului aureola sacrificiului şi, după ce am plătit, să mai rămîn şi debitorul unei obligaţii de recunoştinţă, (p. 421, nr. 240)
Geneva, 14 aprilie 1932. *Documente diplomatice*
783 — Nimeni nu va tăgădui că nu mi-am consacrat activitatea mea cauzei păcii. (p. 105)

Kosice, decembrie 1933. # Mari figuri ale diplo*maţiei* româneşti: N. Titulesc

784 u— Ideea misiunii viitoare a ţării mă susţine în orice clipă. Pentru că simţi că dacă tu ai să ispăşeşti anume lipsuri, tot tu ai şi misiunea de a micşora diferenţa de nivel dintre ţara ta şi altele privilegiate, pe vremuri, cînd a ta trăia în asuprire, (pp. 122—123)
Bucureşti", 4 aprilie 1534. *Mari figuri ale diplomaţiei româneşti: NL Titulescu*

785 — Nu am nici o falsă modestie a vă spune că m-am consacrat acestei opere din toate puterile mele şi într-un elan de desăvîrşită sinceritate, (p. 554, nr. 312)
Bucureşti, 11 mai 1934
786 — Astfel, eu care sînt pământean, adînc pămkttean, eu care partieip de aiîţia ani la viaţa internaţională fără a uita că sînt român, eu care sînt un soldat al ţării mele în tranşeele păcii şi care u-a cunoscut încă demobilizarea, eu care am văzut toate ţările la ele acasă, sau la muncă, ajung la concluzia că nimic nu poate preţui mai mult ca glia părintească.
787 — Eu care sînt adînc uman, am curajul de a spune public că umanitatea nu mă interesează dacă România nu-şi găseşte locul în sînuî ei. (p. 645,. nr. 376)
Bucureşti, 9 mai 1935. *Documente diplomatice*
788 — Inima mea nu are decît o părere de rău, aceea că nu se poate înmulţi spre a se da întreagă fiecăruia [...] (p. 772, nr. 457)
Bucureşti, 11 iunie 1936. *Documente diplomatice*
789 — Nu mi-a fost niciodată teamă de riscurile sincerităţii, (p. 483)
Geneva, 18 martie 1936. *Discursuri*
790 — Ku dau. dreptul, nimănui din. afară să se amestece în treburile noastre lăuntrice. • cer dimpotrivă ca directivele pa-
Meii noastre interne să fie pur româneşti. Cu această concepţie şi în acest spirit, >am condus politica externă a $ării şi afirm că i-am asigurat o independenţă cu privire la iareuri- rile din afară, iaăepemdenţă care n-a fost niciodată depăşită în trecut.
791 — Dar tocmai pentru că vreau ca românul să fie stăpin la el acasă, doresc să găsească el singur, în plina lui suveranitate, normele cele mai bune pentru păstrarea unităţii noastre naţionale, (p. 799, nr. 471)
18 iulie 1936. ..Universul".*B&cumenie diplomatice*

792 — Eu nu fac o alegere între gloanţele care s-ar putea îndrepta spre ţara noastră. Ea-vreau ca Eanaâsaia să teâiaseâ, (p. 538)
iulie 1936. „Unfcwersurf .„Evacwmri
793 — Felul cum mi-am dus activitatea politică a făcut ca să nu rup niciodată legăturile ei cu activitatea mea ştiinţifică.
794 ■— în -domeniul politic am transpus Mtetdeauna comandamentele ştiinfei, iar 'm domeniul ˢştimţiile, ara transpus întotdeauna, la fiecare pas dM eaiiera mea politică, comandamentele experienţei, aşa cum. mi le înfăţişa viaţa.' (p. '821, nr. 485)
Bratislava, 19 iunie 1937. „Ordinea în gîn- dire". *Documente diplomatice*
795 — Am dorit o politică pozitivă care să transforme Bucu- reştiul într-un centru internaţional : de aici legaţiile pe care le-am creat. [...1 deoarece, dacă politica dezinteresată are =9 vatră, ei bine, această vatră se va afla în aceste ţâri. fetrueît ele nu suferă chinurile lipsei de securitate, ele pot acţiona pentru ele, şi chiar mai mult, pentru noi, pentru ca nimic din gîndirea şi sufletul omenesc care rîvneşte acest ideal să nu rămină static, ci să ia calea dinamismului permanent, (p, 99)
IQZI. Titulescu şi strategia păcii
796 — Inima şi gîndul meu au aceeaşi memorie, (p. 324)
1982. iulie—oct. „Rev. Română de Studii Internaţionale".
797 — Am dorit o politică de independenţă pentru România. Pot declara în mod ferm că, atîta timp cît am fost ministru al afacerilor străine, nu am primit niciodată ordine din afara frontierelor, (p. 56)
798 — Viaţa mea a fost o luptă continuă în scopul de a croi pentru România un loc în viaţa lumii, apărîndu-i, totodată, interesele naţionale, (p. 57)
1937. Politica externă a României. *N. Titulescu în universul diplomaţiei păcii*
799 — M-am identificat atît de mult cu interesul românesc încît continui şi astăzi să fiu preocupat numai de chestiuni care privesc ţara, fără să-mi fi trecut odată prin minte o idee în legătură cu interesele mele personale.

14 decembrie 1937. „Curentul" Arh. St. Bucureşti,. Fond N. Titulescu, dosar 98, f. 53

800 — îmi voi face întotdeauna datoria călăuzit de preceptele conştiinţei mele. (p. 590)

„L'Ordre", 30 mai 1939. *Discursuri*

801 — Tot ce am putut dobîndi pentru România în cariera mea politică, a fost fructul luptei şi al rezistenţei, iar nu al rugăciunii şi al implorărilor, (p. 49)

Mari figuri ale diplomaţiei româneşti: N. Titulesc

u802 — Cea mai mare răsplată la care poate năzui un om politic este după o fericită expresie a domnului Take Ionescu de a găsi în sdîncul convingerii sale sentimentul că şi-a slujit tara cu credinţă, slujind prin aceasta cauza păcii şi a civilizaţiei.

Arh. St. Bucureşti, Fond
N. Titulescu, dosar 08, f. 172

VII. IDEES CHOISIES

803 — Il y a quelque chose de nouveau sous le soleil : la doctrine de la fraternité des peuples a été proclamée depuis un siècle. Sa pratique a commencée depuis trois ans à Genève, ou n'a pas commencé du tout.

804 — Genève est non seulement une ville où l'on travaille, une ville où l'on développe ses facultés, Genève est encore une ville où s'épurent et se raffermissent les caractères. (p. 46)

805 — Genève rehausse la valeur de l'effort sans effet immédiat et sans perspective d'avantages individuels.

806 — La Société des Nations est une discipline de travail sans récompense personnelle, une école de compréhension agissante, une religion d'humilité annihilant l'orgueil, mais non pas la personnalité. (p. 47)

le 28 octobre 1923. Jacques de Launay *Titulescu et l'Europe*

807 — La paix organisée en Occident est, que nous le voulions ou non, le premier pas dans l'établissement d'une paix efficace en Orient.

808 — Un pays ne peut participer à une œuvre internationale de manière efficace et saine que s'il est conscient que ses intérêts vâaox,.. qsrtl est seul à- pouvoir apprécier'en sa libre et pieine souveraineté, sont sauvgardes.

Geneve, le 19 septembre 1925. Déclaration faite devant le Sous-comission pour la réglementation pacifique des- différends internationaux. près, de la Société des Nations

809 — ...La Petite Entente est une; et indivisible, dans le cadre traités et dans le respect des frontières şi chèrement payées, et il n'existe pas de nation avec laquelle nous ne désirions établir, sur ces bases, dès relations d'amitié. Mais şi le prix de cette amitié devait ©tre la remise en- discussion de notre statut teurifearial,, nom répondrons par deux moïs; latins catégoriques et; déiimffifs :: non, possumus., 81Q — Nous ne.- désirons, cpe l'araitié avec tout le manda, sans, distinction., Nous n'avons pas d'autre maître que nous- memcs.

811 — Par notre solidarité, nous, ferons en sorte que tout le mondé comprenne cette simplé vérité : nous sommes là.

le 7 juin 1928. „Dimineaţa" Interview accordée an» représentants de ta presse de Belgrade.

812 — Le fondement de toute politique de paix est le. statut quo.

Paris, Te 12 fevrîer 1928. Interview accordée au j?o«mai autrieMêïï „Nww Freie Presse-"

81S — II; y a des, qjœstfena auxquelles, on doit toujours- penr ser, sans, jamais en „parlée.

8M —• B y.a un. peuple qui s'est eoBÎsannê à; cette disdpKne, c'est bien la Roumaine, car depuis; die. longues années qu'elle a. conquis son indépendance, elle n'a jamais été, mais jamais,
un facteur de troubles pour la paix européenne. Les archives des Chancelleries de tous les pays peuvent en témoigner. F. 69

815 — On ne peut servir la paix que par un idéal. Or 3'idëal doit avoir comme base la justice et non pas la servitude internationale. C'est pourquoi je dis : Accomplissons scrupuleusement le devoir d'aujourd'hui: Partons de ce qui est.

816 — Lorsque la finalité poursuivie par les traités sera accomplie, traçons largement le programme de nos devoirs moraux vis-à-vis des hommes, en-tant ■ qu'hommes. Nous aurons ainsi mieux mérité de nos

patries respectives, nous aurons aussi plus facilement enraye les difficultés qui semblent nous séparer aujourd'hui, car la morale est une pour tous.
817 -- L'homme est égal à l'homme partout ou il se trouve.
Paris, le 15 mars 1929. Arh. de'L'Etat, Archl- vers N. : Titulescu, Collection - Jacques de Launay, dosar 16 a, f. 243, verso, Cahier 34
818 — La paix est un phénomène de mouvement. Elle est un phénomène vif, qui s'accomplit graduellement. •'
.819 — La paix n'est ni repos, ni indifférence ou négligence.
La paix n'est qu'un but, qu'une direction.
820 — Pour empêcher la guerre comme phénomène social, nous devons commencer par le supprimer comme institution
légale
.321 •—Préconiser comme recette de la paix permanente, dans l'état actuel des choses, l'abolition de la souveraineté, c'est non seulement préconiser une solution impossible, c'est aussi, şi. l'on s'engageait dans -cette voie, jeter le monde dans le chaos et l'anarchie, car on ne voit pas encore, ni mise sur pieds, ni nettement conçue, l'organisation nouvelle qui devrait rentrer en vigueur. -
822 — Préconiser comme recette de la paix permanent«: l'abolition du sentiment national est non seulement une impossibilité, c'est enlever à l'homme la base la plus essentielle de son individualité actuelle.
823 — II-n'y a pas de place dans l'organisation, actuelle de la comunauté internationale pour un super-Etat. Ce dernier est remplacé par une association volontaire d'États libres, ayant l'obligation de se soumettre à la loi acceptée par eux en vertu de leur propre souveraineté.
824 — ...La conception actuelle de la communauté internationale se rapproche à certains égards de celle esquissée par Kant dans son „Essai sur la Paix

perpetuelle", où il démontre que la paix ne peut reposer sur un Etat unique, mais sur une association d'Etats libres.

825 — J'ai toujours eu une profonde sympathie pour "les idéalistes, parce que je suis prêt à reconnaître que dans leurs formules généreuses peut se réfléter la réalité de demain, vers laquelle nous nous acheminons avec plus ou moins de conscience. *

Berlin, le 6 mai 1929. *La Dynamique de la Paix,* conférence tenue devant le Reichstag

826 — Je ne doute pas un instant du triomphe de la coopération internationale sur tous les malheurs qui noul menacent dans l'ombre, à la condition que chacun apporte içi, à l'œuvre de collaboration les trois éléments sans lesquels rien de grand ne saurait être réalisé : désir d'entente, volonté et générosité.

Genève, le 10, septembrie 1930. Discours prononce à l'ouverture de la 11-e Session ordinaire de l'Assemblee de la Société des Nations

827 ı— Il n'y a pas; de daíſíeuRés dérivant des relations entre les hommes qui résiste à l'union.
828 — Messieurs* à étudier la physionomie de l'Assemblee,. à en observer les réactions pendant les nombreuses séances que j'ai eu l'honneur de présider, je me suis souvent demandé en moi-même şi vraiment, à nous tous, nous fermions une âme collective. Si je. rf.ai.paa senti, cette âme collective lorsque,, dans vos discussions, vous opposiez Les intérêts aux intérêts, şi je l'ai vue poindre lorsqu'on faisait entrevoir à l'Assemblée des perspectives d un avenir meilleur plus rempli de. justice, je l'ai sentie, moi, cette âme collective, toutes les fois que, vous débarrassant de ce qui nous separe, vous discutiez librement, franchement d'homme à homme, de cœur à cœur ; oui, j'ai senti alors cette âme collective unissant toutes les races, tous les peuples et nous faisant comprendre que, malgré nos divergences, au fond, nous formions tous un bloc indivisible.
82-9 — Jamais je n'ai mieux compris que de ce fauteuil présidentiel combien la Société des Nations reposait moins sur le Pacte: que sus? le cœur humain. Jamais je n'ai mieux compris que c'est en amendant ce derniеç, que c'est en extirpant tout ce qui peut conduire à la haine, que c'est en renforçant en lui tout ce qui peut rapprocher lea peuples, que c'est en le laissant libre de nous dire ce qu'il veut, que c'est en érigeant ses exigences en commandements de la vie: internationale que I on servait le* mieux les intérêts de la Société des Nations.
Generve, le 4 octobre 13)80. Discouru prononcé à la datare de la 11-e Session ordinaire. de l'Assemlbèe de la Société des Nations
830 — Toute nation a le droit de s'organiser chez elle comme elle le desire. {
831 — Nous sommes desireux de paix. Mais nous savons que la paix réelle prend sa source dans la confiance et que la confiance prend sa source dans la stabilité.

832 — Ce n'est pas de la révision dès traités que l'humanité a besoin, mais de la revision de ses propres réflexions.
833 — Quand la vie internationale aura commencé a devenir ce qu'elle doit être, quand elle garantira à l'homme, n'importe ou il se trouverait, les droits sacrés qui decoulent purement et simplement de son existan ce en tant qu'homme, quand de nouvelles générations ne connaissant rien de nos haines et de nos préjugés auront pris notre place, la frontière n'aura plus l'importance exagérée qu'on lui accorde aujourd'hui,
834 — Le désarmement, ou plutôt, pour utiliser le terme technique correct, la limitation des armements, est une nécessité absolue de la paix.
835 — ...Il n'existe pas de difficultés résultant des relations entre les hommes qui puissent résister à l'union et à la coopération internationales. Si les dirigeants de l'Europe ne réalisent pas les exigences de l'opinion publique internationale en cette matière, ils seront responsables devant l'histoire ! Ils ont' une solution entre leurs mains : qu'ils 'ne tardent pas à l'appliquer !
Cambridge, le 19 novembre 1930. ***Le Progres de l'idee de la Paix,*** conférence tenue à l'Universite de Cambridge
836 — Confiance, prudence, action, esprit de sacrifice : voila les quatre commandements de l'heure actuelle. Renforcer la confiance par l'action, tempérer cette dernière par la prudence, ne famaás renoncer à l'action parce qu'elle implique le sacrifice, voila l'unique moyen de conjurer le danger et de participer consciemment à une évolution dont on ne peut déterminer avec précision ni Je sens, ni l'ampleur.
837 — C'est à l'héroïsme [...] que nous appelle notre devoir, [...] à l'héroïsme que ne comporte pas de récompense immédiate, [...] à l'héroïsme muet et anonyme de la vie des tranchées. Oui, mais cette fois, nous sommes dans les tranchées de la paix, où les peuples ne se dressent plus les uns contre les autres dans

une lutte fratricide, mais où, pour la première fois, ils combattent tous ensemble un sort contraire que seule leur solidarité parfaite pourrait conjurer.
Geneve, le 7 septembre 1931. Discours prononce à l'ouverture de la 12-e Session ordinaire de l'Assemblee de la Société des Nations
83.8 — Lorsque la conscience l'ordonne, les honnêtes gens agissent toujours de la même façon.
839 — Non à l'heure actuelle, l'ennemi n'est pas tant aux frontières : il est en nous ! Chassons donc de nous-memes nos ennemis intérieurs : le doute meurtrier et surtout cette croyance absurde que l'individuel pourrait être sauvé alors que •la collectivité serait menacee de sombrer. Faisons-le, et nous entendons la voix de l'instinct nous dire que la destinée de l'homme est impérissable. Faisons-le, et nous pourrons affirmer avec foi : il n'y a plus de ténèbres, la lumière est en nous.
Geneve, le 29 septembre 1931. Discours prononce à la clôture de la 12-e Session ordinaire de PAssemlbée de la Société des Nations
840 — La lutte pour la paix a un caractère sacré, car elle doit exterminer les plus grands ennemis de l'action créatrice : le doute et le découragement.

841 . . Bucarest, le 22 octobre 1922— La Roumanie a fait tout ce qu'il a été en son pouvoir pour que ses rapports avec les États voisins progressent.

le 9 janvier 1933. Déclaration faite á un correspondent des „Izvestia"

842 — Les États d'Europe centrale n'ont, qu'à choisir : s'unir pour parvenir à la prospérité, ou s'isoler et se combattre, pour parvenir à la misère.

843 — L'union ne réussit jamais quand elle se fait contre quelqu'un ; elle triomphe toujours şi elle se fait pour quelque chose.

26 janvier 1933. Interview accordee au journal hongrois „Az Est", „Lupta"

844 — Nous sommes prêts à collaborer en toute sincérité et amitié avec tout gouvernement de tout pays. Nous n'avons pas à nous mêler de la constitution des gouvernements, et pas non plus à participer à leur critique.

le 7 février 1933 „Lupta"

845 — Quand la paix est menacée, on ne répond pas par la guerre, mais par l'organisation de la paix.

846 — A ceux qui nous contestent meme le droit de defense, je répondrai clairement: la Roumanie a trop chèrement acquis son droit à la vie pour jamais y renoncer.

Bucarest, le 16 mars 1933, Discours au Parlement roumain.

847 — Nous ne renoncerons jamais en faveur d'aucune d'entre elles, et pas même en faveur de toutes les grandes puissances réunies au principe de légalité "des États, c'est à dire au droit souverain de disposer chacun de notre sort et de ne jamais accepter une décision qui nous concerne, mais à laquelle nous n'aurions pas consenti,

•le?? juia 1933. „Eàaiineata"

848 — A mesure que le domaine de la connaissance humaine **devient** plus vaste, croit aussi la bienveillance entre les hommes.

Athènes, le 21 octobre 1933. Discours prononce à rtlni-versite d'Athenes, lors de .la remise du titre de Docteur honoris causa.

849 — Je veux la paix. Je suis son serviteur dévoué et fidèle. Voilà pourquoi je suis antirévisioniste.

decembre 1933. Déclaration faite à Kosice aux représentants de la presse roumaine et étrangère, publiée dans le quotidien roumain. „Dimineaţa", le 13 décembre 1933

850 — La sécurité, l'entente, l'association, l'intégration, voilà les quatre colonnes du temple que nous avons édifié aujourd'hui à la paix, en apposant nos signatures au traité d'Athènes.

851 — Je veux insister sur la nécessité d'une entente internationale concernant les échanges et les matières .premières.

852----Je veux insister sur la nécessité de transporter la doctrine démocratique de l'intériur des Etats, au-delà des frontières.

Athenes, le 9 février 1934. Discours prononcé à l'occasion -de la ¡signature du Pacte de l'Entente Balkanique

853 — Nous ne revendiquons pas des .rangs aristocratiques dans la vie internationale ; en revanche, nous ne renoncerons jamais à l'égalité avec les autres, şi durement gagnée.

Bucarest, le 4 avril :I934. La Roumanie et la revision des traites

854 — Définir l'agression avec précision comme un fait pur et simple, indépendamment de toute considération théorique, préciser avec soin la notion du territoire sur lequel l'agression ne pourrait pas- s'exercer, s'engager fermement de ne pas faire œuvre d'agresseur, quelles que soient les raisons d'ordre international ou intérieur qui pourraient la justifier, signifie substituer aux vagues aspirations à un idéal qui ont dominé jusqu'à ce. jour les efforts des nations et de leurs dirigeants, une base pratique et solide qui constitue le point de départ de toute une nouvelle vie.

855 — Nous sommes avides de paix. Mais- nous savons que la paix n'est qu'un vain-mot aussi longtemps; qu'on

ne dresse pas devant celui qui serait tenter de la violer le spectacle complet des sanctions qui l'attendent.

856 — La véritable sécurité ne réside plus dans F état d'esprit de l'agresseur, hésitant devant les conséquences de son crime, que dans les actes matériels de répression qui accompagnent les violations' du droit international.

857 — La; crainte des conséquences sera le début; de la sagesse.

858 — Que faire pour que l'histoire ne soit plus, la répétition ininterrompue d'un passé odieux ?
l'association.

859 — Que celui qui veut recourir à la guerre, sache qu'il se heurtera â la résistance unie de-tous les autres.

Bucarest, le 11 mai 1934. Discours prononcé ■ au dejeuner offert par te Ministère des Affaires ÈteaBgèase» de; B®u«anïe,-. e» rtomneur de- 1e-«îik, BustUrAras, Ministre- des Affaires Etrangères de Turquie.860; — Le respect scrupuleux, des engagements internationaux donne aux. rapports entre les peuples un caractère de clarté et de stabilité, sans lequel on ne peut concevoir la vie organisée.

861 — La sécurité n'est pas une œuvre de formules. C'est une réalité qui consiste en une association contre un fléau commun qui, se nomme la guerre.

Bucarest, le 20 juin 1934. Discours prononcé au dîner donné en l'honneur de Louis Barthou, Ministre des Affaires Étrangères de France, à l'occasion de la visite en Roumanie.

862 — La politique extérieure de la Roumanie est une politique profondément nationale, dont les règles, methodes et buts tirent tous leur origine de l'intérêt de la patrie.

863 — Ce qui caractérise avant tout les Roumains c'est leur amour ardent de la patrie, leur foi inébranlable dans son destin, leur acharnement dans toute transaction où il s'agit de l'intérét national.

864 — Le bien le plus precieux d'un pays est la paix prolongée, qui seule permet à une nation de trouver sa voie, qui seule permet d'apporter à la civilisation générale les bienfaits créateurs du genie national.
865 — La. paix exige l'entente avec tous nos voisins : nous la voulons.
866 — La paix exige la compréhension du point de vue de l'autre : nous l'offrons.
867 — Mais la paix exige aussi la stabilité : grâce à vous, Monsieur le Président, nous l'avons.

— Ainsi, moi qui suis terrien, profondément terrien, moi qui participe depuis tant d'années à la vie internationale sans oublier que je suis Roumain, moi qui suis un soldat de mon pays dans les tranchées de la

paix et qui n'ai pas
encore connu la
démobilisation, moi qui
ai vu tous$_{v}$ les pays che

zeux ou au travail pour arriver à la conclusion qu'il n'y a rien de plus précieux que la terre ancestrale, moi qui suis profondément humain, mais qui ai le courage de proclamei publiquement que l'humanité ne m'interesse pas şi la Roumanie ne trouve pas sa place en soi sein. [...]
Bucarest, le 6 mai 1935. Discours prononcé en l'honneur de Paul Boncour, le Président du Conseil de Ministres de la France

868 — Les quatre mots qui sont les piliers de la Société des Nations : en principe, éventuellement, cependant et dans la mesure des possibilités.
Bucarest, le 11 mai 1935. Discours prononce devant un groupe de journalistes latino-américains

869 — Les Roumains acceptent toutes les souffrances, mais ils n'accepteront jamais l'injustice.
Genève, le 19 octobre 1935. Intervention au Comite des Dix-Huit à la Société des Na-

870 — Nous voulons éviter la guerre à notre peuple avec n'importe quel pays, dans la mesure dans laquelle la chose ■ dépend de nous.
Bucarest, le 13 décembrie 1935. Discours prononcé à la Chambre des Députés d¡ Roumanie comme reponse à l'interpellation du députe Gh. Brătianu

871 — Quelle autre politique pourrais-je représenter dans lc- cabinet roumain, que la politique d'une Roumanie qui désire une paix .sûre et honorable.

872 — Depuis que j'ai pris la direction du Ministère des Affaires Etrangères, j'ai soutenu cette politique de paix.
le 80 décembre 1935. Déclaration faite au „Petit Journal'.'

873 — La ligne politique que M. Titulescu a suivie comme Ministre des Affaires Ètrangères a été la ligne droite, mais c'était la ligne droite de la balle qui traverse le cœur pour atteindre le but.

874 — Je n'ai jamais craint d'appeler les choses par leur nom : şi la Société des Nations sort vaincue de la crise actuelle, elle restera dans l'esprit de tous un bel idéal du passé plutôt qu'une réalité vivante du présent.
Londres, le 18 mars 1936. Discours prononce à la 91-e Session extraordinaire du Conseil de la Société des Nations

875 —- Le secret de la force de la Petite Entente réside dans le fait qu'elle a su créer l'international en le fondant sur un national vigureux, vigilant et indestructible.
le 7 juin i936. Déclaration faite au quotidien roumain „Universul"
876 — Quand la guerre devient impossible, force est aux peuples de s'entendre.
877 — Tellement est grande la fécondité de la paix que là où la guerre est rendue impossible, la vie prend son plein essor sous ses aspects multiples et variés.
878 — La conception de l'Entente Balkanique est belle parce que, depuis que notre bloc est constituié, nous avons non pas le sentiment d'avoir créé du nouveau, mais de nous être retrouvés.
888. — C'est que nous ne sommes, nous peuples balkaniques, **qu**'une seule famille, que les malheurs de l'histoire »nt coupée en morceaux et qu'actuellement, en nous trouvant ensemble, nous constatons journellement que nous n'avons pas à faire à des étrangers qui doivent faire leurs preuves pour gagner les bienfaits de l'amitié, mais à des frères qui revendiquent, d'ores et déjà, leurs droits.
Bucarest, le 11 juin 1936. Discours prononce à l'ouverture de la Conférence de presse de l'Entente Balkanique
881 — C'est sur le sol suisse que nous, hommes politiques, venu de tant de pays du monde, essayons de construire cette patrie de l'humanité, dans laquelle celle de chacun d'entre nous doit s'intégrer, sans perdre sa personnalité, de telle sorte que soit crée la grande harmonie universelle, rêve ambitieux peut-être, mais réalité tellement agissante, qu'il n'y a pas de déception qui saurait nous décourager tellement la lumière, dont est fait demain, est forte en nous et éclaire nos pensées et nos coeurs.
Montreux, le 22 juin 1936. Discours prononcé à la Conférence concernant le régime des détroits de la Mer Noire

882 — La démocratie s'est introduite dans la vie internationale par la Société des Nations ; grâce à elle, tous les pays sont égaux devant la loi. C'est là le statut actuel.

883 Genève, le 26 juin 1936, Discours prononce à la 92-e Session du Conseil de la Société des Nations— Ce serait ne pas connaître les Roumains que de ne pas se rendre, compte que s'ils ont toujours été prêts à apporter à la communauté internationale leur contribution, quel- 146 ques sacrifices qu'elle put comporter, ils font aujourd'hui un dogme de l'égalité dans le droit et dans la dignité.

le 29 juillet 1936. Interview accordee au journal „Le temps"

884 — Il est inconcevable que de vouloir provoquer un trouble planétaire pour donner satisfaction à quelques-uns au détriment de tous.

Cap Martin, le 11 avril 1937. Discours prononce au dejeuner de la Société Medicale du Littoral Méditerraneen.

885 — Le second point d'orientation pour une politique commune des démocraties européennes est la nécessité de dire d'avance ce que chaque pays fera en cas d'aggresion. Le silence dans cette question est synonyme'de la mort. Une parole dite à temps est synonyme de la vie.

886 — La guerre n'est possible que là où existe la certitude de l'impunité. Ecartez cette certitude aussitôt que possible et nous conserverons la paix pendant longtemps.

887 — Je suis sur d'être dans votre assentiment à tous lorsque je dis : nous voulons éviter la guerre et non la gagner une seconde fois.

888 — Le monde est saisi d'une grande crise morale — dont pourrait résulter une nouvelle philosophie de la vie, produit iu XXe siècle, ou une catastrophe.

889 — Non, nous ne trouverons pas le meilleur moyen de sauver la paix en cherchant autour de nous à qui passer la responsabilité mais en examinant notre propre conscience et en nous soumettant aux lois morales qui gouvernent notre vie intérieure.

Londres, le 9 juin 1936. Conférence tenue à Chatham House à l'Institut Royal pour les Affaires Internationales de Grande-Bretagne

890 — La sécurité de l'Occident est intimement liée à la sécurité de l'Orient.

Londres, le 14 juin 1936. Discours prononce devant le Comité pour la Paix et la Défense de Grande-Bretagne

891 — Qu'il me soit permis d'exprimer içi les méthodes que l'on devrait suivre pour atteindre le but propose. Elles sont au nombre de trois : A) le non-changement du texte du Pacte de la Société des Nations ; B) la signature, à côté, du Pacte de la Société, des Nations, d'accords d'assistance mutuelle régionaux, en prévision de l'application de l'article 16 du Pacte ; C) la déclaration d'avance et en temps utile de la politique.que chaque Etat-Membre de la Société des Nations suivra en cas d'une éventuelle agression.

892 — Sanctionner non pas seulement la guerre, mais encore sa préparation serait rendre toute guerre d'agression impossible.

Bratislava, le 19 juin 1937. *L'Ordre dans la pensée,* conférence tenue à l'Universite Ko- mensky, lors de la remise du

titre de Docteur honoris causa

893 .— Ce n'est que le jour où la politique se confondra avec le droit, où l'on n'opposera plus l'esprit politique à l'esprit juridique, ce n'est que le jour où l'on réalisera que le veritable esprit juridique se confond avec l'esprit politique le plus aiguisé, /,../ ce n'est que le jour où le droit rayonnera comme un soleil levant dans l'âme de tous les hommes comme une directive qui guide, comme une auto-obéissance qui se confond avec la liberté organisée, que l'humanité aura été sauvée, parce que, dans la paix que crée l'ordre juridique, l'homme pourra acccomplir sa destinée.
Bratislava, le 19 juin 1937. *L'Ordre dans la ■pensee,* conférence tenue à l'Universite Ko- snensky, lors de la remise du titre de Docteur honoris causa

894 — L'œuvre de consolidation de la paix doit se poursuivre jour pour jour. Autrement la guerre peut éclater juste au moment ou on l'attend le moins. Nous ne devons pas donner aux. ennemis de la paix cette satisfaction.
le 8 juin 1939. Interview accordee au journal britannique "Daily Express"

895 — La mission diplomatique : de l'intelligence et de la courtoisie mises au service d'une bonne entente entre les nations, (p. 28)
le 7 janvier 1937. Déclaration faite é la presse roumaine, „Universul" *Titulescu notre contera-' pomin*

096 — L'Méal Créateur veut que Pempire du ciel qui est en nous, se réalise autour de nous dans le monde visible de ,1a matière.

897 — L'Idéal Créateur ne se contente pas de semer dans l'âme humaine le germe de la foi dans une vie future, où la sagesse deviendra alliée de la bonté.

898 — L'Idéal Créateur exige surtout les efforts nécessaires, quelques grands qu'ils soient, pour intégrer dans la matière toutes les poussées instinctives de l'âme humaine vers le beau et vers le bien, qu'il ne suffit pas d'entrevoir qu'il s'agit de créer.
899 — L'Idéal Créateur ne distingue pas entre l'esprit et la matière. E considère le premier comme le génie du sculpteur et-le second comme le marbre qui se laisse façonner, afin qu'apparaissent en pleine lumière le beau qui se cachait auparavant dans l'âme humaine, comme dans une ténebre. 900 — La paix dans l'ordre, le droit en perpétuel devenir, pour suivre le cours changeant de la vie,' l'âme humaine en continuel travail pour se realiser elle-meme en formes concrètes d'une pensée et d'une générosité en constante ascension, voilà les conditions qu'exigent la sortie du chaos et la vie organisée à laquelle tous les etres humains aspirent.
Bratislava, le 18 juin 1937. *L'Ordre dans la pensee,* cpnference tenue à l'Universite Ko- mensky, lors de la remise du titre de Docteur hoaaoris causa

BIBLIOGRAFIE

Programul analitic al cursului de drept civil, anul I, Tipografia „Curierul judiciar", Bucureşti, 1905, 56 p.
Cum trebuie să înţelegem educaţiunea juridică, Bucureşti, 1907, 19 p.
Împărţeala moştenirilor, Bucureşti, 1907, 324 p.
Essai sur une théorie générale des droits éventuels, Bucarest, 1903, 325 p.
Problema responsabilităţii juridice a statului şi a comunelor ***cu*** *privire la ultimele răscoale ţărăneşti,* Bucureşti, 1907, 56 p. *Discursul rostit în ziua de 20 decembrie 1913 în Adunarea Deputaţilor,* Bucureşti, 1914, 32 p. (Extras din Monitorul Oficial). *Ardealul.* Discurs rostit de D-nul N. Titulescu la întrunirea „Acţiune! Nationale" din Ploieşti ţinută în ziua de 3 mai 1915, 10 p. (Din publicaţiile cercului studenţesc prahovean).
Discurs rostit la Meetingul naţional din Ploieşti, Bucureşti, 1915, 8 pagini.

Drept civil. Persoane: Curs predat şi revăzut de Dl. Prof. N. Titulescu pentru anul 1 licenţă. Editat de : loan Em. Sidor, Bucureşti, 1919, 1064 pagini, litografiat.

Drept civil. Privilegii şi ipoteci. Curs predat - pentru licenţă.

Editat de loan Em. Sidor, Bucureşti, 1921, 500 pagini

— .*Reforma financiară,* Bucureşti, 1921 (Discurs rostit în Adunarea Deputaţilor la 10 iunie 1920),
— *Proiect de lege înfiinţînd un impozit progresiv excepţional asupra averii ţi a îmbogăţirii în timpul războiului prezentat Adunării Deputaţilor la 22 martie 1921 de N. Titulescu,* Imprimeria Statului, Bucureşti, 1921, 69 pagini (Ministerul Finanţelor).
— *Proiectul de lege pentru reforma contribuţiunilor directe prezentat Adunării Deputaţilor la 22 martie 1921 de N. Titulescu,* Bucureşti, Imprimeria Statului 1921, 275 pagini (Ministerul Finanţeloi:).
— *Reforma financiară.* Discursul D-lui N. Titulescu, ministrul finanţelor rostit în şedinţa de la 10 iunie 1921, în discuţiunea generală a Legii contribuţiunilor directe, Bucureşti, Imprimeria Statului, 1921, 131 pagini (Adunarea Deputaţilor).
— *La reforme agraire en Roumanie et les hongrois de la Transylvanie devant la Société des Nations,* mars-juillet 1923, Paris, 1924.
— *Memoire du Gouvernement Royal de Roumanie concernant la proposition du 9 mars 1928 dans l'affaire des optants hongrois de Transylvanie,* Paris, Jouve et C-ie Editeurs, 1928, 108 pagini.
— *La Société des Nations et les minorités.* Communication faite à l'Academie Diplomatique Internationale de Paris, le 15 mars 1929, Privately Printed by Hatchards, 1929, 24 pagini.
— *Les revendications de la Roumanie,* Conférence Interallié de Londres, Juillet-Aout, 1924.
— *Progresul ideii de pace,* conferinţă ţinută la Universitatea din Cambridge la 19 noiembrie 1930, în „Adevărul" din 16 decembrie 1930.
— Prefaţă la lucrarea lui D. Cutcutache. *Un mare conflict internaţional : optanţii unguri ai Transilvaniei şi reforma agrară din România,* Tipografia Revistei geniului, Bucureşti, 1931.
— *România şi revizuirea tratatelor.* Discursurile domnilor luliu Maniu şi C.I.C. Brătianu. Răspunsul domnului N. Titulesew, Bucureşti, Imprimeria Naţională, 1934, 87 pagini.
— *L'attentat de Marseille à la S.D.N. : Terrorisme internat Limai et Revisionisme,* în „l'Europe Orientale", V-eme année, .tir. 1—2, .jan-
■ vier—février, 1985, p. 4—20.

— Prefaţă la lucrarea lui Preda C. Fundâteamsi, *liSbertMe® mMr&or şi prizele maritime,* Fundaţia pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1935.
— *Eu şi Garda de fier*, Tipografia ziarului „Universul", BHcœegti, Ît3ī.
— Souveraineté des Etats. L'organisation de la Paix, *^Bielmmimre diplomatique*, vol. II, p. 839—843.
— Le Pacte Balkanique, în *Dictionnaire diplomatique*, vol. 1H, MOT. *Quatre réponses*, în „L'Epoque", "6 juin 1939.
— *Discursuri*, editate de Robert Deutsch, Bucureşti, Editura ştiiş-ţifică, 1967, 621 pagini.
Documente diplomatice, editate de George Macovescu, redsaftor «es» pansaMî ©inu'C. Giurescu, G-feeorghe Woeşteanu, Seœge .IWtea, CoMtanlin I. Turcu, Bucureşti, Editura politică,, «s» pagini. ArMvele Statului Bucureşti, 'Foind Nte©lae TitaLescu 1886—am.
11. DESPRE NICOLA® TITULESCU
Andrei, Ştefan A., Tituleseu, natre .contemporain, în .„Revue /Roumaine", XXXVIe annee, 1/1982, p. 11—13.
Andrei, ştefan A., Titulescu în »contemporaneitate, în „Magazin istoric",, anul XVI, nr. 3 (180), '.martie, 19,82, p. B.
Andrei, ştefan A., Politica externă a României socialiste — continuitate, spirit novator, înaltă respensabilitate, în.„Lumea", nr. 12, 18 martie 1S82, p. 2—4.

Andrei, Ş-tefan A„ Politica .externă a Jtomâaiei .socialiste — contiEui- . ţaţe, spirit^ novator, înaltă responsabilitate, în,Ravisa Homană de Studii Inernaţionale", anul XVI, iulie—-octombrie, 1*82, p. 249—255.Andrei, Ştefan A., Avant-propos pan... în- *Nicolae Titudescu, notre contemporain,* Édition soignee par Valentin Li pat ti, George G. Potra, Constantin I. Turcu, Paris, Editions Nagel, 1982, 223 p. (Collection „Ecrits Politiques").

Anton Ioan, Contribuţia lui Nicolae Titulescu la progresul ştiinţei româneşti, Comunicare prezentată la „Ateneul Român", la 16 martie 1982.

Bacon, jr. Wal'ter, M., Titulescu's Secret Book : A Synopsis of "Romania's Foreign Policy" by Nicolae Titulescu, University of Nebras&a at Omaha, Department of Polltical Science, 1982 (Comunicare prezentată la Asociaţia de Drept Internaţional şi Relaţii Internaţionale, Bucureşti, mai, 1982).

Blaga, Lucian Nicolae Titulescu, în Isvoade (eseuri, conferinţe, articole), Editura Univers, Bucureşti», 1972, p. 182—18®.

Buzatu, Gheorghe, Nicolae Titulescu et les Etats Unis d'Ameiique, rar.. 149, martie 19&2, p. 1,13,

Buzatu, Gheorghe.! Nicolae Titulescu et les Etats Unis d'Amérique, în „Revue Roumanie d'Histoire", juillet-decembre, nr. 3—4, 1982, p. 339—350.

Buzatu, Gh., Valeriu Florin Dobrinescu, Coordonate ale diplomaţiei titulesciene, în „Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie A.D. Xenopol", Iaşi, XIX, 1902, p. 219—237.

Brănţşteanu, B., *W. Tiiulescu — amintiri, note, reflexii,* Editura Socec & Co., Bucureşti, 1945, 107 p.

Duculescu, Victor, Preeminenţa dreptului asupra forţei — constantă a gîndirii' rcaHâiieştf înaintate, în „Revista Română de Studii Internaţionalte*', anul XVI, iulie—octombrie; 1982, p. 330—333.

Dujmiteescu, V., Mcolae ÎîtttDeseo. Homme d'Etat et diplomat roumain. Allocution' prononcée par... ambassadeur d® la République Socialiste de Roumanie en Suisse, chef de la Délégation Roumaine à; laş Conférence; du CnmM:ăm 18- Patasane» sur' le desarmement. Palais des Nations, Geneve, 17 mars 1966.

Fii tan, Constantin, Gîndirea şi activitatea lui Nicolae Titulescu în sprijinul apărării păcii, securităţii şi dezarmării, expresie a vocaţiei

de libertate şi independenţă a poporului român. Comunicare prezentată la „Ateneul Român", la 16 martie 1982, cu-prilejul Cente-
, narului naşterii lui Nicolae Titulescu.
Flitan, Constantin, Nicolae Titulescu, apărător al cauzei păcii, securităţii şi dezarmării, în „Revista Română de Studii Internaţionale", anul XVI, iulie—octombrie, 1982, p. 278—282.
Fotino, Nicolae, Cuvînt de deschidere la Simpozionul Asociaţiei de drept internaţional şi relaţii internaţionale, „în „Revista Română de Studii Internaţionale", anul XVI, iulie—octombrie 1962, p. 287—288.
Fotino, Nicolae, Cernatoni, Alexandru, Nicolae Titulescu : Spiritul naţional sau patriotic şi vocaţia păcii, în „Revista Română de Studii Internaţionale", anul XVI, iulie—octombrie, 1982, p. 350—354.
Geamănu, Grigore, Contribuţia lui Nicolae Titulescu la dezvoltarea dreptului internaţional, în „Studii şi Cercetări Juridice", an XI, nr. 2, 1966, p. 197—208.
Geamănu, Grigore, Le testament politique de Nicolae Titulescu, în „La Roumanie d'Aujourd'hui", nr. 1 (326), 1982, p. 47—49.
Geamănu, Grigore, Nicolae Titulescu — promotor şi apărător al principiilor democratice, progresiste, în relaţiile internaţionale. Comunicare prezentată la „Ateneul Român", la 16 martie 1982, cu prilejul Centenarului naşterii lui Nicolae Titulescu.
Sheorghe, Constantin, Nicolae Titulescu, mesager al păcii. „Limba şi literatura română", 11, nr. 2, aprilie—iunie, 1^82, p. 33—36.

Gheorghiu, Mihnea, Memoria lui N. Titulescu în contextul vieţii politice contemporane, Comunicare prezentată la „Ateneul Român", la 16 martie 1982, cU prilejul Centenarului naşterii lui Nicolae Titulescu,Gliga, Vasile, Nicolae Titulescu — une grande peţrsonnalite de la diplomatie roumaine et européenne, în „La Roumanie d'Aujourd'hui", nr. 4, 1966, p. 13—15.

Grecescu, Ion C., Nicolae Titulescu şi concepţia sa despre securitatea europeană, în „Revista Română de Drept", an XXVII, nr. 3, 1971, p. 70—81.

Grecescu, Ion, C., *Nicolae Titulescu, Gîndire şi Acţiune.* Editura Politică, Bucureşti, 1980, 264 p.

Grecescu, Ion C., *N. Titulescu. Concepţie juridică şi diplomatică.*, Cuvînt înainte de Ştefan Andrei, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1982, 300 p.

Grecescu, Ion, C., *În memoriam. Nicolae Titulescu.,* Editura politică, Bucureşti, 1982, 249 p.

Iordache, Nicolae, Nicolae Titulescu — diplomat al păcii, în „Revista Română de Studii Internaţionale", anul XVI, iulie—octombrie, 1982, p. 386—391.

Launay, Jacques de, *Titulescu et l'Europe,* Editions Byblos, Nyon, 1976, 196 p. + 2 p. ilustraţii.

Launay, Jacques de, Nicolae Tîtulescu-omul. în „Magazin istoric", anul XVI, nr. 1 (178) ianuarie 1982, p. 33—37.

Lipatti, Valentin, Titulescu văzut de contemporani, în „Viitorul Social", martie—aprilie, anul XI, nr. 2, 1982, p. 228—236.

Macovescu, George, Nicolae Titulescu, în „Bulletin de la Commission Nationale de la R.S. de Roumanie pour l'UNESCO", VIII, nr. 1—2, 1966, p. 65—67.

Macovescu, George, Nicolae Titulescu. O personalitate în epocă, „Contemporanul", nr. 7 (1840), 12 februarie Î982.

Matei, Vasile, Aspecte ale activităţii diplomatice a lui Nicolae Titulescu oglindite în documentele din arhivele polone, în „Revista Română de Studii Internaţionale) an XVI, mai—iunie, 1982.

Matichescu, Olimpiu, N. Titulescu — diplomat, patriot, luptător împotriva fascismului, pentru apărarea independenţei şi suveranităţii naţionale (Opinii externe), în „Revista de istorie", nr. 3/1982, p. 420—432.

Mazilu, Dumitru, Contribuţia lui Nicolae Titulescu la promovarea păcii şi cooperării internaţionale, în „Revista Română de Studii Internaţionale", anul XVI, iulie—octombrie, 1982, p. 365—369.

Murgescu, Costin, Concepţia lui Nicolae Titulescu privind relaţiile economice dintre state, în „Revista Română de Studii Internaţionale", anul XVI, iulie—octombrie, 1982, p. 273—277.

Muşat, Mircea, Arimia, Vasile, Nicolae Titulescu — apărător al unităţii independenţei şi suveranităţii naţionale, în „Anale de istorie", anul XXVIII, nr. 1, 1982, p. 53—64.

Neagu, Romulus, Nicolae Titulescu — dialectician al păcii şi colaborării internaţionale, în „Revista Română de Studii Internaţionale", anul XVI, iulie—octombrie 1982, p. 334—337.

Oprea, Ion, M., *Nicolae Titulescu,* Editura ştiinţifică şi enciclopedici, Bucureşti, 1966, 408 p.

Oprea, Ion, M., Gîndirea diplomatică a lui Nicolae Titulescu pe cele două continente americane, în „Revista de istorie", tom 35, nr. 3/1982, p. 433—453.

Păscu, Ştefan, Nicolae Titulescu, luptător pentru făurirea statului naţional unitar şi recunoaşterea internaţională a marii uniri din 1918. Comunicare prezentată la „Ateneul Român", la 16 martie 1982, cu prilejul. Centenarului naşterii lui Nicolae Titulescu.

Rădulescu, Savel, Nicolae Titulescu, în „*Diplomaţi iluştri,* voi. 1, Editura politică, Bucureşti, 1969, p. 371—135.

Tabouis, Genevieve, Un om şi un diplomat excepţional, în „Lumea", an IV, nr. 12 (126), 17 martie 1966, p. 20.

Turcu, Constantin I., Centenarul naşterii lui Nicolae Titulescu, în „Almanahul Lumea", 1982, p. 122—128.

Turcu, Constantin I., Nicolae Titulescu et la collaboration de la Roumanie avec les pays de F Amérique latine à la Société des Rations, în „Revue Roumanie d'Études Internationales", Numéro special, Le Centenaire de la naissance de Nicolae Titulescu, XVIe annee 4—6 (60—61), Bucarest, 1982, p. 321—325.

Voicu, Ioan, Modernitatea gîndirii lui Nicolae Titulescu, în „Familia", 18, nr. 3, martie 1982, p. 16.

Voicu, Ioan, Nicolae Titulescu şi primordialitatea negocierilor diplomatice îri reglementarea paşnică a diferendelor, în „Revista Română de Studii Internaţionale", anul XVI, iulie—octombrie, 1982, p. 342—349.
Voicu, Ioan, Nicolae Titulescu la New York, îil „Flacăra" nr. 48 şi 49/1982 şi 1, 4, 5, 6, 7/1983.
Turcu, Constantin I.,
Voicu, Ioan, *Nicolae Titulescu în universul diplomaţiei, păcii,* Editura politică, Bucureşti, 1984, 450 p.

Mari figuri ale diplomaţiei româneşti Nicolae Titulescu., **CU UN STUDIU INTRODUCTIV DE ŞTEFAN ANDREI, EDITURA POLITICĂ, BUCUREŞTI, 1982, 306 P.INDICE TEMATIC**

A

abilitate': 56
acord : *258—259,* 371, 476
acţiune: 70, 72, 276, 710, 836
acuzaţie : 588
adevăr : 86, 87
agresiune : 213, 239, 406—411, 854 ajutor : 589
alianţă: 131, 184, 206, 368, 530, 823, 824
amăgire : 420, 421 americani : 8» aparenţă : 590 apărare: 113, 846
apropiere : 71 argument : 591 arhitectură : 71 armonie : 581 artă : 620
asociere : 48, 91, 323, 507 . automulţumire : 553, 554
B
bine : 503 bogăţie : *594—596* bunăvoinţă : 597 bun-simţ : 49, 50, *598—599*

C

calităţi : 39, 56, 92, 119, 238, 863
caracter : 600—601
cauze : 417, 418, 532
călăuză : 22,49
ceartă : 602
civilizaţie : 192, 266, 802, 864
coeziune : 363, 603
colaborare : 244, 290, 313, 314, 320,

322, 398, 501, 574, 844, 850 conflict : 256—257, 414, 567 conştiinţă :
40, 212, 304, 760, 801 conştiinciozitate : 67 contradicţie : 606 control :
444, 607—608 convieţuire : 11 convingere : 764, 768 cooperare : 55,
187, 269, *313—333,*
604, 775, 835 creaţie : 609 credit : 610
criza balcanică : *612—616* cunoaştere : 76, 273, 848 curaj : 617—618
curtuoazie : 97
cuvînt : 771, 472, 516, 527, 539, *620—622,* 721, 813
D
datorie (vezi şi misiuni, obligaţii) 68, 152, 153, 277, 538, 623—624, 750,
766, 769, 800 democraţie : 583, 558, 852, 882 descurajare : 487, 550,
553 dezarmare : 226, *440—444,* 834 diferenţă : 626 diplomaţie : 56—
107 disciplină : 71 discuţie : 627—628 divergenţă : 55, 532, 533 •
doctrină : *629—630* documentare : 92 drept : *1—21,* 23, 25, 27, 30—33,
37, 38, 43, 44, 48, 118, 128, 166, 256, 257, 265, 559, 846, 883
dreptate : 21, 416, 458 durere : 634 duşman : 664
e
echilibru : 360 echivoc : 238, 311, 426 economie : *635—636* educaţie :
28 eficienţă : 573
egalitate : 90, 133, 164, 196, *219—*
222, 847, 853, 883 egoism : 637 energie : 56. 638—640 eroism : 277
evoluţie : 303, *642—643,* 644 exagerare : 103 exces : 34 exigenţă : 558 .
' experienţă : 76, 203, 644, 669
F
fapte : 99,100
farmec : 85
fermitate : 238, 574
forţă : 42, 108, 212, 213. 447, 463,
464, *646—647,* 876,.877 francheţe : 85, 538 fraternitate : 803
frontiere (hotare, graniţe) : 214,
223, 230, *247—255,* 376, 425, 501, 529
G
generalizare : ***26—28*** generozitate : 70, 181, 317, *648-"*
650, 900 Geneva : *559—587,* 804, B03 Glorie : 336 Goethe : 26
greutăţi (dificultăţi) i 743, 756,
827, 839 guvernare: 651
W
hotărîre : 70

»deal : 142, 458, *548—558,* 580, 611,
692, 815, 896—899 Idealist: 825 idee : 22, 652—655 impas : 267—268
imposibilitate: 656, **711** incertitudine! 657 independentă î 180,407,
790 individ : 10 inegalitate : 53 instinct: 658, 659 intangibilitate : 310
integrare:. 507 Integritate teritorială : 207 inteligenţă : 72, 94, 651
interdependenţă : *285—286* Interese i 45, 103, 104, 113, 126, 159, 161,
162, 166,: 172, 184, 208, 246, 251, 260, 262, 283, 347, 463, 495, 503,
538, 774, 776, 799 internaţionalism : 55, 677 inviolabilitate : 408
ipocrizie : 76 istorie : 667 iubire : 82, 83 izolare : 114
I
înarmare : 225 îndoială : *662—664* întrebare : 666 întrunire : 74
înţelegere (acord, pact) : 70, 79, 94, 99, 124, 205, 254, *282—284,* 340,
347—401, 442, 484, 488, 507, 533, 691, 770, 860 înţelegere balcanică :
361—37S înţelepciune î 135, 233, *667—568,* 857
învăţămînt : 669 învingători : 345, 761
J
judecător (jurist) : 32, 51, 52, 55, 66
9Justiţie : 44—47, 52, 121,, 347, 815, 870 i lege : 3, 29, 34—
Î3, 692
libertate : 53—55, 142, 571
limită : 672
loialitate : 181, 673
luptă : 58, 168, 761, 770, 771, 798
M
«nare : 53, 54 matematică : 679 măsură : 90 măreţie : 680
metodă : 572, 587, 681—682, 891 Mica înţelegere : 321, 363, 379—
401, 453, 809 minciună : 86
misiuni : 78, 84, 94, 272, 543, 587,
747, 784 , imobilitate : 36 monden : 17
morală : 11, 12, 13, 14, 684—685 muncă : 79
N

Napoleon : 690 neagresiune : 308 neamestec în treburile interne : . *240—246,* 790 necesitate : *269—281,* 545 negociere : 30B obligaţii : 10, 12, 18, 67, 111, IBTj 459, 693
om : 34, 342, 477, 480, 557; *694-S 695,* 816, 817 om de ştiinţă : 23, 24, 4$, 300 om politic (de stat) : 48, 51, 78. Sffl, 300, 544, 581, 700, 794, 802. 838» 900
opinie publică : '270 ordine : 9, 4*6, 227, 536 organizare : 710, 830 originalitate : 696 orizont : 711
pace : 133—135, 170, 173, 175, 203, 208, 219, 245, 261, 265, 272, 395, 397, 398, *445—541,* 588, 783, «07, 812, 814. 818, 819, 821—822, 824. 831, 840, 845, 849, 865, 866, 878 pact (acord, tratat, înţelegere) : *301—312,* 605 patrie (ţară, teritoriu) : 91, 63, 68, 91, 108, 109, 120, 158, 159, 180, 214, 305, 518, 570, 755, 757, 769, 773, 776—778, 786, 787, 792 pământ : *697—699* politeţe : 75
O
politică : 48—50, 114, 182, 305, 380, 795, 893 politică internă :: 58, 59, 93, 96,
108—170. politică externă : 96, 171—587,
796, 862 posibilităţi : 468, 714, 764 practică : 23, *29—33,* 35, 36, 275 pregătire : 63 prejudecată : 249 prestigiu : 127 prevedere : 252—266 preventivitate : 228—229 prietenie: 106, 107, 122, 132, 133, 155, 177, 204, *260—261,* 225, 381, 455, 703, 759, 810 principii : 107, 112, 171, 207, 265, 287, 668
progres : 31, 194, 464, *704—712* proprietate : 145, 713 prosperitate : 842 prudentă : 72, 276, 836 punct de vedere : 69, 181, 287 putere : 651
R "1
raţiune : 292—300, 435, 495, 499,
611, 813, 900 război : 43, 206, 234, 279, 403, 404,
412—439, 820, 871, 886, 887 realism : 66, 67 recunoştinţă : 719 redresare : 370 reformă : 349, 720 relativitate : 552 religie : 723, 724 represiune : 228, 231 respect: 207, 372, 538 revizuire : 301, 402—405, 440 rezistenţă : 193, 232 romanist : 29, 30
S
sa -.cţiu.ie : 42, 411, 535, 892 SJop (vezi şi ţel) : 725, 782 scriitori : 726 securitate : 20, 180, 213, 220, *223— 239,* 245, 321, 406, 407, 443, 507, 529, 850, 856, 861, 890 seducţie : 88 sentiment : 156, 340, 753 sentiment naţional : 116, 117, 119,

181, 187 seriozitate : 728 siguranţă : 99 simpatie : 710 simplitate : 86
sinceritate : 122, 476, 785, 789 soartă : 729 societate : 6
Societatea Naţiunilor : 7, 62, 763, **806**
sociolog : 29
solidaritate: *211—218,* 345, 348, 378, 382, 575,811, 837 ■ soluţionarea
conflictelor : 190,
334, 402, 531, 821 speranţă : 264, 484, 547 spirit : 57, 746
spirit de sacrificiu : 72, 276, 831
spiritualitate : 731—732
stabilitate : 353, 505, 831
stat : 7, 407
supărare : 736
surîs : 89
suveranitate : 127, 130, 529, 807,
823
Ş

ştiinţă : 1, 4,-52, 53 T

tăcere : 95, 96, 539 temelie : 737 teoretician : 31, 32
timp : 466, 467, 720, 739 tineret : 154, 740
Titulescu despre sine : 75(7—888 tradiţie : 147, 192, 274, 275, 299
Transilvania : *136—146* i
U
umanitate : 541, 581, 787, 881 unire : *334—346,* 344, 346 unitate : 130,
157, 163, 164, 188,
529, 752, 791, 828, 843 universalitate : 498, 565, 578
V
viaţă : 2, 5, 36, 327, 558, 718, 741-5 747, ,798, 868 ;

victorie : *287—288,* 748, 849 '
viitor : 197, *542—547* voinţă :
317 vitejie: 16
5CUPRINS

Cuvînt înainte de George Macovescu : :V *N. Titulescu — un filozof al dreptului* şi *al diplomaţiei* de Viorica Ungureanu IX
Notă asupra ediţiei.....XVII
Tabel cronologic de Viorica Ungureanu : ; XXI REFLECŢII
I. DREPT 1
Drept ...;:::::::::: 1
Generalizare 7 ; : : ! ! ! ! ! 3
Practician .;!!:!;;!!!! 4
Lege 5
justiţie 6
Politică : : : : : : 6
Dreptul şi politica : : ! l l i l l 7
Libertatea mărilor ;_:!!{ g ;; ; 7
n. **diplomaţie ; : : ! i** s s : s **8**
iii. politica interna : : : : 5 j j **17**
Politică internă ...::::!!! 17
Transilvania ; : S ! î ! ! S • l î 22
Patriotism : : l ! ! 5 ! { ! S ! i 23
Demnitate l î ! ! ! ! i i S l ţ 26
iv. **politica externa ; :** : : : : :
Politică externă . . . . : : :
: :
Neamestec în treburile

interne			
Frontieră.....			
Conflict			
Acord . : : : : : :	; :		
p r i e t e n i e . ; : : : : : :	: :		
:			
Prevedere : : !	: : :	: : :	
impas . . : : ; î ;	: :		
Necesitate			
înţelegere i : "	: :		
Interdependenţă ; : ; :	: :		
victorie	: :		
încredere '.'.'.	: :		
Prudenţă . ; : : î : :	: :		
Raţiune, gîndire : : : :	: :		
Pact, tratat . 2 : : :	: :		

Cooperare . ' . : T . :	: :		
înţelegere economică, comerţ ,	: I		
înţelegerea Balcanică , ,	: : : : ,		
Mica înţelegere , . ? 7 7	: : : : :		
Revizuire . t i î "	: : : : :		
Agresiune î î : : !	: : : : :		
Război . 7 . 1 7 î 7 I	r t : : :		
Dezarmare ; . % , î î î j Pace . . 7 î i Î î î ? î	: : : : : :		
viitor ; : : ; : : : :	i î s : :		

î 89

Geneva, Societatea' Naţiunilor Unite 5 S ! : do

V. m o z a i c . . . . . : : : 97

VI. N. TITULESCU DESPRE SINE ÎNSUŞI : " 123

VII. IDÉES CHOISIES . . : t : 132

: 158
's tipar 2.IX.1985. Apărut 1985. Comanda nr. 23Ï7. '¡'Coli ae tipar 6,5.
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii" Piaţa Scînteii nr. 1 — Bucureşti, Republica Socialistă Români

a**Au mai apărut:**
Mihai Eminescu CUGETĂRI
H de BaUdt MAXIME $1 CUOETAHl

Au mai apărut:

Minai tnriinescu **cugetări**

maxime⁴s|ʰcugetari cugetări

aforisme⁶ paradoxuri.

cugetări

Lei 7.5

0

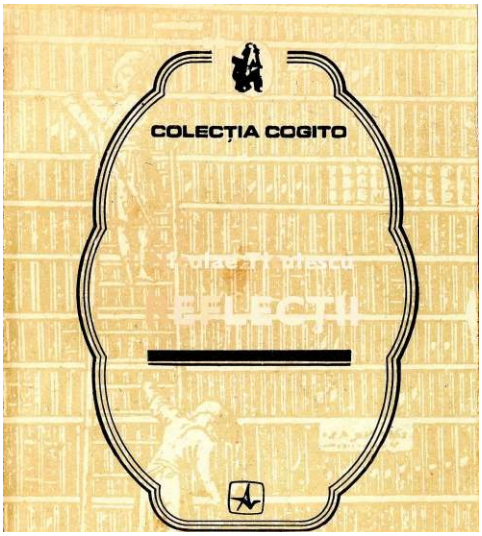
COLECȚIA COGITO

Nicolae Titulescu

REFLECŢI

* Articol apărut în America, „Roumanian Daily News“, anul XXVII,, nr. 60 p. 1—2, Cleveland,. Ohio, 11 martie 1932.

♦ Discurs ţinut de N. Titulescu, în calitate de Preşedinte, la deschiderea celei de-a 12-a sesiuni ordinare a Adunării Societăţii Naţiunilor.